

•

Rojava û hêrîşên li lê

Abdusamet Yîgît

weşanên

.
. .
. .
. .

*Rojava û hêrîşên li lê
@Abdusamet yigit
Weşanên civakî
2022-kanun-Almanya-Berlin
Grafik: Zindî Şîyar*

.
ISBN 968-4-940996-30-0

Pêşgotin:

Wê dema ku mirov wê bahsa rojava û pêvajoyên wê yên bi pêşketina wê re wê bikê wê di aslê xwe de wê gelek aliyên wê yên ku ew werina ser ziman wê hebin. Di serî de wê weke modelek civakî wê li herêma wê li ser temenê xwe yê dîrokî wê xwe bide dîyarkirin. Di wê temenê de wê bi wê re wê perspektîfa ku wê bi wê re wê nêzî pirsgirêkan wê bê kirin wê bi wê re jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê hilde li dest bê.

Li ser temenê xwezayî ku wê bi çerçoveyek civakî a hemdem û di temenê mafûazadiyê de wê xwediyê çerçoveyek pêşketinê a bi jîyanê civakê re wê derkeve li pêş. Lê wê dema ku mirov wê bahsa çerçoveya rojava wê bikê wê di wê temenê de wê ev alîfuyên wê hemû wê heta roja me jî wê di awayekê de wê di bin pêvajoyên hêrîşê de bin.

Dibê ku wê, rewşa rojava wê, di awayekê de wê weke rewşek şoreşî wê xwediyê awayekê bê. Wê di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, pêvajoyên wê yên pêşketinê wê di dîmenekê de wê ji aliyekê ve wê weke renekê bi pêşketinek nû a şoreşî re wê xwe bide dîyarkirin. Lê ji aliyekê din ve jî wê hertimî wê bi dîmenekê ku ew li wê hêrîş li wê dibin wê di wê temenê de wê bê dîtîn.

Di wê temenê de wê gotina şoreşê û ya şer wê weke du gotinên ku wê di wê temenê de wê temenê rengê fahmkirin û şîrovekirinên rewşa rojava ê heta roja me wê bi xwe re wê biafirênin. Dibê ku ev weke xosletekê hemû pêvajoyên şoreşî bê. Wê dema ku mirov li pêvajoyên şoreşa fîransa wê bînerê wê pêvajoyên wê yên ku ew derbas dikê wê çawa wê hemû wê bi xwûn wê bîn derbaskirin. Wê pêvajoyên wê yên heta komuna parîsê wê di wê temenê de wê karibê werê hanîn li ser ziman. Li rex wê, şoreşa amarîka wê demek dirêj wê bi şerê navxweyî re wê ew wê pêvajoyê wê ji aliyê xwe ve wê bijî. Şoreşa îngilîstanê wê, çendî ku wê bi xosletê levkîrinê wê pêşkeve jî lê wê bi dervî xwe û hinekî di hundurê xwe de wê bi wê xosletê wê li ser çerçoveya komên civakî ên cihê re wê ew pêvajoya wê bi pevçûn wê were dîtîn.

Di destpêka sedsale 20an de wê, pêşî ya şoreşa 17ê cotmehê ku wê bibê wê, heta demên şerê cihanê ê duyem û piştî bi wê hertimî wê weke pêvajoyek bi tûndûtûjî wê derbas bibê. Wê di wê temenê de wê rewşa şorewşa ctmehê li rusya wê, wê di wê rengê de wê, xwe bide dîyarkirin. Hemû şoreş wê, bi pêvajoyên dij şoreşî ên li dijî xwe re wê, rû bi rû wê bimênin û wê di dewama wê de wê pêwîstîya xwe li ser lingan girtinê wê di dewama wê de wê bidina dîyarkirin.

Di awayekê din de jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê li kurdistanê ku wê çîroskek piçûk jî a şoreşî wê bibê wê ne tenê wê giştîya kurdistanê wê giştîya herêmê wê bi xwe re wê, bi bandûr bikê. Di awayekê de wê, weke ku wê hemû herêm wê baxtê wan wê bi hev ve girêdayî bê wê di dîmenekê de wê bi wê rengê wê xwe bide dîyarkirin. Ji xwe pêşketinên ku wê berî û piştî rewşa şoreşî a rojava ku wê bibin wê weke ku wê bi rewşa iranê û hwd re wê xwe bidina dîyarkirin wê vê têgînê wê bi xwe re wê weke ku wê piştrast bikin.

Di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, pêvajoya pêşketina li herêmê wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, weke aliyekê wê yê giring wê xwe bide dîyarkirin. Ev pêşketina li herêmê ku ew newê tafisandin û newê kirin vajî wê de wê karibê li herêmê temenê pêşketina pêvajoyên şariştanî ê giring û dîrokî bi xwe re werênê bê. Di wê rengê de wê dikarê wê weke pêvajoyek zêde giring wê dikarê wê binxatbikê û wê werênê ser ziman.

Di dewama wê de wê dikarê wê bi wê re wê ji wê aliyê ve wê werênê ser ziman ku wê mijare şoreşa rojava wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, xwe bi wê re wê bide dîyarkirin. Rojava wê, di wê çerçoveyê de wê, bandûra wê weke ku mirov wê ji gelek aliyên ve wê bi hesanî wê karibê kifşbikê wê li herêmê wê di awayekê pirr dîmenî de wê xwe di wê rengê de wê bide dîyarkirin. Wê weke modelek civakî û ji temen ve ku ew bi çavkaniyên wê yên dîrokî re wê fahmbikê re wê derkeve li pêş.

Di mijare civakî de jî wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring ê ku mirov wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di dewama wê de wê dikarê wê bibêjê ku wê azmûnên rojava wê di wê temenê de wê, li ser wê temenê wê, di temenekê de wê di nava berxwedanê de wê pêşkevin. Lê wê ji aliyekê din ve jî wê, ew azmûn wê bi pêvajoyên şer wê weke ku wê werina dorpêçkirin ku ew li herêmê zêde newina dîtin û fahmkirin. Lê di wê çerçoveyê de wê, dikarê wê bibêjê ku wê bi wê re wê êdî wê li herêmê wê du xat wê xwe di awayekê de wê li dijî hev wê bidina dîyarkirin. Yek wê ya statûqûyê bê. Ya din jî

wê ya civakî û di temenekê demokratikî de ku wê li ser çerçoveya têgîna maf û azadiya a civakî û wekhevîyên bi zayendî û hwd re wê xwe di temenê de wê bide dîyarkirin.

Bêgûman wê ji hemû aliyên wê ve wê ji aliyê rejima tirk ve wê kirina bin pêvajoyên hêrişê de wê bi mantiqê parastina herî baş hêrişkirin bê' re wê, nêzî mijarê wê were kirin û wê bi wê re wê çawa wê pêşîya wê pêşketina wê were girtin ku wê li herêmê wê were dîtin û fahmkirin. Hêtên ku wê di nava bakûr û rojava de wê werina çêkirin wê tenê bi serê xwe wê karibin wê rastiyê wê ji gelek aliyan ve bidina rawakirin.

Wekî din jî wê di wê temenê de wê, dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare pêşketinên civakî ên herêmê de wê dikarê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman ku wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di çerçoveya wê xabatê de wê bi zêdeyî wê pêvajoyên wê yên lê hêrişkirinê û wê çawa wê di çerçoveyek hêrişî de wê pêvajoyên weke yên di temenê paqijîya etnikî de wê li herêmê wê li ser serê civakê wê werina pêşxistin û wê bi encamên wan re wê çawa wê bibê wê ji hinek aliyan ve wê bi kortasî wê li ser wê were sekin in. Di aslê aslê xwe de wê ev mijar wê weke mijarna kûr ên demê bin. Lê di wê temenê de destpêkek di fahmkirina wan û hanîna wan ya ser ziman de kirin wê di wê çerçoveyê de jî wê weke aliyekê wê yê giring wê bi xwe re wê di awayekê de wê weke ku wê biafirênê bê.

Di destpêka pêvajoya rojava û pêşketina wê de wê bi pêvajoya hêrişên DAÎŞê re wê di awayekê de wê weke ku wê li wê bersiv wê bi komkujîyên civakî re wê were dayin. Li rojava wê artişek tekûz wê nebê ku ew parastinê wê bikê bê. Lê wê artişek ku wê bi hemû teknikên hemdem ên demê ku wê karibê bidest bixê û wê bi wan re wê hêrişê wê bikê wê hebê. Di wê temenê de wê, şerekê ku wê ne di nava du artişan de lê wê di nava civakekê û artişekê de wê, bibê wê karibê wê bi wê rengê wê pênasebikê û wê werênê ser ziman bê. Hemû pêvajoyên hêrişê wê di wê temneê de wê ji aliyekê artişekê bi çekên hemdem wê li wê were kirin. Wê mibixabin wê li hemberî wan pêvajoyên hêrişê zêde teknika xwe parastinê wê di destê wê de wê nebê. Heta ku wê qada hewayî jî wê ji hêrişên hov ên ku wê ji aliyê rejima tirk ve wê li wê were pêşxistin wê li wan wê newê girtin.

Wekî din wê di dewama wê de wê, di demên wê yên dawî de jî wê pêvajoyên hêrişên ku ew li wê dihên kirin wê, çawa wê herêmê jî

mirovan wê valabikin û wê di wê temenê de wê encamê li ser temenê şikandina wê re wê, bidest bixin wê bi wê temenê û mantiqê re wê di awayekê de wê weke ku wê bê kirin. Di wê temenê de wê, di aslê xwe de hemû hêrîşên ku ew li wê dihên kirin wê di çerçoveyek bi paqijiya etnikî de wê di wê temenê de wê karibê ew were fahmkirin. Di destpêkê de wê di pêvajoya herîşên DAÎŞê de wê, hemû deverên wê yên jîyane sivil wê bi topbaran û hwd wê ji aliyê hêrîşên DAÎŞê ve wê were rûxandin. Piştî wê ku ew dûbare wê ava dikin wê bê carê wê bi hêrîşên azmanî ên balafirên şer ên rejima tirk wê ew dubare wê bi heman rengê wê werina rûxandin. Di wê temenê de wê di rengê de wê pêvajoyên hêrîşê di dewama hevdû de wê li ser serê civakê wê werina pêşxistin.

Di wê dema ku min ev xabat nivîsand de jî wê pêvajoyek bi wê rengê wê di temenê hêrîşên ku em dikarin weke hêrîşên bi mantiqê kirina paqijiya etnikî û hwd de wê werina kirin de wê ew wê were kirin. Piştî taqîna stembûlê a ku wê istixbare tirk wê bi awayekê bo ku ew hêncetê hêrîşên nû di wê temenê de bo xwe bide çêkirin ku wê bide kirin û pê de wê piştî wê bi balafirên ser wê hemû deverên rojava wê cardin wê werina bombardimankirin. Bi heman rengê wê rewşên weke yên bi taqîna stembûlê ku wê li navêndên Reha û kilisê û hwd wê bibin jî wan, di wê rengê û awayê de mirov dikarê weke kiryarên ku wê bi destê rejimê ku wê werina kirin ku ew çawa wê bi wan wê sedemên xwe yên hêrîşê wê bi berdewamî wê biafirênin bin. Bi mantiq û felsefeya bi rengê 'ez ji aliyê din ê sînor du fûzeyan bidina avêtin û sedema şer çêbikim' re wê werina kirin bin. Pirraniya taqîn û rewşên weke hêrîşê ku wê bên ser ziman weke li herêmên sînorên rojava ên din wê di wê temenê de wê karibê bi wê mantiqê fahmbikê û werênê ser ziman. Wê her roj wê bi dehan balafirên şer ên F-16 wê rabin û wê tişî bomba û wê herin hemû bombayên xwe wê li ser serê jîyane civakê li herêmê wê valabikin wê vegeirihin. Ev rewşê wê her roj wê bibê û wê di dem bi de wê di rojekê de wê çend caran wê li ser serê civakê wê were dûbarekirin.

Civake rojava wê bi hemû aliyên xwe ve wê di bin pêvajoyek bi wê rengê a zêde giran a bi hêrîşan dihê pêşxistin re wê bijî. Wekî din wê çawa wê derfeta jîyanê û bingihê wê were tûnakirin wê di wê temenê de wê herîş wê werina kirin. Deverên ku wê werina bombardimankirin wê deverên weke yên nexweşxane, dibistan, deverên weke cihên weke sentralên elektrik û gazê didina malan û hwd bin. Wekî din wê rewşên weke bi hewldana birrîna ava firatê ku wê di deverên rojava de wê derbas dibê wê çawa wê ji wan deveran wê avê ser wê qût bikin jî wê weke

aliyekê wê yê din bê ku mirov wê fahmbikê bê. Wê çawa wê ji her aliyê ve wê izolebikin û wê bêhna wê bidina sekinandin û hwd wê di wê temneê de wê pêvajoyên hêrîşê wê li wê werina kirin. Ev herîşên ku wê di wê temenê de wê li temen û bingihê jîyane sivil wê bên kirin di van kêliyên ku min ev rêz dinivîsandin de jî wê bidomiyên ban.

Rojava wê di nava rewşek bi wê rengê de wê bijî û wê pêvajoyên xwe yê jîyankirinê wê bide domandin û jîyankirin. Di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Abdusamet Yigit

Destpêk: rojava û hêrîşên li lê

Rojava wê dema ku mirov wê bahsa wê bikê wê di serî de wê weke aliyekê giring a demê wê xwe bide dîyarkirin. Piştî mudahaleya li sûrî û pê de wê kurd wê ji kobanê wê destpê bikin û wê dest dênina ser rêveberiyên bajarên xwe. Wê ji wê demê û pê de wê rewşa kurdan wê li rojava wê, weke fektorek herêmî wê, xwe bide dîyarkirin û wê derkeve li pêş.

Di çerçoveya mudahaleya li sûrî de wê hemû rengên pêşketinên li dora wê çerçoveya gotina mudahaleyê a li sûrî de jî wê di awayekê de wê, ev rewşa rojava û ankû rewşa kurd wê bide dîyarkirin. Li rojavayê kurdistanê wê, di wê temenê de wê bi wê re wê, rewşek defecto ku wê bi wê re wê karibê bi rehetî were kifşkirin ku wê, kurd wê, rêveberiya herêmên xwe wê bidest bixin wê bi wê re wê êdî wê pêvajoya hêrîşên li wan jî wê di awayekê de wê bi wê re wê diwartir bê. Wê rewşên weke bi konseptî ên DAÎŞê û hwd jî wê di wê çerçoveya wê de wê weke renekê hêrîşê û pêvajoyek wê were pêşxistin. Wê bi wê re wê çawa wê derbeyê wê li kurdan wê were xistin li wê beşa kurdistanê wê diwê temenê de wê ew wê bi wê re wê bibê.

Di aslê xwe de wê di çerçoveya rewşa rojava de wê gelek aliyên ku ew bi wê re wê di çerçoveya herêmê û giştîya herêmê de ku wê karibin werina gotin û wê bên hanîn li ser ziman wê bibin. Di wê temenê de wê dikarê wê bi wê re wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di wê temenê de wê, bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Rojava wê, di çerçoveya rewşa wê ya ramiyarî de wê weke faktorek dîyarker wê di çerçoveya ast û pêvajoyek din a derketina li pêş a pirsgirêka kurd û serwerîya wê ya li herêmê re wê xwe di awayekê de wê bide dîyarkirin. Wê di wê çerçoveyê de wê, bi rewşa rojava re wê karibê bi rehetî wê were gotin ku wê demek nû wê li herêmê û kurdistanê wê bê dayin destpêkirin.

Ji demên pêvajoyên mudahaleya li iraqê û pê de wê dem wê, ev pêvajoya bilindbûna pirsgirêka kurd wê di awayekê de wê were dîtin ku wê bibê û wê derkeve li pêş. Di aslê xwe de wê li herêmê wê rewşa rojava wê, li ser temenê wê yê dîrokî û bi teybetî di çerçoveya wê rewşa wê ya giştî a kurdistanî a bi gotina pirsgirêka kurd re wê fahmbikê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku wê xwe bi wê re wê bide dîyarkirin.

Rojava wê, di tipolojiya herêmê de wê weke navê gûharînek giring a dîrokî jî bê. Heta wê demê wê, li ser temenê înkara kurdan ku wê li herêmê wê statûqûyek wê were avakirin û wê bi wê re wê temenê şerê bi civakê re wê hertimî wê were pêşxistin û heta ku wê bi awayekê wê dem bi dem wê çekên kimyewî jî wê li dijî civake kurd wê werina bikarhanîn û pê de wê, di wê temenê de wê, karibê wê bi wê re wê fahmbikê bê.

Rewşa başûrê kurdistanê û heta ya rojavayê kurdistanê wê li ser wê temenê wê di awayekê de wê, weke du rewşên bi pêvajoyên weke li dûv hevdu ku ew werina fahmkirin wê mirov karibê wan fahmbikê û werênê ser ziman. Di dewama wê de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di wê temenê de wê, rewşa aloziya li iraqê wê, di temenê wê de ku wê, bi destê îran û tirkîya wê were kûrtirkirin wê di temenê wê de wê rewşa statûya başûrê kurdistanê wê hebê. Heman rewş wê li sûrî jî wê di wê temenê de wê, bi rewşa rojava re wê bi pêvajoyên wê yên şer re wê karibê wê bi rengê wê werênê ser ziman.

Di wê temenê de wê, statûya ku wê ji şerê cihanê û yekem ve wê bi konfaransên weke yên 'lozanê' û hwd re wê were pêşxistin wê di wê temenê de wê, di wê temenê de wê, werke aliyekê ku wê di wê temenê de wê temenê wê şerê bi kurdan û rewşa kurd re wê karibê wê fahmbikê bê. Lozan wê weke temenê statûya şer û aloziyê a li herêmê jî wê bi zihniyeta xwe re wê biafirênê. Di wê temenê de wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê lozan wê, di wê temenê de wê, dema ku mirov wê, werênê ser ziman wê zihniyeta wê weke ya bi pirtûka 'tekoşîna min' a hitler re ku wê encamên wê çî bibin wê bi heman rengê wê, encamên zihniyeta lozanê wê bi milyonan mirov û kuştin û qatilkirina wan re wê bersiva

xwe wê bibînê. Di wê temenê de wê di regekê de wê, ji aliyê rewşa kurd ve wê di dewama wê de wê bi deh salam wê weke temen pêvajoyên şerê jenosîdê û hwd re wê karibê wê werênê ser ziman bê. Wê piştî şerê cihanê û pê de wê li herêmê wê statûya ku wê biafirê bi lozanê re wê bi reşwên weke ya sadabadê, paxta baxdadê, cazeyirê û hwd re wê were kûrtir kirin. Wê li ser wê temenê wê, di awayekê de wê, di awayekê de wê, ev rewş wê, piştî wê di awayekê de wê temenê şerên li herêmê ênbi civakên herêmê re wê bi awayekê yekalî wê temenê wê biafirênê bê. Di dewama wê de wê, dikarê wê werlnê ser ziman ku wê rewşa şerê li herêmê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê di serî de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê, di wê temenê de wê, dema ku em van aliyên zêhnî û çerçoveyên wan baş fahm nekin wê pêvajoyên şerên bi berdewamî ku wê îran, tirkiya, sûrî û îraq wê bi kurdan re wê bikê jî wê baş newê fahmkirin. Wê di dewama wê de wê, rewşa şerên di demên dawî ên li ser wê temenê ku wê li rojava wê bi kurdan re wê bikin jî wê di awayekê de wê di wê temenê de wê temenê wê biafirênê.

Di wê temenê de wê zêhnyetek ku wê hertimî wê temenê şerê wê bi civakên herêmê ên weke civake kurd re wê biafirênê wê were dîtin ku wê bibê û wê hebê. Di wê çerçoveyê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê mijare şerên di demên dawî de wê bi rojava re wê werina kirin wê yekser wê tenê wê armancek wê hebê. Wê di wê temenê de wê çawa wê civake kurd wê, were bêstatû hiştin wê di wê temenê de bê. Yanî wê bi gotinek din wê weke şarê bi temenê statûya civake kurd re ku wê were kirin bê. Di wê çerçoveyê de wê bi rengê jîyane wê, nirxên wê, pêşketina wê û hwd re bê. Wê di serî de wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê, dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê rewşa rojava wê, di wê temenê de wê weke rewşek ku wê ji aliyê tégîna statûqûya herêmê ve ku wê li wê were nerîn wê weke rewşek ku ew bi mecbûrî ku ew were ji holê rakirin û pêşîya wê were girtin wê were lê nerîn bê. Ji aliyê xalkên weke civake kurd ve ku em ji aliyê hebûna wan û jinûve derketina li dika dîrokê ve jî wê li wê binerê wê di wê temenê de wê weke rewşek ku ew bi mecbûrî ku ew were pêşxistin û parastin jî wê li wê were nerîn. Di wê temenê de

wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê li wê bihizirê û wê fahmbikê bê.

Di serî de wê, rewşa rojava wê, dikarê wê ji gelek aliyan ve wê li wê bihizirê û wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Lê di serî de wê bi pirsgirêka di şiqî re wê dikarê wê bikê û wê li wê wateya wê li wê bigirihê û wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Ew jî wê ew bê ku wê rojava wê bo kurd û kurdistanê wê were çî wateyê bê. Aliyê din jî wê bo herêm wê were çî wateyê bê. Di wê temenê de wê dema ku mirov li bersiva van herdû aliyan û ankû pirsan dihizirê wê di wê çerçoveyê de wê di aslê xwe de wê weke aliyekê wê yê bi giringî wê xwe bide dîyarkirin.

Rojava wê aliyekê wê yê pêşî ku mirov wê balê bikişînê li ser wê ji aliyê zêhnî ve wê, xwediyê aliyekê civakî bê û wê bi temenê nixên civakî û hwd re wê weke ku wê were fahmkirin û wê karibê wê werênê ser ziman bê. Wê di wê temenê de wê, ji aliyê zêhnî ve wê, ji temen ve wê mijarên weke yên di çerçoveya civakê de wê karibê bikê ber lêpîrsînê û temenekê nû ê fahmkirinê wê li ser wê temenê wê bi beşên civakê û rengê jîyane wan û hwd re wê di temenekê perspektîfî ve ku wê karibê biafirênê bê. Wê ji wê aliyê ve wê, di wê çerçoveyê de wê, hem ji aliyê zêhnî ve wê, ji gelek aliyên di zikhev de wê temenekê lêpîrsînê wê di wê temenê de wê weke ku wê biafirênê bê. Wekî din jî wê ji aliyê fîzîkî û hwd ve wê bi hebûna civake kurd a li herêmê û dîroka wê ve wê girêdayî wê xwediyê temen û çerçoveyek fahmkirinê a bi derketina li dika dîrokê û hwd ve girêdayî wê xwediyê renekê fahmkirinê bê. Ev nûqtêya dûyem wê weke aliyekê wê yê zêde ku wê bê xistin weke temenê hêrîşê û pêvajoyên şer ên li herêmê jî. Ev jî wê di awayekê de wê di serî de wê ji aliyê tirkiya û îranê ve wê, dikarê wê di wê rengê de wê bahsa wê bikê û wê wê werênê ser ziman. Ev herdû rejim wê di awayekê de wê, di wê temenê de wê, hemû komkuji û kuştin û bi dervekirinên ku ew dikin jî wê ji navikê ve wê bi wê rewşê ve wê girêdayî wê karibê fahmbikê ku ew di bin navê olê û ankû tişteke din de jî bê hanîn li ser ziman bê. Ji wê aliyê ve jî wê di dewama wê de wê pêwîst ku mirov wê hinekî li ser wê bisekinê bê.

Ji aliyê mijare statûyê ve hêrîş li rojava dihên kirin.

Di serî de wê dema ku mirov wê bahsa hêrîşên li rojava bikê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê di wê temenê de wê li ser çî temenê wê ew hêrîş wê werina kirin jî wê di wê temenê de wê, weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê li ser wê bisekinê bê. Di temenê

hemû hêrîşên li rojava û li herêmên din ên kurdistanê û li civake kurd dibin wê di temenê wan de wê bi armanca wan re wê rewşa statûya kurd a civakî wê di armanca wan de bê. Wê di w temenê de wê pêşîya wê bigirin û ankû wê ji dîrokê wê bibin wê di wê temenê de wê karibê wê li wê bihizirê.

Di aslê xwe de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê rewşa statûya kurd wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê çend gotinan di wê çerçoveyê de wê bi wê ve girêdayî wê bilêvbikê bê. Wê di aslê xwe de wê, weke aliyekê wê yê din ê mijarê wê biafirênê. Hemû hêrîş ku wê çawa wê, civakê wê bêstatû wê bihêlin wê di wê temenê de bê. Wê di wê rengê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Di aslê xwe de wê weke aliyekê wê yê din jî wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê piştî pêşketina rojava wê reng, awa û karakterê rengên hêrîşên ku wê li herêmên kurdan jî wê bibin wê di wan de wê weke ku wê gûharîn wê bibê. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî bê ku mirov wê di wê temenê de wê bi wê li wê bihizirê bê.

Di rewşên hêrîşên ku ew dibînin de wê, rewşên weke yên ku ew wê çekên kimyewî wê werina bikarhanîn, wê bikarhanîna bidehan balafirên şer li ser serê civakê û hwd wê, di wê temenê de wê zêdetirî wê xwe di wê temenê de wê bide diyarkirin bê. Minaq wê, wê di dema hêrîşên rejima tirk ên li afirênê tenê ku wê bibin de wê, her cara ku wê, balafirên şer wê rakin wê carna 80 û ankû 100 balafir wê bi serê xwe wê rakin û ew wê tişî bomba wê werina serê serê kurdan û herêmên wan û wê, bombabardimanan wê bikin. Di wê temenê de wê ev wê bi wê re wê, weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê bi wê re wê kifşbikê bê.

Di gotinek din de wê çawa wê şer wê ji qada bejehiyê wê, barî azmana wê bi wê rengê wê kirin wê di renekê de wê bibê. Lê di wê temenê de em dibîjin ku wê şer wê barî azmana wê bê kirin jî lê wê kurd wê ji aliyê teknika hewayî ve wê ti teknikên bi wê rengê ên weke balafirên şer ên hêrîşkirinê bê û ankû yên xwe bi wan parastinê û hwd bê wê, di destê wan de wê nebê. Wê ev rewş wê weke rewşek yekali bê. Wê di ser de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê di dewama wê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşên şerkirinên bi civakê re wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring

wê xwe di dewama wê de wê weke ku wê bide dîyarkirin bê. Wê jî mirov dikarê wê bi wê re wê werênê ser ziman ku wê rewşa şerkirinê wê di wê temenê de wê bi wê re wê xwe di reng û awayekê de wê weke ku wê bide dîyarkirin. Li kurdistanê wê di wê temenê de wê, di demên piştî rojava de jî wê, dema ku wê qadên weke yên qandilê û ankû herêmên zapê û hwd wê werina bombardimankirin wê bi wê rengê wê bi dehan balafirên şer ên weke yên F-16'an û hwd re wê werina bombardimankirin. Ev wê, di wê temenê de wê, ji wê temenê û pê de wê weke rewşek şerê rejimên herêmî ên weke yên rejima tirk ku wê bi kurdan re wê dikê wê xwe bide dîyarkirin bê. Li herêmê wê herî zêde wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê rejima tirk wê hertimî wê li xwe dênê ku ew wê şerê bi kurdan re wê, bibê sêrî. Yan jî ew wê, di wê temenê de wê, zêdetirî wê, weke rejimek ku wê di şerê bi kurdan re de wê, xwe derxê li pêş. Di wê temenê de wê, zêdetirî wê bi rewşa rejima tirk û hêrişên wê re wê, bikarhanîna rewşên weke yên balafirên şer ên bi wê re û hwd wê di wê temenê de wê, were dîtî ku wê, di awayekê de wê, bibê bê. Saddam wê di dema xwe de wê, dema ku wê komkujiyên biqadê bikê wê di wê demê de wê, halikopter wê werina bikarhanîn. Her wusa wê, dem bi dem wê weke ku wê îran jî wê ew wê bikarbênî. Lê wê, ti kesek wê weke tirkiya wê di wê rewşa wê rengê bikarhanîna wê de wê, dernekeve li pêş.

Di serî de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê di wê temenê de wê kifşbikê û wê werênê ser ziman bê, Di rewşa şerê wê yê bi kurdan re ku ew di çerçoveya pirsgirêka kurd û ankû jenosidkirina civakê de ku ew dibê û wê çawa wê bi wê re wê di rewşek bêstatû de wê bihêlê wê di wê temenê de wê tirkiya wê zêdetirî wê di pozisyonêk hêrişkar de wê di dîmenekê de wê biwê re wê xwe bide dîyarkirin.

Ev wê hem bi gotinên wê re bê û hem jî wê bi kirinên wê re bê. Di wê temenê de wê, piştî salên 1990î û pê de wê dema ku wê were fahmkirin ku wê mudahale wê li raqê wê bibê û wê, rewşa statûya kurd wê bi awayekê wê li wir wê pêşkeve û wê derkeve li pêş wê bi wê re wê, hêncetên ku ew wê li wê herêmê wê çawa wê hêzên xwe wê li wê herêmê wê bicih bikê wê, bikeve nava hewldanên wê de. Di wê demê de wê ji nakokiyên nava rêxistinên kurd ên weke PDK û Yekîtî û hwd de ku wê bibê wê, di wê temenê de wê, di bin wê navê de wê, weke 'hêzê aşîtiyê' ku wê bicih di nava wan de wê, di aslê xwe de wê, ti carî wê bi wê têgînê re wê ti alaqa ya wê bicihkirina wê hêzên wê nebê. Wê di wê temenê de jî wê dema ku wê, rewşa rojava wê pêşkeve ku wê herêmên rojava ên weke

afîrînê marê, babê û hinek herêmên din wê dagir wê bi çî armancê wê bikê wê ew yên wê demê li herêmên başûr hiştin û bi cihkirina hêzên wê yên leşkerî û hwd jî wê bi heman armancê bê. Wekî din mirov niikaribê wê ti carî wê bi gotinên weke di çerçoveya bi hêncetên weke 'parastiina aramiyê' û ankû parastina aşîtiyê di nava hêzên wê herêmê ên kurd' jî bê. Wê ti carî wê ne bi wan armancan bê. Ev wê bi wê re wê, di wê temenê de wê, dikarê wê di wê temenê de wê di serî de wê bi wê re wê di wê temenê de wê fahmbikê. Vajî wê, ew nakokiyên nava yekîti û PDKê wê hertimî wê çawa wê werina mayindakirin ku ew ji wan sûdbigirê di pozisyona xwe ya li dijî kurdan de wê bi wê temenê de wê di nava kiryar û hewldanên wê de bê. BI heman rengê wê dema ku wê rewşa rojava wê rû bide wê bi wê rengê wê di nava hewldanekê weke wê rewşa dubendî û ankû dualiya weke bi PDK û yekîti re li başûr afirî wê çawa wê bi hinek hêzên din ên kurd wê li rojava wê biafirênê û wê bi wê re wê li wir wê derbayê wê li kurdên wir û rewşa statûya wan ya herêmê wê bixê wê bikeve nava hewldanên wê de. Di destpêka şerê sûrî û ankû mudahelayea li wê de jî wê rêxistinên kurd wê werina hewlêrê û wê li wê levbikin û hevpymaniyekê wê dinava xwe de wê çêbikin. Di wê temenê de wê hemû rêxistinên rojava ên kurd wê di wê demê de wê di wê de bin. Lê wê, bi çûna keşên weke Dawutoglu û hwd li başûr a di wê demê de û bi hevdiştinên wî yên bi hinek ji wan rêxistinên kurd û hwd re wê çawa wê levkirinê wê xirabikin wê di wê temenê de wê, di nava hewldanê de bin û wê di aslê xwe de wê di wê hewldana xwe de jî wê heta deverekê wê bi ser jî kevin.

Di wê çerçoveyê de wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê ev rewş wê, di awayekê de wê weke ku mirov wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman û wê fahmbikê wê bi wê re wê xwe di regekê de wê bi wê re wê weke ku wê bide dîyarkirin bê.

Di aslê xwe de wê, dikarê wê bi wê re wê werênê ser ziman û wê fahmbikê ku wê di wê temneê de wê çawa wê weke aliyekê wê yî giring wê xwe bi wê re wê bide dîyarkirin wê dikarê wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê. Di mijare rewşa rojava de wê, di wê temenê de wê destpêka wê hewldanên li dijî wê di temenê ramyarî de ku wê di wê çerçoveyê de wê bên danîşandin bo xirakirina yekitiya nava civakê û hêzên kurd û hwd wê di wê temenê de wê, di wê rengê de wê, bi awayekê wê were dîtin. Weki din wê di wê temenê de wê, di şerê rejima tirk ê bi kurdan re de wê, hertimî wê, li nava kurdan wê bileyizin. Ev rewş wê, piştê wê di awayekê de wê, îran jî wê bixwezê ku ew tevli wê

bibê û wê, bi wê rengê hinek politikayên xwe ew di wê temenê de ew pêşbixê û wan bide pêşxistin. Di awayekê din de jî wê dikarê wê bi wê re wê di dewama wê de wê werênê ser ziman wê rewşa rojava wê, di wê temenê de wê, piştî ku wê wan leyistikên qirêj ên xirakirina yekitiya navxweyî ku wê bi wan re wê, werina dîtin û wê bi temenî wê bi sernekevin û pê de wê weke konseptek şer a giştî wê rewşa DAÎŞê wê were pêşxistin. Destpêka şerê wê jî wê piştî hevdîtinên Ardogan ên li brukselê û piştê li îranê ku wê bibê û wê, li qasra sadabadê wê, bi rayadarên îranî re wê li hev rûnihin û pê de wê bi biyara radestkirina balyozxane tirkîya a musilê ku wê pêşî wê tişî cebilxane wê bikin û ku ew bên dayin li DAÎŞê û hwd re wê êdî wê destpêka wê şerê wê yê qirêj û sedsalê wê li dijî kurdan wê bê dayin destpêkirin.

Pêvajoya DAÎŞê û pêşketina wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di dewama wê de wê weke pêvajoya şerê van rejiman ên bi kurdan re wê bide domandin û dîyarkirin. Ev pêvajo wê, di wê temenê de wê, di serî de wê, rewşa rojava wê li gorî ku wan dihanî ser ziman ew berî ku ew bibê wê çawa wê were tûnakirin wê bi wê armancê wê ew wê were kirin. Di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Pêvajoya rojava wê, di aslê xwe de wê weke di awayekê xwezayî de wê pêvajoya ji salên 1990'î û pê de ku wê bi statûya başûr re wê li kurdistanê wê bibê wê derxê li ast û rewşek din. Di wê temenê de wê biwê re wê, di awayekê de wê dikarê wê di dewama wê de wê, fahmbikê û wê werênê ser ziman. Li ser wê temenê wê, çawa wê rojava wê, were rûxandin wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê were lê hizirkirin. **Ji aliyekê din ve jî wê, di wê temenê de bi israri li ser rewşa nakokîya nava başûr û rojava de ku wê bê çêkirin wê çawa wê di wê rengê de wê derbeyê li wê were xistin wê weke rengê politikaya şerê bi kurdan re jî wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din wê xwe bide dîyarkirin.** Di wê çerçoveyê de wê mijare nakokiyên nava başûr û rojava wê pêwîst bê ku mirov wê di temenekê de wê fahmbikê û wê werên ser ziman.

Di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê dikarê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê rewşa rojava wê di wê temenê de wê di bin pêvajoyek şer de wê çawa wê, bêhnstandina wê were girtin wê li ser wê were sekin in. Di aslê xwe de wê dagirkirina Afrînê bi xwe jî wê di awayekê de wê bi wê armancê

bê ku wê çawa wê təkiliya wê bi ber bahre sipî re wê were qûtkirin bê. Wê di wê temenê de wê rewşa afrînê wê, çawa wê weke rewşek ku wê bi wê re wê rojava wê bi wê were dorpêçkirin wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di dewama wê de wê bide dîyarkirin.

Mijare afrînê û dagirkirina wê herêmê wê di awayekê de wê weke di çerçoveya stretejiya dagirkeriyê û şerê wê yê bi armanca bêstatû hiştina civake kurd de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê giring wê di wê temenê de wê di dewama wê de wê, fahmbikê û wê werênê ser ziman.

Wekî din wê di wê temenê de wê pêvajoya şerê rojava wê, di wê temenê de wê çawa wê ji wan herêman wê weke ku wê çawa wê were domandin wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê karibê wê fahmbikê. Mijare afrînê wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê fahmbikê û wê hilde li dest bê. Mijare afrînê û şerê wê, di awayekê de wê, dikarê di dewama şerê DAÎŞê ê li dijî civake kurd ku wê li dijî civake bi armanca bêstatû hiştina kurdan û ankû tûnakirina temenê wê ve wê bi wê ve girêdayî wê dikarê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê, mijare afrînê wê piştî tēkbirina DAÎŞê li herêmê wê pêşxistina wê, di wê temenê de wê hinek watayên wê yên di wê temenê de ku mirov fahmbikê wê hebin. Ew jî di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê di wê çerçoveyê de wê werina hanîn li ser ziman bin. Aliyê wê yê pêşî wê di wê temenê de wê ew bê ku wê mijare afrînê wê, çawa wê stretejiya iran û tirkiya a ku wan li ser DAÎŞê re li qasrî-sêrînê wan bi hev re çêkir wê, piştî wê rûdana wê çawa wê ew wê statrejiya ku wan di temenê bêstatû hiştina kurdan de pêşxistina wê, weke bergirek wan a ku mirov wê karibê di wê temenê de wê fahmbikê û werênê ser ziman bê. Di aslê de wê dikarê wê weke aliuyekê wê yê din ê giring wê werlnê ser ziman ku wê, di wê temenê de wê, fahmbikê ku wê mijare bi hewldana parastina wê Stretrejiyê wê piştî wê re wê, bi sê rewşan re wê, hewl bê dayin ku wê, di temenê şerê wan ê bi kurdan re wê were domandin. Yek ji wê aliye îranê ve wê bi pêşxistina komên çekdar ên di bin navê haşdî sabî de ku wê di dewama wê de wê çawa wê li herêmê wê werina pêşxistin bin. Ya din wê di çerçoveya rewşa 'tesebûsa derbeyê' ku wê weke konseptek şer a demê ku wê tirkiya wê di wê temenê de wê di dewama wê de wê pêşbixê û bi wê re wê, rejimê li gorî rewşa şerê rejimê a demê wê li ser wê û encamên wê re wê bidina gûharandin bê. Wê di wê temenê de wê weke lingê din wê bi rewşa afrînê, babê û hwd re wê

herêmên rojhava êmn dagirkirî ku ew di wê temenê de wê weke deverên ku wê di wê temenê de ew, komên çekdar ên weke yên bi DAÎŞê ku ew li wan herêman hebûna wan dîsa bidina parastin bê. Di dewama wê de wê pêvajoyên şer ên weke li rojava, bakûr û başûr weke bi pêvajoyên dagirkirinê û hwd re wê, di rengekê de wê êdî wê werênina pêşxistin.

Ev rewş wê weke rewşna ku wê di awayekê de wê ling û awayê wê stretejiya şer a li dijî civake kurd ku wê çawa wê di awayekê de wê bidina domandin wê weke lingna wê bin. Di wê temenê de wê, piştî şerê DAÎŞê wê di wê temenê de pêşketina van rewşan wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê di wê rewşê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşa duali leyistina tirkîya a di nava rûsya û amarika-rojava de wê, di wê temenê de wê, weke lingekê din ê bi armanca domandina wê rewşa şerê wê yê bi kurdan re ku mirov wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ev rewş wê, di wê temenê de wê, weke aliyekê wê yê ku wê, rewşa şer wê, di awayekê de wê bêî ku ew ji wê bi şûn ve gavê biavêjin ku ew wê bidina domandin wê çawa wê ji wê sûdbigirin wê tenê û tenê wê bi wê armançê bê. Di wê temenê de wê, dîmenê tirkîya wê weke ku wê,, ji amarika dûrdikeve û nêzî rûsya dibê jî wê di awayekê de wê, di wê temenê de wê, weke dîmenekê dîtbar ê ramiyarî ku wê di wê temenê stretejiya şerê jenosidkirinê û hewldanên wê yên bi wê ên bêstatû hîştina rojava û ankû giştiya civake kurd jî bin.

Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê di awayekê de wê weke ku ew dibêjin wê çawa wê 'artên xwe wê bileyizin' weke ku ew endamê NATO bê û di wê temenê de nêzî rûsya bê di wê çerçoveyê de wê, politikaya ahengê/dengê li ser wê temenê ku ew bi wê re bileyizê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê di dewama wê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di awayekê din de jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê rewşa NATO û rûsya ku wê di wê temenê de wê weke dualitiya tirkîya ku wê di wê temenê de wê bileyizê û rewşên weke yên bi tengezeriyên fûzeyên S-400 ku wê ew wê were ser ziman wê di wê temenê de wê weke lingê temenê wê politikaya ahengê û dengêyê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman bê. Di dewama wê de wê, ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê

werênê ser ziman ku wê rewşa têkiliya wan a bi hevdû re wê di wê temenê de wê, di awayekê din de jî wê politikayên hêrîşê ku wê çawa wê ji xwe re wê hêncetên hêrîşkirinê wê di nava wê dengeyê/ahengê de wê çêbikê wê bi rewşên weke yên organizekirî ên weke taqîna li stembûlê a 13ê mijdare 2022'an û hwd re wê karibê wê di wê temenê de wê direngê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Rewşa wê taqînê wê di çerçoveya wê poltiikaya dengeyê a di nava Rusya û amarika de ku wê çawa wê weke temenê hêrîşê bi wê çêbikê wê weke rengê wê û hizirkirina wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di awayekê din de jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, ev taqîn wê di wê temenê de wê weke taqînek ku wê di wê temenê de wê, di temenê dizaynkirinên ramyarî bin. Weki din jî wê di çerçoveya politikaya rejimê a şer de wê pêkhatinek bê. Weke ku wê çawa wê bi taqîna garê wê temenê hêrîşên li ramyarî û ankû sîyeseta kurd wê di wê temenê de wê biafrênê û wê ji aliyê hundur ve wê bi wê û encamên wê re wê li gorî politikayên xwe yên şer wê encamê wê bidest bixin wê di dewama wê de wê xosletên taqîna stembûlê a weke ya 13ê mijdare 2022'an wê li gorî wê zêdetirî wê, çawa wê, aliyê ramyarî û ankû sîyeseta derve wê di wê temenê de wê di temenê pêvajoyên şer wê bi wê re wê çêbikê wê bi wê re wê karibê li wê bihizirê bê. Di dewama wê de wê çawa wê pêvajoya şer wê, li ser serê civakê li rojava wê bide domandin wê bi wê armancê wê were kirin bê. Aliyên ku wê bi wê re wê werina nîqaşkirin û dordorên ku wê weke sûcdar bikin li ser çapameniyê re jî wê tenê û tenê wê weke aliyekê qamufle ê ji wê zihniyeta di temenê wê, politikaya şer ku wê bi wê ew taqîn wê were kirin bê. Wekî din wê ji ne wê ji aliyê rastitiyê ve û ne jî ji aliyê ras dîtinê ve wê karibê li berçav **bigirê** bê. Ji xwe wê pêvajoya wê piştî wê çawa wê, bi bombardimanê wê deverên jîyanê û çavkanî û temenê wê were armancgirtin wê bi wê re wê weke aliyekê ku wê bi wê re wê li wê were lê hizirkirin. Di wê çerçoveyê de li ser encamên wê yên bi bombardimanê ên weke deverên temenê jîyane rojava ku wê werina armancgirtin wê bi wê re wê hinekî din li wê divê ku mirov bihizirê.

Wê dema ku mirov wê taqînê wê li wê bihizirê wê, bi wê re wê, di çerçoveya politikaya tirkiya a ku wê bi wê çawa wê bixwezê wê hêrîşî rojava wê bikê û wê di wê temenê wê hêrîşê de ku wê çawa wê, destûra hêrîşê wê ji wê re wê dernekeve wê li ser wê temenê wê weke ku wê were hasibandin. Di wê temenê de wê, di temenê bombardimanên bi balafiran wê temenê jîyane herêmê wê çawa wê armanc wê were girtin û

tûnakirin wê di wê temenê de wê, bi wê re wê, weke aliyekê wê yê ku wê bi wê re wê were lê hizirkirin bê.

Ji aliyekê din ve jî wê, mijare zêde ji herkesekê ve li ser wê nîqaşkirin û hanîna ser ziman a hizrên xwe jî wê, ji aliyekê din ve wê, çawa wê di wê temenê de wê weke argûmanaka bikarhanînê wê bikarbênin ku wê temenê wê bi wan nîqaşan wê çêbikin û wê, di dewama wê bi wan nîqaşan wê fektora ku ew rewşên weke yên wê taqînê ku ew bi destê hin saziyên istixbarî ên dewletî ku ew bûna ew bi wan ji berçav dûrbikê wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke ku wê were kirin. Ji aliyê nîqaşkirinê ku wê bi wê re wê li ser çapemeniyê re wê werina kirin û di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê çawa wê, bi wan nîqaşan wê rengê fahmkirinê ê bi wê re wê, bidina dîyarkirin li gorî ku ew dihê xwestin li gorî politikayên dewletê wê hinekî jî wê di wê temenê de wê ew wê were kirin. Di wê temenê de wê, rêxistinên ku ew di bin navê 'muxaletê' de weke CHP' ku wê nîqaş dikin û yên weke AKPê ku ew nîqaşdikin wê di wê temenê de wê di wê rengê de wê, di dîmenê weke ku ew li ser wê re rexneyê li hev digirin de jî wê, çawa wê, ew wê, rewşê weke argûmanaka ku ew bikina temenê politikaya şer a hêrişkirinê de wê bi gotin bikin û di wê temenê de wê, bi wê re wê, ew wê çawa wê, di awayekê de wê, bi gotinên wan ên di wê temenê de wê hevdû di awayekê de wê temem bikin û hwd re wê, gotinên xwe wê werênina ser ziman. Ji herdû aliyan jî wê, di wê temenê de wê, hertimî wê, çawa wê, du nûqte wê di nîqaşkirinê wan de wê derkevina li pêş. Yek wê çawa wê weke temenê hêrişkirinê wê bi gotin bikê bê. Du; wê çawa wê, dervî dewletê wê li hin girêdanên ku ew bi wê ew wê werênina ser ziman ku ew karibin li ser wê re wê bikina temenê politikaya hêrişkirinê de wê, gotin wê bi wê re wê werina bilêxkirin.

Ji wê aliyê ve wê pêvajoya hêrişkirinê wê di wê temenê de wê bi wê re wê weke ku wê çawa wê were bi temen kirin wê bi wê re wê karibê wê li wê were lê hizirkirin. Di çerçoveya gotinên serokê rixistina istixbarî a tirk weke hakan fîdan ku wê bibêjê 'ez ji aliyê din ê sînor du fûzeyan bidime avêtin û sedema şer derxênim' de wê, dikarê wê di awayekê de wê bi wê rengê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Ev wê, di wê temenê de wê, weke rewşek ku wê karibê wê bi wê re wê, li wê bihizirê û wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ji aliyekê din ve jî wê dikarê wê di dewama wê de wê, bi wê re wê li wê bihizirê ku wê mijare têgîna hizirkirinê a di wê temenê de wê, di

awayekê de wê, dikarê wê bi wê re wê ji gelek aliyên ve wê biwê re wê li wê bihizirê.

Minaq wê, di wê temneê de wê, rewşa hêrîşkirinê wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê ji rengê bombardimanê wê fahmdikê ku wan hizirkirina û pêşdîtina ku wê destûra oparasyonek mihtemel a li dijî rojava wê ji rûsya bê, amarika bê û ankû hêzên din ên cihanê bê wê dernekevê. Li gorî wê hasibandinê wê bi bombabardimanê û şewayê wê ya ku wê were dîtî wê deverên ku wê temenê jîyanê ê rojava wê biafirênin ên weke nexweşxane, dibistan, deverên weke yên elektirikê diafirênin û hwd ên ku wê bi wan dijî wê yekser wê di wê temenê de wê, di asta pêşî de wê bi wê re wê bikina armanc. Ev wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din bê ku nirov wê di dewama wê de wê, di dewama wê de wê, bi wê re wê li wê bihizirê bê. Aliyekê din jî wê ew bê ku wê dema wê taqînê wê rastî du roj berî hev dîtina ardogan û Biden wê hanîna wê jî wê, mirov nikaribê wê di wê temenê de wê weke rasthantinekê wê şîrovebikê û wê werenê ser ziman bê. Di dewama wê de wê dikarê wê bi wê re wê di awayekê de wê bi wê re wê bihizirê ku wê li ser wê re wê bi wê rengê wê li wê were lê hizirkirin ku wê çawa wê têgînek bi temenê gotina 'terorê' re wê, di wê temenê de wê çêbikin û wê di wê temenê de wê, li ser temenê bi gotinkirina ku wê 'rojawa bo min tehdid a' ku wê biafirênin wê di wê temenê de wê, bi xwe re wê, weke çerçoveyek plankiri ku ew bi xwe di wê de bikin û leyizin bê. Wê di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di wê temenê de wê dikarê wê di dewama wê de wê werenê ser ziman ku ew wê weke aliyekê wê yê din jî wê, di armanca wê de wê, di serî de wê weke asta pêşî wê temenê xweserîya xwe rêvebirinê a kurdan wê di serî de wê hebê. Ji aliyê din ve jî wê çawa wê, di dewama wê de wê pêvajoya şer wê bidina domandin. Di wê temenê de wê, di rengekê de wê, çawa wê, bi pêvajoyên şer ê ku ew bi çêkirina hêncetên bi wê rengê ji aliyê xwe ve ku ew wê, bi wê re wê temenê pêşketina wê ya civakî wê bi temenî wê bi rûxênin û wê weke ku wê çawa wê, saddam bixwesta ku ew rewşa helebçe weke rewşek di nava şerê iran û iraqê de wê bixwesta bide nîşandin wê di wê temenê de wê bi heman mantiqê û zihniyetê wê çawa wê, rewşa temenê jîyane civakê rûxandina wê weke encama şerê ku ew dibê wê bidina nîşandin ku ew dibin û hwd re wê, wê li wê were lê hizirkirin. Aliyên ku wê di wê temenê de wê di temenê dahûr kirina pêvajoyên hêrîşên li rojava de ku wê di rewşên weke wê de wê bi wan re wê were dîtî wê di wê temenê de wê weke aliyekê wan ê giring wê xwe

di dewama wê de wê bi wê re wê di rengekê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê xwe di dewama wê de wê bide dîyarkirin bê.

Di wê temenê de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya şerê li rojava wê di wê temenê de wê di wê çerçoveyê de wê, hertimî wê bi rewşek aloz û hwd re wê, domandina wê û ankû rewşên weke yên şer û hwd re wê domandina wê jî wê di temenekê awarta de hiştina rewşê de ku wê bixwezin ku wê bidina domandin wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê din bê ku mirov wê di dewama wê bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê ku wê rewşa hêrîşên li rojava wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, di temenê navbernedana pêvajoyên hêrîşê de ku wê bikin wê hinekî wê, di wê temenê de wê bi rengekê politika û konseptek şer re wê di wê rengê de wê, bê domandin.

Di mijare şerê rejimên herêmê ê bi kurdan re de wê, di aslê xwe de wê, di wê temenê de wê pêvajoya şerê wan ê bi kurdan re wê, di wê temenê de wê demdirêjkirina pêvajoya şerê wan ê bi kurdan re wê çawa wê, di dewama wê de wê bi wê rengê wê temenê jîyane sivil wê werê rûxandin wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê were lê hizirkirin. Minaq wê çerçoveya ku wê rejima tirk û rayadarên wê bi taqîna stembûlê re ku wan berî wê taqînê di serê xwe de plankiriyê wê ji armancek leşkerî zêdetirî wê çawa wê temenê jîyane civakî û hwd wê, di wê temenê de wê, were armançgirtin û hwd wê di wê temenê de wê di wê rengê de wê li wê were lê hizirkirin. Ev wê di serî de wê weke aliyekê wê yê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Di şerê rejima tirk û rejimên din ê kurdan re wê, aliyê wê dîrokî û namerdî wê ew bê ku wê, ti rewşên weke bi teknika xwe parastinê ên weke bi balafiran û ankû xwe bi wê ji balafiran û hêrîşên wan ku wê bi wsan biparêzin wê di destê wan de nebê û ev hêz wê hertimî wê bi balafiran û hwd re wê, bi teknika dawî wê di wê temenê de wê hêrîşî herêmên kurdistanê ên civake kurd wê bikin bê. Wê di wê temenê de wê, di wê temenê namerdî de wê, di serî de wê kifşbikê û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê dikarê wê di dewama wê de wê, werênê ser ziman ku wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, pêvajoya şerê wê, di wê temenê de wê, bi wê rengê wê hinek aliyên wê yên ku mirov wê di wê temenê de wê bi

wê re wê li wê bihizirê bê. Biqasi wê namerdîtiyê wê aliyekê wê yê din jî wê bi wê rengê ku mirov wê karibê wê bi namerdî wê şîrove bikê wê ew jî wê bê ku wê çawa wê, bi destê xwe wê, taqînên weke yên li stembûlê wê di 13ê mijdarê de ku wê bikin wê ew wan bikin û wê, bi hêzên ku ew hêrîşî wan dikin ve wê bixwezin ku wê girê bidin û wê di dewama wê de wê bikina sedema hêrîşê li **civakê kurd**. Minaq wê, di wê temenê de wê, herêmên rojava ên weke afrînê û hwd jî mirov zêde nikaribê di temenekê leşkerî de wê zêde fahmbikê, her çendî ku wê ew aliyên wan hebê jî. Bi zêdetirî wê bi aliyê temenê hêrîşên ku ew bi wê di temenê demdirêjîyekê de ku wê çawa wê, çerçoveya jîyane wê ya civakî wê bi wê re wê, armanc bigirin û wê bixwezin li wê pêvajoyên hêrîşê wê bikin wê di serî de wê bi wê re wê, di awayekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di çerçoveya pêvajoyên hêrîşên li rojava û ankû hêrîşên li lê de wê, di dewama wê de wê hinek aliyên wê yên din jî wê di wê temenê de wê, hebin ku mirov wan werênê ser ziman bê.

Di çerçoveya pêvajoya hêrîşên li rojava de wê, di wê temenê de wê weke aliyekê wê giring wê, di wê temenê de wê, dema ku wê hêzên kurd wê sedema hêrîşkirinê wê, nedê wan ew wê çawa wê sedemê wê bo çêbikin ku wê weke politikayakê wê di wê temenê de wê ew wê bikin û wê pêşbixin bê. Di wê çerçoveyê de wê, ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê, karibê wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Di dewama wê de wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya hêrîşên li rojava wê, di aslê xwe de wê ti hêncetên weke 'bi gotinên weke ji aliyê din ê sênor ku ew li aliyê din hêrîş dibin' wê nikaribê bi wan re wê fahmbikê. Vajî wê, di wê temenê de wê, aliyekê bi wê rengê jî wê nebê, çendî ku wê ew aliyê ku wê îdîa dikê ew bixwe her roj wê hemû herêmên rojava wê bin topbaranê ên hêrîşê de wê bide hiştin jî.

Li vir wê, aliyên wê yên din wê, hebin ku mirov wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê. Ew jî wê di wê temenê de wê weke aliyên wê yên giring bin ku mirov wê di dewama wê de wê, bi wê re wê li wê bihizirê û wê fahmbikê bê. Di aslê xwe de wê, dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, aliyên weke yên hêrîşê ku wê di çerçoveya çî armancê û stretejiyê de ku wê li herêmê mirov wê fahmnekê mirov wê nikaribê wê wan hêrîşan jî di awayekê de baş fahmbikê.

Di wê temenê de wê, di awayekê de wê, rengê nîqaşên weke bi gotinên 'hêrîşên terorê', 'taqînên ku terorist dikin' û hwd ku wê werina ser ziman wê ji wê aliyê ve wê weke gotinna sernûxûmandinê jî wê ji wê aliyê ve wê dema ku mirov binerê wê fahmbikê ku wê bi xwe re wê bidina dîyarkirin.

Di wê rewşê de wê, di serî de wê, temenê jîyanê civakê, jîyanê jîyane civakê wê di serî de wê, weke aliyekê wê yê ku wê di serî de wê, di armanca wan hêrîşan de bê ku mirov bi teybetî wê weke aliyekê wê yê din jî wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman jî bê. Wê di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê, mijare pêvajoyên hêrîşên ku ew dibin wê di awayekê de wê çawa wê rewşên şer ên ku ew dihên pêşxistin ew jî wê weke li wê bikina temenekê rûxandinê û hwd jî wê bi wê re wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê, bi wê re wê li wê bihizirê û wê fahmbikê wê di wê temenê de wê, weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê fahmbikê bê.

Pêvajoya hêrîşên li sûrî û pêvajoya şerê navxweyî ku wê weke di nava îraqê de wê zêdetirî wê demdirêj û bi xwûn wê bibê wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, di serî de wê, dikarê di çerçoveya pirsgerêka wan a kurd ku wan afirandî a îran û tirkîya de wê, karibê wê fahmbikê bê. Wê ev herdû hêz wê di awayekê de wê, weke du hêzên ku wê li ser temenê wê her demê û timê wê herêmê wê bikina gola xwûnê. Di wê temenê de wê, hemû pêvajoyên şer ên weke li sr DAÎŞê re bê û ankû Haşdî şabî re bê û ankû hinek rêxistinên din ku wê werina derxistin û li dijî civakê wê bidina şerkirin wê di wê temenê de wê bi wan ve wê girêda bê. Wê di ser de wê, weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di pêvajoya şerê rejimên herêmê wê bi hêzêk piçûk mazin a leşkerî re wê zêdetirî wê bi hebûna civakê re bê. Wê bi rengê jîyane wê re bê, Bi zimanê wê re bê. Bi xwestekên wê yên weke di temenê maf û azadiyê û hwd de ku wê werina ser ziman re bê. Wê bi rewşa statûya civakê re bê. Wê di serî de wê, weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê, werênê ser ziman bê.

Pêvajoya taqîna li stembûlê ku wê piştî wê weke qaşo wê bê kirin sedema hêrîşên bi bombardiman rojava û herêmên wê yên jîyanê jî wê di wê temenê de wê, weke politikayek şer ku ew bi wê temenê wê were

pêşxistin bê wê karibê wê di serî de wê, fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di wê çerçoveyê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, di wê çerçoveyê de wê, karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê dikarê wê di dewama wê de wê, werênê ser ziman ku wê mijare şerê bi kurdan re wê, rewşên weke yên DAÎŞê û hwd wê tenê wê weke pêvajoyîna şerê rejimên herêmê ên weke îran û tirkîya ên bi hebûna civakê re bê. Wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, çawa wê, rewşa bêstatûtîya ku wan li ser serê civakê pêşxistîya wê ew wê bidina domandin û wê di nava wan sînorên lozanê de ku ew hatina kişandin wê werê bişavtin û hwd wê, di wê temenê de wê bi wê ve girêdayî bê.

Di aslê xwe de wê, ne tenê wê tirkîya wê ji aliyekê ve wê rewşa îranê jî a weke bi pêşxistina rewşa rejima mollatîyê û ankû rejima şah bi humeyni û hwd re wê, di awa û rengê de wê bi wan politikayên wan ên ku wê piştî paxta sadabadê û baxdadê ku wê li herêmê wê were pêşxistin û wê, di wê temenê de wê, çawa wê, civak wê di nava wê rewşa ku ew hatina xistinê de wê bê hiştin ve wê girêdayî wê, ew wê were pêşxistin bê. Ne ji ber rewşek bawerîyê bi tenê wê karibê wê fahmbikê. Wê dema ku mirov ji aliyê îranê jî li wê bikolê wê weke tirkîya wê zêde wê, têkiliya wê bi bawerkirinê re wê were dîtîn ku wê nebê. Wê tenê wê bi politikayên rejimê ên li ser serê civakê, ên kontrolê û her wusa rewşên weke bêstatû hiştina civakên weke civake kurd ve wê girêdayî bê. Wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê di wê temenê de wê di serî de wê, karibê wê fahmbikê.

Di awayekê de wê bawerîyek wê karibê 'rewşên weke yên bişavtinê meşrû bibînê? Di bin navê wê de wê, qadaxayên weke zimanê civakan, û ji ber hebûna wan civakan pêşxistina pêvajoyên şer li hemberî hebûna wan civakan pêşxistina wan jî wê, di wê temenê de wê, di awayekê de wê, dema ku em di temenekê rast de bi wan bawerîyan li wê bihizirin wê rast newê dîtîn û heta ku wê, bawerî wê wan rewşan wê ji aliyê xwe ve wê, temen û derfeta ku ew wan şermaza bikê jî wê bi wan re wê hebê. Di wê temenê de wê, di bin rengê olê û bawerîyê de û di kiras û çermê ol û bawerîyê de ew politikayên desthilatîyên nîjadî ku wê di wê temenê de wê werina pêşxistin wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê ku wê, di wê temenê de wê, bi têgînek şarmazaran ku wê bawerî li wan binerê bê. Ji wê aliyê ve wê politikayên îranê jî û tirkîya ku kesekê bi rastî li gorî wan bawerîyên ku ew bahsa wan dikin ku ew tevgerîyaban pêwîst

ban ku ew wan politikayên wan ên di wê temenê de ku ew bi wan şer li herêmê di meşênin û herêm bi wan şeran kirina gola xwûnê divîyabû ku wan ew şermezar bikira. Di wê çerçoveyê de wê, di bin navê ol û bawerîyê de ber ku wê di awayekê de wê ji rê derketin wê bibê wê êdf wê ew wê, di wê temenê de wê ew wê, nebê, wê li hemberî wê bê deng wê bê mayin û di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê, heta ku wê tevlî wan şerê jenosîdê wê bibin. Di wê temenê de wê, di bin navê olê de wê hem li dijî olê û civakê wê, di wê temenê de wê, pêvajoyên şer ên di wê temenê de wê werina pêşxistin wê bibin bin. Di pêvajoyên şerên rejimên herêmê ên bi civake kurd de wê, di wê temenê de wê, ol û bawerî wê, weke aliyekê ku wê pirr zêde wê bi bi awayekê bêwijdanî û bêhesiyetî wê were bikarhanîn bê. Di wê temenê de wê, di serî de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman bê Di wê çerçoveyê de wê, di aslê xwe de wê, pêvajoya şerê li rojava wê, di wê temenê de wê dema ku mirov wê di awayekê de wê dahûr bikê û wê bikê ku wê baş fahmbikê wê di rengekê de wê, weke aliyekê wê yê giring wê ew wê xwe bi wê re wê, bide dîyarkirin. Ji wê aliyê ve jî wê pêwîst bê ku mirov wê bi teybetî wê fahmbikê bê. Lê ji aliyê rewşa pêvajoyên hêrîşên li rojava ku wê di temenê hêrîşên li pişketina temenê statûya civakî ku wê çawa wê were kirin wê di awa û rengekê de wê karibê wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Ku mirov wê ji kijan aliyê ve wê li wê binerê wê, desthilatî wê hertimî wê têgîna olê wê weke birdoziyekê wê bikarbênin û wê di dewama wê de wê, di pozisyonek weke li dijî hebûna civakî de ku wê bi şîrove û pênasebikin re wê werênina ser ziman. Di wê temenê de wê, di destpêka pêvajoya hêrîşên DAÎŞê ên li civake kurd de wê gotinên weke "jin û malê kurdan ji wer halal in. Mêrên wan bikujin û jinên wan ji xwe re bibin" û hwd wê, di wê temenê de wê, weke hin gotinna ku wê bi devê wan wê werina dayin gotin û wê werina hanin li ser ziman bin.

Di aslê xwe de wê, dema ku em pêvajoya hêrîşên li rojava li wan binerê û bi nerînek objektiv lê bikolê wê ji wan aliyan ve wê têgînek û çerçoveyek fahmkirinê a berfireh û zelal wê bi xwe re wê weke bide dîyarkirin. Pêvajoyên hêrîşên li rojava wê, di wê demê de wê, dema ku em ji wan gotinên ku wê, ji devê DAÎŞiyên wê bidina gotin û heta wê dema ku wê tirkîya wê bi xwe w, taqîna wê bo çêkirina sedemên hêrîşê ên li rojava ku wê çêbikê (weke taqîna 13ê mijdare 2022an) ku mirov li wan bihizirê wê di wê temenê de wê, çerçoveyek hizirkirinê wê bide me.

Di awayekê de wê, di wê temenê de wê, weke ku me li jor hanî ser ziman wê rewş û rengên hêrîşê ku wê li wê werê nerîn wê di wê temenê de wê çawa wê hebûna civakê wê bi temen û rewşa statûya wê re wê ji xwe re wê bikê armanc wê di wê temenê de wê, kaeribê wê, di wê temenê de wê bi rehetî wê bi wê re wê bê dîtin. Hêrşên li rojava wê bi awayekê nûmine wê regekê fahmkirinê wê bi xwe re wê bide dîyarkirin ku wê çawa wê, di wê temenê de wê, di regekê de wê, bi xwe re wê bide dîyarkirin bê. Di aslê xwe de wê, dikarê wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Di pêvajoyên hêrîşên li rojava de wê xosletê wê yê sereka wê bi wê re wê derkeve li pêş ku wê hebûna civakê û statûya wê û çerçoveya wê ya dîrokê wê weke armanca hêrîşan bê. Wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê bi wê re wê karibê wê li wê were lê hizirkirin.

Pêvajoya şerê DAÎŞê wê, destpêka pêvajoya şerê rejimên herêmê a di wê temenê de ku wê bi wê biheta xwestin ku wê xatek din û ankû lozanek din wê di wê temenê de wê bi civakê wê bidan jînkirin wê bi wê armancê ba. Di wê temenê de wê, di bin maske û rengê olî de wê kirin jî wê di wê temenê de wê weke aliyekê din weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê were fahmkirin. Ew gotina 'biratiya olî' ku wê were bikarhanîn wê çend pêvajoyên qatilkirinên civakan wê bi wê temenê û mantiqê di temenê wê de wê were bicihkirin wê dema ku mirov li dîrokê binerê wê, di wê çerçoveyê de wê, bi awayekê vekirî wê ew wê were dîtin. Di wê temenê de wê biratiya olî ku wê were bikarhanîn wê di aslê xwe de wê weke aliyekê wê yê din ê giring ku wê karibê wê li wê bihizirê wê, bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê, dikarê wê weke aliyekê wê yê din ê giring ku mirov wê werênê ser ziman ku wê mijare pêvajoyên hêrîşên li civakê wê di wê temenê de wê dîmenekê wan wê di bin gotina biratiya olî de wê, hebê. Wekî din 'gotina weke hev xwediyê heman baweriyê na' jî wê di wê temenê de wê bi heman rengê wê, di wê çerçoveyê de wê weke gotinek ku wê çawa wê ji komkuji û pêvajoyên qatilkirinan re wê bîn kirin weke hevbeş hevdu wê, di wê temenê de wê, were dîtin ku wê were bikarhanîn. Di wê temenê de wê, dema ku wê di bin navê olê de wê, mirov wê bîn berhevkirin û wê di nava DAÎŞê û hwd de wê li hemberî civakê li herêmê wê bidina dîyarkirin wê di wê temenê de wê karibê wê bi wê re wê, bi rehetî wê fahmbikê. Yan jî wê, kesekê ku wê, kina nava DAÎŞê wê, teliya wî rakin hewa û wê serê jinekê jêkirî ku wê bikina destê wan û wê bi wan

wênayan wê bidina kişandin wê di wê temenê de wê, karibê bi heman zihniyetê wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê, di awayekê de wê, dikarê wê di dewama wê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê, mijare civakê wê, li herêmê wê ji ber van aliyên xwe ku wê bi destê desthilatan wê weke 'pirsgirêkê' wê di bin navê gotinên weke yên 'ummetê' de wê were dayin nîşandin û pê de wê, li herêmê wê ji her aliyê ve wê rewşek tengezerî wê xwe bide dîyaerkin. Rewşa civakê wê li ser serê wê xwe bide dîyarkirin. Rewşa pêşketina mirovan, bi aqilbûna mirovan û hwd wê weke aliyên wê yên din bin ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Li ser wê temenê wê, gelek caran wê bi gotinên weke 'civakên rojhilatî ne xwenda na û ber wê ew wê, di rewşên bi wê rengê ên xirab de wê werina bikarhanin.' Mirov nikarê bêjê ku wê ne xwenda bê. Ber ku wê rengê xwandinê û fêrkinê ê ku ew hatiya pêşxistin wê di wê temenê de wê bi awayekê wê temenê lêpîrsînê wê bi tûndî wê ji holê rakê û wê li ser wê temenê wê çerçove û temenê rewşên bi wê rengê wê biafirênê.

Di awayekê de wê li herêmê mijare civakên herêmê wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê li ser wê temenê wê weke mijarek zêhnî a bi fahmkirinê jî wê biafirênê bê. Li ser wê temenê wê di reng û awayekê de wê kaeribê wê di wê temenê de wê, di renekê de wê weke aliyekê wê ye giring wê di serî de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Rojava wê, çerçoveya wê ya pêşketinê wê di di aslê xwe de wê ji niha de wê dikarê wê bibêjê ku wê encamên wê ji ya şoreşa firansa wê nekêmtir wê xwe di renekê de wê weke ku wê bidina dîyarkirin bin. Di çerçoveya herêmê de wê, rewş rewşên ku wê weke yên hêrişê ên li wê, ku wê, di awayekê de wê di bin mmaskeyên olî û hwd de wê, bidina dîyarkirin wê ji wê aliyê ve wê, çawa wê, ol wê weke temenê hêrişên li civaka wê were bikarhanîn wê dîmenê wê bê li berçav û wê bê kirin ber lêpîrsînê de. Encama wê ya pêşî wê li iranê û hwd wê, bi rewşa serhildanên weke ya 'jina emînî' de ku wê bibin re wê karibê wê bide nîşandin. Weki din wê politikayên rejimê wê çawa wê ji aliyekê din ve wê weke bi taqînên weke yên li stembûlê û hwd re wê, bixwezî ku ew hêncetên hêrişkirinê wê ji xwe re wê bi mantiqê gotinên weke 'ezê ji aliyê din ê sinor du fuzeyan biavêjim û sedema şer derxim' û hwd re wê were kirin wê ew wê bi wê re wê were dîtin û wê were berçav. Aliyê din ê sêyem jî wê, di mijare rewşên weke yên zayendî de wê çawa wê, di awayekê de wê desthilatîyek mêr wê hebê û wê artişek mêr wê bê

afirandin û wê ew wê, bê ajotin li ser civakê wê minaqe wê bi zêdeyî wê bi tevgerên jinê û di nava xwe parastina civakî de wê cihbigrin wê bi wê re wê were dîtîn. Wekî din wê numineyên weke qatilkirinên jinan, recmkirin û ankû wê weke kesekê ku wê serê jinekê jêbikê û wê hilde li destekê xwe û destê din bi teliya xwe hildana hewa re ku wê bide nîşandin re wê bi jîyankirinên bi minaqên bi wê rengê re wê, di awayekê de wê were li berçav.

Rojava wê di wê temenê de wê, ber çî wê, di awayekê giştî de wê her demên wê di bin pêvajoya şer de wê, were hiştin? Ji du aliyên ve wê, di wê temenê de wê, dikarê wê bi bersivênê. Yek wê, ji aliyê statûya civake kurdistanî ve ku wê rejimên herêmê ên weke tirkîya wê li dijî wê bin û wê çawa ew wê, tûna bikin wê bi wê armancê bê ku wê hêrîşî wê bikin bê. Ya din jî wê di awayekê din de jî ku wê heta roja me wê, rejimna ku wê olê wê bi wê bikarbênin û wê, hemû girseyên civakê wê bi wê di bin dest de wê bigrin û wê weke ku ew dixwezî wê bi rêvebibin û wê bikarêbênin ew raxist li berçav. Di wê temenê de ev, dîmenê ku ew bi wê derxist li pêş wê di wê temenê de wê, weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman bê. Rojava wê, modelek nû a civakî wê di wê temenê de wê, werenê li holê. Ew wê çawa wê di nava dîmenê 'civake olî' de wê bitafisênin wê dinava hewldana wê de bin. Wê ber vê yekê wê, weke 'civakek bêolî' û ankû wê weke ardogan wê li hemberî kurdan wê bi gotin bikê di gera xwe ya dawî a çend roj berî taqîna stembûlê ku wê bi gotina 'zindiqiyê' wê li amedê pênasibikê wê di wê temenê de wê karibê wê werênê ser ziman bê. Ev gotin wê di wê temenê de wê weke gotinek ku wê bi wî dayin gotin bê. Lê ew rastîya zihniyet û rengê hizirkirina wan a di wê warê de wê di wê temenê de wê raxê li berçav. Di wê temenê de wê hewldanên weke 'dij ol' dana nîşandin wê di wê temenê de wê çawa wê di dîmenekê û awayekê de wê, hem wê encamê wê li gorî xwe wê bi wê bidest bixin û hem jî wê, çawa wê dîmenê civakê ê ku ew derdikeve li holê mahkum bikin wê bi wê armancê bê. Wê gotina ardogan wê, biqasî wê rewşa qatilkirina jina emînî a ji aliyê kesekê mêr ku ew weke polisê rewîstê/axlaqê ve wê bê kirin wê di heman awayê û rengê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Ew kesê ku ew bi wê zêhniyekê ew bi destê wê qatilkirinê dikê û kesên weke Ardogan wê bi gotinên xwe yên bi wê rengê wê bi rengê wê bide kirin û wê temenê wê çêbikê bi zêhnî û hwd re wê karibê wê werênê

ser ziman. Herdû alî jî di çerçoveyek zêhnî wê weke du aliyên ku mirov, ji aliyê têgînek mirovati ve karibê şermazar bikê bê.

Di pêvajoya hêrîşên li rojava de wê ev alî wê zêdetirî wê di dêmenekê rût û vekirî de wê weke ku wê derkevina li pêş û wê xwe di awayekê de wê weke ku wê karibin bidina dîyarkirin. Di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê, dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare hêrîşên li rojava wê, di wê temenê de wê, weke hêrîşên bi armanca ji holê rakirina hebûna civakê bi awa û reng û nirxên wê yên ku ew di wê temenê de ew hena bin. Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê karibê wê weke temenê hebûna pirsgirêka rejimê bi wan hêrîşan bi rengê jîyane civakê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman jî bê.

Di wê temenê de wê, sê gotin û ankû rewş wê di wê temenê de wê karibin mantiqê hêrîşên jenosidkirina civake rojava wê, bide dyarkirin û fahmkirin. Yek wê,, di destpêka pêşketina rojava de wê gotinên Ardogan ên weke "emê destûrê nedîn rewşek din weke ya li bakûrê iraqê" wê ji aliyekê din ve wê karibê wê fahmbikê bê. Gotina din a duyem ku wê weke navaroka wê û çerçoveya wê ya şerkirinê a bi civakê re ku wê ji devê DAÎŞîyan wê were gotin a bi rengê 'jin û malê kurdan ji we re halal in,. Mêrê wan bikujin û jinên wan ji xwe re bibin' re wê karibê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê. Rewşa din wê ji gotinekê zêdetirî wê ji pêvajoyên destpêka rojava wê çawa wê, bi rewşên weke yên bi taqînên weke yên stembolê bê, berî wê ên weke li garê bê û ankû taqînên di nava xwepêşandinên HDPîyan de bê ku wê werina kirin re wê çawa wê bi wê re wê, hêncetên xwe yên hêrîşkirinê wê bi rengê şîroveyan ku ew li ser wan re dikin re wê karibê wê di wê temenê de wê di rengekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê çerçoveyê de wê mijare hêrîşên li rojava wê, di wê çerçoveyê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di wê temenê de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê çawa wê bi hêrîşan wê pêşîya pêşketina wê bigrin wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê bê. Rojavayî jî wê bi kurdistanîyên herêmên din re wê çawa wê têkiliyên wan wê qûtbikin wê hêtên ku wê xate ku wê berê wê di nava kurdan de wê weke 'serxat û binxatê' wê were bikavkirin ku wê werina kişandin û kurd wê piştê wê weke 'hêtê şermê' wê binavbikin wê di wê temenê de wê jî wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di dewama wê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê. Ev hêt jî wê di mantiqê xwe de

wê weke dîmenek û zihniyetek hêrîşkirinê wê bi xwe re wê biafirênin. Wê çêkirina hêtên nava bakûr û rojava de wê, di wê temenê de wê, bi têtî û rewşa birrîna ava firatê li ser rojava ji aliyê tirkîya ve wê di ahengekê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê karibê wê werênê ser ziman. Wê di wê temenê de wê ev rewş wê weke rewşna ku wê di çerçoveya wê mantiqê hêrîşa li hebûna civakê de wê hevdû wê di awayekê de wê weke ku wê temem bikin bin. Wê di wê çerçoveyê de wê jî mirov dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare hêrîşên li rojava wê, di wê temenê de wê, di rengekê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê. Di awayekê din de jî wê karibê wê werênê ser ziman ku wê mijare pêvajoya hêrîşên li rojava wê, di wê temenê de wê ji hêrîşna leşkerî zêdetirî wê weke hêrîşên li hebûna civakê bin. Wê di wê temenê de wê di rengekê de wê dikarê wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Wê di wê temenê de wê dagirkirinên herêmên weke azazê, babê, afrînê, marê û hwd jî wê, di wê temenê de wê bi armanca hêrîşên demografîkî û hwd ên li hebûna civakê bin. Wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê pêşî wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Wê dema ku mirov wê li rengê hêrîşên ku wê li rojava bînin kirin û her wusa encamên wan binerê wê bi wê re wê, rengê armanca bi hêrîşan re jî wê xwe di rengekê de wê bide dîyarkirin. Encamên hêrîşan wê di awayekê de wê bidina nîşandin ku wê bi çî armancê wê ew hêrîş wê werina kirin wê di rengekê de wê weke ku wê bi xwe re wê bide dîyarkirin. Di wê temenê de wê jî mirov dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê ji wê aliyê ve wê li ser tîkiliya encamê û armancê re wê hinekê wê fahmkirina wê weke aliyekê wê yê giring bê ku wê xwe bi wê re wê bide dîyarkirin bê.

Di serî de wê, dema ku mirov wê li rengê hêrîşên li rojava wê binerê wê di serî de wê ji herêm û armancên leşkerî zêdetirî wê, deverên ku wê temenê jîyane civakê a bi xwezayî wê biafirênin ên weke ji wan elektrik dihê dayin, gaz dihê dayin, ambarên genim di wan de berhevkirî, deverên çandî, deverên weke yên dermankirinê ên weke nexweşxaneyan, deverên xwandinê ên weke dibistanan û hwd wê, di wê temenê de wê weke alî û awayna ku wê di encama hêrîşên bombardimanên rejîma tirk de ku wê li herêmê wê werênina kirin de bin.

Deverên bi wê rengê ên ku wê civak xwe di wan de wê bijî û pêşbixê wê weke deverên ku wê di armanca hêrîşên hewayî de bin. Wekî din wê,

deverên ku wê temenê jîyanê wê bibin û wê mirov wê li ser wan re wê bigirseyî wê jîyane xwe wê bide domandin wê di wê temenê de wê weke aliyên ku wê di armanca wan de bin. Ev jî wê weke aliyna ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wan bi wê re werênê ser ziman bin.

Wekî din wê weke aliyna wê yên din jî wê ew bin ku wê di wê temenê de wê çawa wê weke herêmna ku wê di wê temenê de wê bi wan re wê were jîyankirin wê karibê di wê temenê de bahsa wan bikê û werênê ser ziman bê. Di awayekê din de wê, dikarê wê di dewama wê d ewê werênê ser ziman ku wê herêmên ku wê weke temenê jîyane civakê wê biafirênin wê weke aliyekê wê yê din jî bê. Wekî din wê herêmên ku wê rengê jîyane wê bidina dîyarkirin û wê bi teybetî wê li ser wan re wê pêvajoyên jîyankirinê derbaskirî bin û weke xêvek civakî a xwezayî û jîyanî bin wê di wê temenê de wê weke deverên ku wê di wê temenê de wê werina kirin armanca hêrişên ku wê li herêmê wê werina kirin bin.

Di wê çerçoveyê de wê jî wê mirov dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê rewşa hêrişên li herêmê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wan ê din jî wê di wê temenê de wê xwe bi wan re wê bide dîyarkiriin ew jî wê, di wê temenê de wê bi wê re wê were dîtîn ku wê çawa wê pêşîya pêşketina civakê wê bi wan re wê were girtin bê. Pêvajoyên şer ên demdirêj wê bi xwe re wê di wê çerçoveyê de wê tiştêkê din wê bidina dîyarkirin. Ew jî wê ew bin ku wê, di pêvajoyên hêrişên rejimê ên weke di bin navê pêvajoyên oparasyonên leşkerî û hwd de wê, di awayekê de wê, ji armancên leşkerî wê zêdetirî wê di wê temenê de wê bi wan re wê hebê. Di wê çerçoveyê de wê dem bi dem wê pêşveçûnên ku wê bi civakî wê bibin wê bi wan oparasyon, bombardiman û hwd re wê tûnabikin. Wê di wê temenê de wê ji pêşketina wê kirinê a civakê wê weke aliyên ku wê bi wê re wê di wê temenê de wê, xwe bide dîyarkirin. Di wê çerçoveyê de wê çawa wê pêşîya pêşketineka wê ya bi çav ku wê werê dîtîn bigirin wê di wê çerçoveyê de wê ew hêriş wê di wê çerçoveyê de wê li wê werina kirin û wê bi wê re wê, pêvajoyên hêrişê wê li hebûna civakê wê werina pêşxistin. Di wê temenê de wê hêriş wê hertimî wê ji armancên leşkerî wê zêdetirî wê civak wê di armanca wê de bê. Ber ku wê, weke ku wê di destê rejima tirk de wê hebê wê artiştêk wan ya bi sazûman a ku ew di wê temenê de wê karibê bi wan re wê şer bikê wê li holê wê nebê. Hebûna komên çekdar ên weke yên 'gerilla' bin, pêşmerge bin û hwd wê, di wê temenê de wê zêde ne di wê astê de bin ku wê hêrişên li hebûna civakê wê bigirin. Ber ku wê ne tenê wê bi leşkerî wê her wusa wê bi

polis, hêzên din ên weke istixbarî û hwd ku wê li hemberî civakê wê werina bikarhanîn wê ev hemû wê, çawa wê bi wan şîreyetî navaroka civakê wê bikê û wê ji pêşketina wê dûrbikê wê di wê temenê de wê ev wê weke aliyna wê yên din bin ku mirov wê karibê wê bi wê re wê li wê binerê û wê fahmbikê bê. Di wê çerçoveyê de wê, çawa wê bi wan pêvajoyên şer wê pêşîya pêşketinên wê yên xwemal wê bigrin û wê di dewama wê de wê weke yên ku ew dixwezin wê bi zimanê xwe û rengê xwe wê li ser wê farz bikin û hwd wê di wê temenê de wê di temenê pêvajoyên 'bişavtinê' hwd de wê ew wê were meşandin. Şer û bişavtin wê di wê warê de wê di çerçoveya hêrîşên rejimê ên li hebûna civakê de wê weke du faktorên ku wê di her aliyê de wê weke çawa wê hev temem bikin û wê bi hev re wê di ahengekê de wê li hemberî pêşketina civakê xwe bixwe wê bidina bikarhanîn û şuxulandin wê di wê temenê de wê bi wê re wê di awayekê de wê bi wê re wê werê dîtin.

Li deverên rojava ên dagirkirî û di bin destê dagirîya tirk de na wê çawa wê, ji zimanê wan dûr wê bi zimanekê din wê perwerde bikin wê alên xwe wê bi hêtên wan ve wê bikin û wê wêneyên wan wê bikişênin û belav bikin wê weke kiryar û rewşên ku em di wê çerçoveya konseptî şer-bişavtinê a bi hev' re ku wê di zikhev de wê li hemberî wê bê meşandin wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di dewama wê de wê konseptî şer-bişavtinê wê di wê temenê de wê, weke çerçoveyek şer a pirralî ku wê hem bi hebûna leşkerî û hem jî wê li ser lingên wê yên bişavtinê û hêrîşên bîrdozîkî û hwd re wê, di wê temenê de ku wê bi referansên gotinên olî bê û ankû yên nîjadî û hwd bê wê ew di wê temenê de wê ew wê li hemberî wê werina kirin. Ol û nîjadî wê di wê temenê de wê, weke du lingên şûerê li dijî civakê wê di wê temenê de wê di çerçoveya hebûna dewletê û hwd de wê weke ku wê biafirênin bin.

Di wê çerçoveyê de wê, pêvajoya şerê rejimên herêmê ên bi DAÎŞê û hwd wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê giring wê di serî de wê ew wê bide nîşandin. Ev wê weke aliyekê wê yê giring wê xwe di dewama wê de wê bi wê re wê bide nîşandin. Wekî din wê kiryarên din ên ku wê bi şer wê werina meşandin wê di wê temenê de wê li ser gotinên 'jinûve avakirinê' re wê ji aliyekê din ve wê weke ku wê li bakûrê kurdistanê wê bi rûxandina bajarên kurdan bi tankan û hêrîşên bi tankan û wê piştî wê weke ku wê bi 'toki'yan wê avahioyên ku wê çêbikin wê di wê temenê de wê, di rengekê de wê were dîtin. Lîngê wê pêvajoya şerê bi rûxandina bajarên kurdan wê di wê çerçoveya konseptî

şer-bişavtinê de wê, di awayekê de wê 'tokî' wê di wê temenê de wê, weke saziyên çêkirina avahiyan wê di wê temenê de wê di rengekê de wê weke ku wê biafirênê.

Ev rewş wê, weke rewşek teybet ku ew hê jî di çerçoveya şerê rejimê ê bi civakê re ku ew dihê pêşxistin weke ku ew hê bi awayekê başî ew ne hatiya fahmkirin. Wê ev ali wê weke aliyekê wê yê giring wê karibê wê di dewama wê de wê bi wê re wê hilde li dest û wê werênê ser ziman. Di aslê xwe de wê, di wê temenê de wê, bi konseptê şer-bişavtinê re wê hêrîşên li xêv, mejî û dîroka civakê wê di wê temenê de wê ji temen ve wê weke ku wê werina kirin. Wê di wê temenê de wê ev di serî de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê dikarê wê di dewama wê de wê, werênê ser ziman ku wê rewşa hêtên ku wê di nava rojava û bakûr û hwd de wê werina kişandin wê aliyekê ku wê bi wê mantiqê wê ji hev izolekirinê ku wê bi wê re wê were pêşxistin wê hebê. Wê jî wê di wê çerçoveyê de wê, divê ku mirov wê di dewama wê de wê di serî de wê weke aliyekê wê yê giring wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê werênê ser ziman ku wê mijare pêvajoya hêrîşên li hebûna civakê wê di wê temenê de wê xwe bi wê re wê di reng û awayekê de wê bi wê re wê bide dîyarkirin. Wê di wê temenê de wê li rengê hebûna civakê a dîrokî wê di çerçoveya têgîna dewletî û têgîna wê ya netewî û hwd re wê di wê çerçoveyê de wê ew temenê hêrîşan wê di awayekê de wê bê xwestin ku ew were 'meşrû' dîtin û ew were hanîn li ser ziman. Di wê temenê de wê dema ku mirov wê li pêvajoyên wê yên hêrîşê wê binerê wê di wê rengê de wê ev wê bi wê re wê bi awayekê vekirî wê weke ku wê bi wê re wê were dîtin. Weki din wê di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya hêrîşên li rojava wê di wê temenê de wê dîmenekê wê yê ku mirov wê di wê temenê û çerçoveyê de wê bi wê re wê fahmbikê wê hebê wê hî wê hinekî wê li ser wê bisekinê û wê fahmbikê.

Pêvajoya hêrîşên li dijî hebûna civakê

Di aslê xwe de me hinekî li jor li çend deveran wê hanî ser ziman ku wê pêvajoyên hêrîşê ên li dijî hebûna civakê ku wê çawa wê werina pêşxistin û wê bi çî çerçeve û awayê wê werina kirin. Lê ev alî wê bi serê xwe wê weke aliyekê ku wê pêwîst bê ku ew were ser ziman bê. Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê, di serî de wê, ji sê aliyên ve wê hilde

li dest. Aliyê pêşî wê bi pêşketinên ku ew hena wê çawa wê di nava şer de wê werina tûnakirin û wê li dijî wan wê şer wê were meşandin û wê werina ji holê rakirin. Aliyê din ê duyem wê pêvajoya şer wê çawa wê li dijî pêşveçûnên nû ên civakî ku wê were meşandin û wê bi şer wê pêşîya wan wê bigirê û wê di wê temenê de wê ew wê, bikê. Aliyê din ê sêyem jî wê di wê temenê de wê, ev wê, weke ku mirov wê dibînê wê çawa wê, artiş û oparasyonên leşkerî û ankû rewşên weke yên bi bombardimanan wê di wê temenê de wê li dijî wê were pêşxistin bê.

Di wê temenê de wê, mînaq wê piştî taqîna li stembûlê ku wê bi destê istixbareta tirk wê were pêşxistin bi armanca çêkirina hênceta pêvajoyek hêrîşkirinê a bi wê rengê ku ew hatî plankirin wê di wê temenê de wê, di encama hêrîşên wê yên bombardimanê de wê, yekser wê temenê jîyane civakê û deverên wê yên sivil wê çawa wê werina bombardiman kirin wê were dîtin. Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê giring bê ku mirov wê karibê wê, werênê ser ziman. Wê mantiqê bi şer tûnakirina aliyên civakî ên ku ew hena û yên dibin di nava pêvajoya şer de wê bi mînaqek din jî wê dikarê li ser rewşên nivîsandinê ku ew di bin navê 'aqadamisyeniyê' de bin û ankû bi rengên din bin wê li ser dîrokê bê û ankû aliyên din ên zanînê re bê wê çawa wê di awayekê de wê pêşîya salixkirin, bi gotinkirin, bi lêvkirin û ankû bi wê navê hanîna ser ziman a gotinan were girtin û hwd re wê werina kirin re wê dikarê wê ji aliyekê din ve jî wê, werênê ser ziman. Wê di wê çerçoveyê de wê ev wê, were wê bi mantiqê aliyê heyî û rûxandina wê û yê ku ew dibê û pêşîya wê girtina bi hêrîşên leşkerî û hwd re ku wê depelendinekê wê li ser gotinên nivîsandinê re wê were kirin wê di wê temenê de wê were dîtin ku wê çawa wê wê hem wê bi navê wê newê ser ziman û hem jî wê di awayekê din wê dûrî wê û navê wê were salixkirin li ser pêşketinên ku ew bidest xwe bidina çêkirin û ankû bidina dayin çêkirin re wê bikê re wê, were dîtin ku wê bikin. Wê di dewama wê de wê ev rengên nivîsandinê wê ji aliyê din ve jî wê weke rengna nivîsandinê ên sernûxûmandinê jî wê di temenê têgîhên weke yên bişavtinê de bê û ankû awayên din de bê wê, di wê temenê de wê were dîtin ku wê bibê. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê.

Di rewşa kurdên rojava de jî wê mijare hêrîşên li ser wê re wê çawa wê, di awayekê de wê, ev rewş wê li ser rewşên ne hiştina gihiştina statûya xwe û bi awayekê salixkirinên bi rengên destûrî û hwd ên bi navê wan ku wê were kirin ku ev li ser rejîma samê re bê û hwd re wê were kirin. Li ser wê temenê wê di wê temenê de wê ev alî wê weke aliyana ku wê bi

gotina statûyê re wê çawa wê temenê şer wê bi civakê re wê were kîrn wê aliyekê wê yê din jî wê bi xwezayî wê bi xwe re wê bide dîyarkirin û wê derhênê li holê. Ev jî wê di wê temenê de bê ku wê ya meşrû a bi destûrî hatî salixkirin bê û ew wê were parastin. Ya ku ewne hatî salixkirin wê di wê temenê de wê were were armancgirtin û tûnakirin û wê li wê hêriş were lê kirin. Ev jî wê bi gotinên weke 'dervî destûrê ya' û hwd wê di wê temenê de wê di awa û rengekê de wê weke ku wê were kifşkirin wê di wê temenê de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di wê çerçoveyê de wê dikarê wê di dewama wê de wê, werênê ser ziman ku wê mijare salixkirinê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku wê bi xwe re wê di awayekê de wê karibê wê bide dîyarkirin bê.

Di aslê xwe de wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare salixkirinê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring jî wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê ku wê, ev aliyê wê weke bi destûrê ê 'meşrû' û 'nemeşrû' ku wê werina pênasekirin wê weke aliyekê din ku wê di rengê hêncetê de bê û ankû awayên din de bê ku wê li dijî civakê wê di wê temenê de wê bê kîrn temenê hêrişên li wê bê.

Di dewama wê de wê, dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare pêvajoyên hêrişê ên li civakê wê, di wê temenê de wê ev wê bi gelek aliyên din ên weke wan re wê weke aliyên wê yên ku wê temenê wê werina çêkirin bê. Wê dema ku wê di wê temenê de wê, ev wê weke ku wê minaq wê ji aliyê tîrkiya ve wê were kîrn ku ew dervî sînor bê wê, nikarê wê hênceta meşrûiyetê wê bikarbênê wê rewşên weke bi derxistina biryarnameyên weke hêrişên li dervî sînor re wê bi kîrinên taqînên weke ên li stembûlê ên di 13ê mmijdarê de ku wê bi wê re wê di ahengekê de wê werina kîrn re wê bê kîrn û wê li ser wê êdî wê ew pêvajoyên şer wê werina domandin.

Ev jî wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê di awayekê de wê werênê ser ziman ku ev rewş wê, di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê ku wê bi wê rengê şerê wê yê li dijî civakê re wê werê meşandin bê.

Gotinek din jî wê di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê, ji aliyê parastinê ve wê, di rengê weke '30 kilometre aliyê din ê sînor were paqijkirin' re wê were ser ziman. Ev jî wê di wê temenê de wê karibê wê li wê bihizirê ku ev wê, çawa wê civakê wê bi navaroka wê re wê ji rayên

wê yên parastinê wê were dûrkin û wê di dewama wê de wê, êdî wê ew pêvajoyên herîşê ên li civakê wê werina pêşxistin wê di wê temenê de bê. Di wê çerçoveyê de wê, mijare herêmên weke yên herêmên rojava ên weke babê, marê, afrînê û hwd wê, di wê temenê de wê nîşanaka wê bê. Minaq wê di wê temenê de wê çawa wê kurdan wê ji herêmên wan wê werina goçberkirin û wê li şûna wan wê paneberên din ên sûrîyî û yên ne kurd ku ew arab in û ankû hin komên din ên tirkmen bin û hwd wê li wan herêman wê werina bicihkirin bin. Di dewama wê de wê di wê temenê de wê ev jî wê weke di çerçoveya politikaya şer a li dijî civakê ku wê werina kirin de wê, di awayekê de wê were pêşxistin.

Ev aliyên ku wê di wê temenê de wê werina kirin wê di wê çerçoveyê de wê, di çerçoveya gûharandina demografiya herêmê de wê li ser politikayên weke di rengê paqijiya etnikî de ku wê werina kirin re wê were dîtin ku wê were meşandin. Politikayên 'paqijiya etnikî' wê di çerçoveya wê pêvajoyên herîşên rojava ên rejima tirk de ku mirov wê hilde li dest wê li ser encamên wê yên şer û herîşên wê re ku mirov wê li wê bihizirê wê weke gotina herî rast ku wê rewşê wê bi xwe re wê karibê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê di awayekê de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê, hebûna civakê wê dema ku wê bi rengê jîyane wê û hwd re wê, were kirin bin pêvajoyên herîşê de û her wusa wê di wê temenê de wê, weke aliyên wê yên din ên ku mirov wê karibê bi wê re wê, di wê temenê de wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê şîroveyek berfireh a dîrokî di temenê pêvajoya kiryarên rejimên herêmê ên ku ew di wê temenê de wê weke ku wê nêzî civake kurd û ankû civakê bibin karibê di çerçoveya gotina paqijiya etnikî de wê şîrovebikê û wê werênê ser ziman bê. Di wê çerçoveyê de wê, di wê temenê de wê dema ku em di demên pêvajoya herîşên DAÎŞê de wê hilde li dest wê, di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê ew jî wê zanibin ku ew di wê temenê de wê weke bi nêzîkatîyek di çerçoveya politikayên paqijiya etnikî de wê werênina ser ziman. Lê wê bo ku ew kurd wê newênina ser ziman û li ser wê hanîna ser ziman re wê bikina bin pêvajoyek herîşê de wê di wê demê de di destpêkê de wê, heta ku wê piştî kurdan rêveberîya xwe bidest xist wê gotinên weke 'paqijiya etnikî li herêmê dihê kirin ku wê werênina ser ziman wê ne bo rastiyeke hanîna ser ziman bê wê, bo sernûxûmandina kiryarên ku wê rejimên herêmê wê di wê temenê de wê bikin bê. Di wê temenê de wê, di awayekê de wê, karibê wê fahmbikê bê. Ev rengekê politikayê ya ku wê rejima tirk wê di nava xwe de jî wê bikê. Minaq wê

dema ku wê, wekilên kurdan wê biavêjina li zindanê wê bo ku ew nîqaşên ramiyarî û ankû sîyesî û civakî li ser wan re wê nebin wê li ser CHPê re wê bi awayekê plankirî girtina mustafa balbay û hwd re wê, di wê temenê de wê, bi bixwezin ku ew di wê temenê de wê rengê kirina wê nîqaşê wê bi wê re wê bidina dîyarkirin. Ev rengê politiya ragihandinê ku wê karibê were binavkirin wê di wê temenê de wê li ser wê rengê gotinê re wê di renekê din de wê weke ku wê were dîtin wê were meşandin. Lê di wê temenê de wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê pêvajoya hêrîşên li hebûna civakê wê di wê temenê de wê çawa wê, pêşîya wan bigirin wê du şewa wê hertimî wê di temenê dîyarkirina rengê ragihandinê de wê bikin. Li ser rewşên weke gûrrkirina pêvajoyên şer re wê ji aliyekê ve wê bikin ku ew pêşîya wê bigirin û ji berçav bigirina dûrkin wê bikin. Ji aliyekê din ve jî wê, di wê temenê de wê li ser manipulakirinên bi rengê weke li ser rêveberîyek arab û hwd re ku wê, di wê temenê de wê, bikin. Mînaq wê, dema ku wê, rengê herêmên kurdan wê bi wan re wê were dîtin wê bi gotinên weke 'ev herêm weke herêmek paqijîya etnikî lê hatiya kirin, arab ji herêmên wan hatina derhanîn.' û hwd. Lê di aslê xwe de wê vajî wan gotinan wê rast bê. Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê, dema ku mirov wê li rewşê bikê wê politikaya paqijîya etnikî a ku ew li ser serê civake kurd dihê meşandin wê di wê temenê de wê reng û şewayên ragihandinê wê weke lingekê wê yê ku ew bi wê re dihê meşandin jî wê were dîtin bê.

Ji encamê fahmkirina armancê weke politikayekê paqijîya etnikî

Di çerçoveya pêvajoyên hêrîşên li rojava wê dema ku mirov wê bi awayekê baş wê li wê bihizirê wê pîrr bi zelalî wê derkeve li pêş ku wê, çawa wê di awayekê de wê bi pêvajoya şer wê, li dijî civakê wê di awayekê de wê were pêşxistin. Di wê temenê de wê, herêmên weke yên babê, marê, afrînê û heta azazê ku mirov li wan dînerê weke herêmên rojava wê li wan wê çawa wê, di awayekê de wê, li ser esasê paqijîya etnikî wê politika wê were meşandin wê di wê temenê de wê, karibê wê di awayekê vekirî de wê bibînê.

Di aslê xwe de wê pêvajoyên hêrîşên li rojava wê, di wê temenê de wê gelek rengên politikayên paqijîya etnikî bi argûmanên wan re wê raxê li berçav. Di wê temenê de wê, di awayekê de wê rewşek wusa wê biafirênê ku wê, ew rewşên weke yên ku wê di çerçoveya têgîna paqijîya etnikî de wê werina fahmkirin û ku wê li demek dirêj wê belavkirî bin wê di wê temenê de wê direngê de wê, weke aliyekê wê yê giring wê xwe

di dewama wê de wê, di demek kin de wê çawa wê bide dîyarkirin wê bê dîtin.

Di aslê xwe de wê, rewşa afrînê wê di wê temenê de wê, çendî ku wê li ser temenê gûharandina demografiyê wê hinek gotin wê werina bi lêvkirin jî lê ew wê ti carî wê têrî fahmkirinê wê nebê. Di serî de wê, di çerçoveya giştîya rojava de wê bi herêmên din ên dagirkirî de wê çawa wê di temenê paqijiyek etnikî de wê li wan wê politika wê werê meşandin û wê kiryar wê bîn danîşandin wê bi wê re wê were dîtin.

Di aslê xwe de wê, di wê temenê de wê, mijare şerê rojava wê di wê çerçoveyê de wê, xosletekê wê yê giring wê di wê çerçoveyê de wê hebê ku wê, çendî ku wê weke ku wê kurd wê ji aliyê xwe ve wê weke ku wê bi QSD wê xwediyê rewşa xwe ya hêrîşî a bi rêxistinkirî wê bahsa wê bikin jî lê wê dema ku em beremberê wê hêzên dewletên ku ew şer dikin wê werênina ser ziman em nikarin wê di çerçoveyek hêzî de wê şîrovebikin û wê werênina ser ziman. Wê di çerçoveya hêzek civakî a xwe parastina rawa wê karibê wê şîrovebikê û wê werênê ser ziman.

Di wê temenê de wê, hêzên dewletî ku wê werina li holê û wê bahsa wan wê were kirin wê di serî de wê bi tank û top û balafir û hwd re wê bi teknikên cihê ên nû re wê di rengekê de wê, werina li holê. Ev teknik wê di destê hêzên kurd de wê nebê ku ew xwe li hemberî hêrîşên bi teknikên bi wê rengê ku wê werin û ku ew xwe ji wan biparêzên. Minaq wê, rewşên weke yên bikarhanîna bombayên fosforê wê werê bikarhanîn wê were dîtin. Di dewama wê de wê bikarhanîna gazên bi jahr wê di awayekê vekirî wê li her deverên rojava ên weke afrînê û heta wê bigihêjê zapê û hwd wê li gelek deverên cihê wê di demên cihê de ku wê were bikarhanîn wê were dîtin.

Ji xwe wê beşa duyem a sale 2022'an wê bi teybetî wê bi xwepêşandinên li dijî bikarhanîna çekên kimyewî ên ku wê rejima tirk wê li dijî kurdan wê bikarhanîn û ew wê şermazarbikin re wê derbas bibê. Xwepêşandinên kurdan wê, bi awayekê girseyî wê, bi hefteyan û heyvan wê bidom in ku ew raya giştî a navnetewî wê bikina tevgerê ku ew li deverên ku ew li wan çekên kimyewî hatina bikarhanîn li wan lêkolînê bikê. Lê ew tevgerîn ji raya giştî wê di wê temenê de wê, nebê. Ev jî wê ji aliyê kurdan ve wê weke alikariyek ku wê, di wê bikarhanîna çekên kimyewî ên li dijî kurdan de wê weke 'alikariyekê' wê bê xwandin û şîrovekirin.

Di awayekê din de jî wê, di wê temenê de wê, mijare bikarhanîna çekên kimyewî wê di wê temenê de wê weke mijarek giştî a demê bê ku wê di

destê rejimên otoriter de ku wê hem di nava xwe de wê, li hemberî komên raperînê dikin wê bikarbênin û hem jî wê dervî xwe wê, ew wê, di rewşên leşkerî û ne leşkerî de wê bikarbênin. Di wê temenê de wê, ev wê, carna wê, di xwepêşandinan de wê weke di rengê bi bikarhanîna gaza çavşilkirinê û hwd wê xwe bide dîyarkirin.

Lê mijarê wê weke bi gotina ‘çavşilkirinê’ re wê wilqasî masûmane wê nikaribê wê werênê ser ziman. Wê ji wê zêdetirî wê weke mijarek kûr û bipirsgirêk a demê bê. Di nava konseptên şer de jî wê bi gotinên weke ‘gazên çavşilkirinê’ bikarhanînê re wê, werênina ser ziman. Lê ev di hinek rewşna de bin. Lê di gelek awayan de wê, ji wê derbas bibê. Di wê temenê de wê, minaqên wê hebin ku wê çawa wê ev gaz wê, weke li gelek herêmên zapê, berî li ‘geliyê tayara’ çend deverên din ku wê mirovan wê bê bêhn bihêlin û wê dawiyê li jîyane wan wê werênin. Di rewşên bi wê rengê de jî wê, demek dirêj wê kurd û rayagiştî wê tê dernexin ku wê, ew bi wê rengê werina qatilkirin. Ber ku wê dema ku ew bi gazê gatina qatilkirin wê, li bedenê wan ê mirî wê gûlê raşandinê wê bikin û wê bi wê re wê weke bi gûlêyê hatî kuştin wê bixwezînin ku ew bidina nîşandin.

Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê, çendî ku wê laşê kesên ku ew bi gazê mirina wê bi gûla lê barandinê re wê bidina dayik û bazên wan û ankû malbatên wan lê wê, piştê wê nişanakên weke warimîna laş, şawîfînên dibin û ser çermê laş, hinek dumanên ku wê di hundurê mirov de û di rêyên bêhnstandê de wê weke qatranê wê çêbikin wê werina kifşkirin. Di wê temenê de wê, ev rewş wê di hundurê kezên mirov de wê weke qatrana nîkofînê ku wê weke dema ku ew ji vexwartina çixarê wê were girtin li hundûr lê wê, çawa wê pîr zêde wê tîrbê û wê di demek kin de wê, ew dûman di hundûrê mirov de wê, bi xwûn û rewşên avi ên di laş de ku wê bikeve têkiliyê de wê rewşna rahn wê çêbikê û wê bi wê re wê, di cih de wê rayên xwûnê û rêyên wê di awayekê de wê bigrê wê, ew wê were dîtin.

Di wê çerçoveyê de wê, ev wê tenê wê weke aliyekê wê yê ku wê bi wê re wê were kifşkirin bê. Ji aliyekê din ve jî wê dibînê û wê kifşdikê ku wê çawa wê, di wê temenê de wê, di rengê avêtina bombaya fosforê de ku wê laşê wê bisawitênê lê wê ev rewşa şawatê ku wê ne ji taqînek bi wê rengê lê wê di encama dumanek ku ew xwe li laş digirê de wê, bibê wê piştê wê were dîtin û kifşkirin. Di awayekê de wê, ji nava hinek gotinên ku wê, bahsa hinek rewşên weke yên ku wê tenê wê bi bêhnê wê, hinek gaz weke yên bê reng wê wrîna bikarhanîn wê were kirin. Lê ev rewşna

çawa na wê, mihtacê piştrastkirinê bin. Ew jî wê di nava vegotinan de wê bi wê re wê were ser ziman û gotin ku 'wê dema ku ew bêhn hat mirov wê di cih de wê weke ku wê av û bêhn ji çûna ser meji rêyên wê qût bibin wê li mirov wê werin. Wê mirov wê xwe bê hal hîsbikê. Di dewama wê de wê, giliz wê ji dev û bêhvilên mirov wê bidest hatinê wê bikin.' Lê di dema ku wê bahsa wê gilizê wê bikin wê bi wê rengê wê bahs bikin ku wê piştî demek ku ew bandûr lê cûr bû û zêde bû û ew bi tememî û ankû bi awayekê zêdeyî di bin wê bandûra wê bêhnê de ma wê êdî wê ew wê bibê. ..' Wê di wê rengê de wê gelek gotinên din wê li ser encam û bandûrên wê yên ku ew li laş dibin wê werina ser ziman. Lê hemû jî wê, di awayekê de wê çawa wê di hundûr de ew bandûr wê bikê wê bi wê re wê ji wan wê were bahskirin. Di hemû gotinan de wê nûqteyek hevbeş wê were ser ziman û ew mirov wê newênê ser ziman wê ew wê weke ku wê kêmbûnek di hanîna ser ziman de wê bibê. Ew gotin jî wê di wê rengê de bê ku 'wê dema ku ew bêhn hat mirov wê weke ku wê hundûrê mirov wê di cih de wê zûwa bibê wê ew hîsîyeta wê pêşî mirov re wê çê bibê, û piştî ew zûwabûn wê were fahmkirin ku ew ne hîsîyet bê, ew rastîyek bê.' Di wê rengê de wê rewşên ku wê weke bertekên wê piştî bi wê bandûra wê re ku wê mirov wê bijî re wê bê hanîn li ser ziman.

Di awayekê de wê, di wê temenê de wê di nava şer de wê, dema ku wê li rêjeya oparasyon û kuştinên di wan şeran de ên li çîya û zewiyên kurdistanê binerê wê di hemû yan de wê çendî ku wê bahsa şer û pevçûnên do oparasyonan de wê were kirin jî lê wê di pirraniya wan de wê, ew rewş nebê. Wê di wê temenê de wê, bi rewşên weke gazê re ew wê, were kirin. Piştî bi wê rengê bêhal kirinê û ankû kuştinê re wê, bo ku ew bi mirovan bidina bawerkirin ku ew di pevçûnan de bûya wê, li laşên miriyan raşandina gûlan wê, di wê temenê de wê, bibê.

Ev wê weke rewşên ku wê ji salên 2015an û pê de wê heta salên **2022**an ku wê mirov wê di awayekê de wê weke ku wê rastî wan wê were. Li bakûrê kurdistanê wê rewşek din jî wê hebê ku wê gelek laşên ciwanên kurd wê di bin navê ti 'bêkesîyê' de ku wê li 'goristanên bêkesan' wê werina defnkirin jî wê rastîyek bi wê rengê wê weke ku wê ji gotinên hinek laşên ku wê piştî wan defnkirinan wê werina derxistin wê were fahmkirin ku wê, ew bê ku wê, ew kuştin wê ne kuştinna bi wê rengê ên asayî bin. Ber vê yekê wê, bo ku ew ti kesek wan rastiyên wan nizanibê wê, bi zanebûnî wê ew li goriştanên bêkesan wê werina defnkirin.

Di wê temenê de wê, rastîyên di bin wê vêsartinên di goristanên bêkesan de wê di wê temenê de wê di awayekê de wê hinekî jî wê ev rastî wê ji aliyekê ve wê di temenê wê de wê hebê.

Ev rewşa li goristanên bêkesan vêsartinê wê, di çapameniya kurdan de wê weke 'rewşek ku wê, dewlet wê bixwezê aziyetê bide malbatê' û ankû wê weke rewşek ku wê 'piştî demekê ku wê ti kesek lê xwûdî dernekevê wê were li wir bi defnkirin jî wê di wê temenê de wê ji aliyekê ve wê li ser wê temenê wê ne rast bê. Ev bi wê rengê hanîna ser ziman jî wê ji ber ku wê ew rastiyên ku ew di bin wê de ên vêsartî ên weke bi qatilkirinên bi gazên kimyewî û hwd wê ber ku wê ew wê zêde li wê ne serwaxt bin û wê di wê de wê, ne xwedî zanîn bin.

Di wê temenê de wê, ev jî wê, kesên ku wê ew raportên otopsiyan wê çê bikin jî wê bi awayekê îtnayî wê li ser wê temenê wê çawa wê bi rewşê re wê levbênin wê di wê çerçoveyê de wê bikin. Di wê çerçoveyê de wê, di wê nûqteyê de jî wê kesna ku wê, rastiyê wê li wir wê vêsarên wê di wê temenê de wê, hertimî wê weke 'kesên aligirên dewletê' wê ser kar bin. Wê, di wê temenê de wê raportên otopsiyê ên ku wê, çawa wê mirinek asayî wê di wê temenê de wê bidina nîşandin wê di rengê de wê, werenêna ser ziman.

Rastîya wan gotinan wê bêgûman wê, ji aliyê min ve wê tenê wê xwe bisipêrênina bihîstinên min ên ku ew bi zaroyên xwe re ew rewş jîyankirina. Di wê çerçoveyê de wê, dema ku mirov wê, li rewşê bihizirê wê gelek dîyardeyên ku wê di wê temenê de wê mijarê piştrast bikin wê di wê temenê de wê karibê wê di wê rengê de wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, di wê temenê de wê, xwediyê rewşek fahmkirinê bin. Di wê temenê de wê rewşa kuştinên ku ew dibin wê di wê temenê de wê, ber ku wê di nava pêvajoyek şer a demdirêj de wê bibê wê weke ji rêzê bê dayin nîşandin. Êdî herkesek wê ew weke beşek jiyane wan bê. Ew di wê temenê de di mejiyê xwe de wê weke ku ew wê rastiyê dizanin bin. Wê dema ku ew wê rewşek bi wê rengê wê ji çapemeniyê wê bi bihîzîn wê ji wan re wê zêde xarib wê newê. Ber ku ew hêvîya wê ji wê hêz û rejima ku ew li dijî wan şer dikê û hebûna wan înkâr dikê wê dikan. Wê rejimê wê hertimî wê serî li vêsartin û sernûxûmandin û manipulakirinê wê bide. Di rewşa hatina rojevê a bi karhanîna çekên kimyewî ku wê, kesên weke Sebnem kurur fîncanci jî wê werênê ser ziman ku wê, 'dimen wê bidina nîşandin ku wê gazên kimyewî hatina bikarhanîn, pêwîstîya lêkolînê heya' ku wê bi lêvbikê jî

wê di cih de wê ew wê bê girtin û wê bê avêtin li zindanê. Wê ji ber wê gotina wê ew wê di wê temenê de wê bê avêtin li zindanê. Di wê rengê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê.

Pêvajoya hêrîşên li hemberî civakê de wê, di wê temenê de wê, pêvajoyên rûxandinê jî wê bi wê rewşê re wê di ahengekê de wê werina kirin. Wê di wê temenê de wê bombayên ku wê li gelek qatan wê qatbibin û wê, her qata wê li deverên ku ew lê dikeve wê hûr û hûr bikê wê, werina bikarhanîn. Ev wê, di nava gel de wê weke 'bombayên rûxandinê' jî wê werina binavkirin.

Li rojava wê di wê temenê de wê ev wê bi awayekê wê, di her pêvajoyên wê yên hêrîşê de wê werina bikarhanîn. Wekî din wê di dewama wê de wê 'bombayên ku weke 'bombayên qazanê' wê werina bi navkirin wê di wê temenê de wê hem li çîyayên wê û hem jî wê li herêmên bi niştecihî wê di awayekê de wê werina bikarhanîn. Di wê çerçoveyê de wê, ev jî wê weke di wê temenê de wê weke bombayna ku wê bihetan salixkirin ban.

Di awayekê de wê, di wê temenê de wê, ji wan rengên bombayên ku wê werina bikarhanîn wê, were fahmkirin ku wê bi awayekê vekirî wê bi tememî wê rewşên jîyane kesên sivil, mal û zewiyên wan wê armanc wê werina girtin. Di wê temenê de wê, dema ku ew kes wê deverê ku ew li wê deverê di wê de bijîn ku ew nema wê êdî wê li gorî wan wê 'mecbûr maba ku ew ji wir goçî deverê ku ew di wê de bistêrênê wê bikira' ba. Di wê mantiqê de wê, nêzî mijarê bûban.

Di dewama wê de wê jî mirov dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşa di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê xwe di wê temenê de wê bide dîyarkirin. Wê di wê rengê de wê, bi teybetî em zêde ku ew dîr neçin wê di bombardimanên ku wê piştî taqîna stembûlê a 13ê mijdarê ku wê were kirin wê di wan de wê were dîtin wê deverên ku wê temenê jîyane civake sivil wê biafirênin wê rastî wê bombardimanê wê werin. Wekî din wê deverên weke niştecih ên weke gûnd û navendên bajar û bajarokan wê di wê çerçoveyê de wê, werina armanc girtin. Wê di serî de wê, ji aliyekê ve wê weke hêrîşên ku wê çawa wê zorê bidin ku wê mirovan wê ji cihê wan wê bidina goçkirin û wê di wê temenê de wê bikin. Di wê çerçoveyê de wê, wê bi zêdeyî wê bi bombardimanên ku ew di wê demê de wê bikin wê di wê rengê de wê yekser wê armanca wan jîyane civakê û temenê wê yê heyî bê. Wê çî wê bi wan wê bijîn wê ew wê di wê temenê de wê, were armanc girtin. Ber vê yekê wê di wê

temenê de wê bi rehetî wê dikarê wê bibêjê ku wê yekser wê hebûna civakê wê, were armanc girtin. Hemû deverên ku wê temenê jîyanê wê biafirênin wê bi ardê ve wê bikina yeksan.

Di dewama wê de wê jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşa jîyane civakê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê renwê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ji wê aliyê ve wê, deverên ku ew bi ardê ve hatina yeksan kirin wê deverên ku wê, di wê temenê de wê, beyer û deverên ku wê di wan de wê jîyane sivil bin. Ji xwe wê, di wê temenê de wê aliyekê din jî wê bi wê re wê were dîtin ku wê bi şer û bombardiman û rûxandinên bi şer re wê çawa wê mudahaleyê li jîyane civakê û demografiya wê were kirin wê ev jî wê weke aliyekê wê politikaya şer a bi civakê re ku ew dihê meşandin wê biafirênê. Di wê çerçoveyê de wê jî em di dewama wê de wê dikarin wê bibêjin û wê werênina ser ziman ku wê, pêvajoyên şer wê, di wê rengê de wê, bi teknika pêşketî a weke bi balafiran û hwd re ku wê werê kirin wê di wê temenê de wê, yekser wê, weke amûrên hêrişê ku wê bi wan re wê demografiya herêman wê were gûharandin. Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê ji sala 2016an û pê de wê pêvajoya hêrişên li bajarên kurdan li bakûrê kurdistanê wê bi zêdeyî wê ew wê rewşê wê bi xwe re wê bide dîyarkirin. Wekî din li rojava wê di pêvajoya şerê DAÎŞê de wê, di wê temenê de wê, pêvajoyên hêrişê ku wê li rengê jîyane civakê wê di wê temenê de wê were kirin. Wê di wê demê û şerê DAÎŞê de wê hema bêja wê rojava wê hemû deverên wê yên jîyanê wê werina rûxandin. Piştî wê, ew wê ji aliyê kesên ku ew li wan herêman dijîn wê cardin wê werina avakirin. Wê carê di dewama herîşên DAÎŞê de wê bombardimanên rejima tirk ku wê li hemberî rojava wê bikê wê di wê temenê û rengê de wê çawa wê bi teybetî li deverên ku ew dûbare hatina avakirin wê were kirin. Di hundûrê 10 salên piştî hêrişên DAÎŞê ku wê rojavayî wê cardin wê herêmên xwe wê ji kevilkirinê û rûxandinên şer wê jinûve wê ava bikin wê, di wê temenê de wê vê carê wê, bi hêrişên rejima tirk ên li herêmên jîyane wan ên bi balafirên şer û hwd re wê were rûxandin û kavilkirin. Wê dibistan, nexweşxane, deverên xwandinê, deverên li wan jîyan heya ên weke yên cihên sentralên elektrîkê, gazê û hwd wê, bèn armancgirtin. Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê çerçoveyê de wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê pêvajoyên hêrîşê ên ku wê rejima tirk wê li herêmê wê bikê wê di wê temenê û çerçoveyê de wê werina dîtin ku wê di awayekê de wê di dewama pêvajoya hêrîşên DAÎŞê ên li herêmê wê werina kirin de bê.

Xosletên hêrîşên DAÎŞê ên ku wê werina kirin wê çawa wê herêmê ji mirovan wê valabikin û wê di wê temenê de wê, kivil bikin bê. Di wê temenê de wê, ji xwe wê, di wê temenê de wê dema ku wê, bi alikariya tirkiya û hwd wê, hêrîşên DAÎŞê û hwd wê li herêmê wê bibin wê, bi giranî wê bi milyonan wê, bi girseyî mirov wê ji herêmê wê goçî deverên din wê bikin. Tirkiya û bakûrê kurdistanê jî wê li gorî ku wê were gotin wê ser 3 û ankû 4 milyonan re wê rojavayî wê werina li wan. Tirkiya wê ew wê jî wê weke kozekê ku ew bi wê ji ewropa û hwd wê çawa wê alikariya aborî wê bidest bixê wê di wê temenê de wê bikarbênê. Yanî wê, di wê temenê de wê ew wê, rewşa şer û penabariya ku ew wê dide kirin wê vê carê wê di wê temenê de wê, ew wê di wê rengê de wê wergerênê li kozekê ku ew bi wê qizincekê bidest bixê.

Ewropa wê, di wê demê de wê bi milyar dolaran wê alikariyê wê bide ku ew wê bi wan li penberan belavbikê û wê li wan binerê. Lê ew pereyên ku ew dihilde wê kuruşek ji wan pereyan wê li penaberan wê newê xarçkirin. Wê ew pere hemû wê, di xazîneyê de wê werê girtin û wê di wê temenê de wê, di pêvajoyên şer de jî wê hinekî were bikarhanîn.

Di awayekê din de wê, ew pere wê, çendî ku wê piştê wê, di çapameniyê de wê weke bo alikariyê wê were bikarhanîn ku wê were ser ziman jî lê di aslê xwe de wê, ew ne rast bê. Di wê temenê de wê, ew penaberên ku wê werina tirkiya wê, di wê çerçoveyê de wê ew wê, rastî muameleyek din jî wê werin. Ew jî wê ew bê ku wê, li tirkiya wê bi awayekê pîrr zêde wê bi xesasî wê penaberên kurd û yên ne kurd wê ji hev cihê bikin û wê bo ku ew di temenê gûharandinek demografîyî bidina çêkirin wê, yên kurd wê, bişênina li welatên ewropî. Di wê temenê de wê, li deverên dînyayê wê belav bikin û wê di wê temenê de wê, pênerariya wan a li cihanê wê di wê temenê de wê were pêşxistin. Lê yên ku ew arab û ne kurd bin wê di wê temenê de wê heta ku wê destûr nedê wan ku ew ji welat jî derkevin.

Di wê rengê de wê, regek û politikayek bi wê rengê wê li ser rewşa penaberan re wê di wê temenê de wê di rewşa rojava de wê were bikarhanîn. Di aslê xwe de politikaya penaberan ew hê zêde bi awayekê baş ne hatîya ser ziman. Lê ku ew were ser ziman wê gelek aliyên wê yên

ku wê ew werina hildan li dest wê hebin. Di wê temenê de wê, ji wê zêdetirî wê, rêjeya zêde ku wê bi li dora deh hzaran û dibê ku ew ji wê zêdetir jî bê ku wê, zêde newê hanîn berçavê dûnyê û çapameniyê wê, di bin navê çandina li ewropa û hwd de wê bi keştiyan wê tişî bikin û wê di bin navê şandinê de wê, keştiyan wê noqî avê bikin û wê wan bikujin. Bi wê rengê wê bi hezaran kurdistanîyên rojava wê di wê temenê de wê di encama politikayekê wê werina qatilkirin. Di aslê xwe de wê, di wê rengê de wê, bi dehqatî ya ku ew dihê zanîn wê newê zanin wê hebê. Di wê çerçoveyê de wê, ev jî wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê, werênê ser ziman. Dema ku em di çerçoveya politikaya rejima tirk a şer a li dijî rojava de wê, hildina li dest wê tenê wê bi pêvajoya hêrişên DAÎŞê bê û ankû yên weke bi aliyên din ên li dijî rojava û hwd bê wê hanîna ser ziman wê pîrr zêde wê tang wê bimênê. Wê dema ku ev aliyên wê yên din newina dîtî û ew bi çerçoveya wê ya giştî newina fahmkirin û ser ziman wê weke ku wê di wê temenê de wê, rengê politikaya wê ya hêrişê a li rojava wê di awayekê de wê, newê fahmkirin û wê newê dîtî.

Ev aliyên ku wê di çerçoveya konseptî penaberîyê de wê li dijî kurdan wê weke politikayek kuştinê wê bi zanebûnî û plankirî wê were pêşxistin wê weke ling û aliyekê wê yê din ku em di çerçoveya politikaya paqijîya etnikî de ku wê bi teybetî wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Wê di wê temenê de wê ev alî jî wê weke aliyekê wê yê din ê teybet wê bi xwe re wê weke ku wê biafirênê. Di dewama wê de wê weke ku mirov wê dikarê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman wê xwe di dewama wê de wê bi wê re wê bide dîyarkirin.

Politikaya penebarîyê wê, dema ku wê DAÎŞê wê bê dayin hêrişkirin wê weke lingekê wê were dîtî. Wê di dema hêrişên DAÎŞê de wê çawa wê bi tememî wê herêm wê were valakirin ji mirovan wê di wê temenê de wê hêrişên tirsê û ankû çavtirsandinê wê bidinakirin wê di wê temenê de wê were dîtî ku wê were pêşxistin.

Hêrişên DAÎŞê wê, di wê temenê de wê, di wê rengê de wê, weke aliyekê ku wê di wê çerçoveyê de wê, bi wê re wê, çawa wê, rojava wê bi temenî wê ji mirovan wê were valakirin wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê bi teybetî wê fahmbikê bê. Wekî din wê rewşa desthilatîya kurd a başûrê kurdistanê jî di nav de wê çawa wê bi giştî wê li ser wê re wê derbeyek giştî wê li kurdan û destkevtyên wan ên demê wê were xistin wê di wê temenê de wê weke plan û stretejiyek hêrişê a sedsalê a li kurdan ku wê were pêşxistin bê. Li pişt wê wê, gelek hêzên weke tirkiya, iranê û iraqê demê û ankû rêveberîya malikî a demê

wê bi hemû aliyên xwe wê di temen û alikariya wê de wê cih bigirê. Di wê çerçoveyê de wê, ev plane ku wê bi wê re wê, were girtin wê, ew bê ku wê were zanîn û tefkirkirin ku wê cihan wê desthilatîyek weke ya DAÎŞê ku wê herê nekê. Lê wê di wê temenê de wê weke rêxistinek kujar a ji kujaran pêktê ku wê di wê temenê de wê bo politikayên xwe wê encamê wê bi dest bixin û wê piştî wê ku wê dûnya wê herê bi ser de û wê ew wê tûna bikê wê, di wê temenê de wê, ew jî wê ne weke berpirsîyar bin ji komkujiyên wê, di wê temenê de wê, di mejiyê xwe de wê hasibandinekê wê bikin. Di wê çerçoveyê de wê, di wê rengê de wê, komkujiyên DAÎŞê û rûxandinê wê hê jî wê, di wê temenê de wê, di wê temenê de wê, tenê wê bi wê re wê hanîna ser ziman wê di çerçoveya politikayek sernûxûmandinê de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, DAÎŞê wê li ser wê re wê gelek politikayên ku wê, bi wê di zikhev de wê werina pêşxistin wê bibin. Minaq wê lingê politikaya paqijîya etnikî wê di wê temenê de wê were pêşxistin. Di wê çerçoveyê de wê, ji devê DAÎŞîyan gotinên weke 'kuştina kurdan helal a, jin û malên wan ji we re halal in ku hun wan hildin' û hwd re wê werênina ser ziman.

Di wê çerçoveyê de wê, di destpêka pêvajoya hêrîşên DAÎŞê de wê, bi wê gotinê wê, were destpêkirin. Aliyekê din jî wê weke ku wê li hin deverna wê bi destê DAÎŞîyna wê hin kesna şîî wê werina kuştin û wê, bi awayek hovîtî wê qatîlên DAÎŞî wê dilê mirovekê derxin û wê bi heywanî wê bixwûn jî wê derxina li berçav di nava çapammeniyê de. Aliyekê wê dîmenê û pêşxistinê wê ew hebê ku wê li ser nakokiyên nava şîî û sûnnîyan de ku ew heya wê di temenê politikaya sernûxûmandinê de wê, çawa wê, weke ku wê têkiliya aliyê îranî wê bi wê re wê nebê wê, bi wê bê xwestin ku ew di mejîyan de were bicihkirin. Di wê temenê de wê, di awayekê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku wê bi wê rengê wê çawa wê îran jî û tirkîya jî wê çendî ku wê di wê politikaya çerçoveya bi hêrîşên DAÎŞê de wê hebin jî lê wê weke ku ew ji xwe nebê wê navê wan newê ser ziman wê bi rengê kiryarên bi wê rengê wê bixwezin ku ew weke têkiliya wan bi wê re newê wê rewşê wê bixwezin ku ew ji aliyê xwe ve wê bidina dîyarkirin û rawakirin di dîtin û meji û hişê rayagiştî de. Di wê temenê de wê dikarê wê di dewama wê de wê, bi wê re wê, werênê ser ziman. Wê çendî ku wê DAÎŞ û navê wê çendî wê weke navê hêrîşên bi hov ên li herêmê jî bê lê wê di wê temenê de wê ji komkujiyên ku wê li herêmê wê werina kirin wê weke ali û navê sernûxûmandinekê jî

wê di reng û awayekê de wê weke ku wê biafirênê bê. Wê ji wê aliyê ve wê di bi teybetî wê weke aliyekê wê yê giring jî wê karibê wê di wê temenê de wê di serî de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. DAÎŞ wê di wê temenê de wê, di hêrîşên wê yên li ser rojava û herêmên din ên kurdistanê de wê, ji du aliyan ve wê dikarê wê bi teybetî wê di wê çerçoveyê de wê fahmbikê. Aliyê pêşî wê çawa wê, derbeyekê li hemû destkevtiyên kurdan wê bixê û wê, gotina rayadarên îranî a weke bi rengê 'pirsgirêka kurd derdikeve li pêş û weke nirxek demê bilind dibê' ku wê çawa wê bi temenî wê ew wê ji holê rabikin wê hem wê bo wê bê û hem jî wê ji aliyekê din ve jî wê bo paqijiya etnikî ku wê bi teybetî li rojava û herêmên din ên kurdistanê wê pêşbixê wê bo wê bê. Li ser wê temenê wê, weke konseptek şer a giştî ku wê cara pêşî wê ji aliyê her çar rejimên ku wê kurdistan di nava wan de hatî qatkirin wê weke konseptek çerçoveya wê berfireh ku wê bi wê re wê li giştîya kurdistanê wê li dijî civake kurd wê bi wê rengê wê pêvajoyek hêrîşê wê were organizekirin û wê bê destpêkirin li ser serê civake kurd û li herêmên kurdistanê.

Ji aliyekê din ve jî wê, dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê piştî têkbirina DAÎŞê li rojava û başûrê kurdistanê jî wê mayindakirina navê û wê 'hebûna wê' di aslê xwe de wê, di wê çerçoveyê de wê ji du aliyan ve wê, dikarê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Yek wê di çerçoveya pêvajoya şerê rejimên herêmê a li dijî civake kurd li beşên kurdistanê bê. Ya din jî wê di wê çerçoveyê de wê bi komkujiyên ku wan bi DAÎŞê bi wê rengê mazin dana kirin wê çawa wê ew wê weke 'rêxistinek heyî a berpîrsîyar' kiu wê bidina nîşandin û wê bi wê re wê xwe ji wê weke dûrbigirin û wê heta ku wê dem bi dem wê di çapameniyê de wê weke ku ew jî li dijî wê tekoşînê dikin ku wê xwe jî wê bidina nîşandin li ser navê wê sernûxûmandinê wê bo wê bê. Wê bo wê rewşê wê, di mejîyan de domandina hebûna DAÎŞê û hebûna wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Ji wê aliyê ve wê heta demên piştî têkbirina DAÎŞê li rojava û başûrê kurdistanê û piştî wê weke ku tirkiya li dijî wê dem bi dem 'oparasyonan li dar dixê' di nava xwe de ku wê were hanîn li ser ziman û wê heta ku wê gelek kesan wê di wê temenê de wê weke wê bigirê wê derxê berçapemeniyê dem bi dem jî wê di wê çerçoveyê de wê di çerçoveya wê politikaya sernûxûmandinê a weke xwe ji wan sûcên ku wan bidestê wê kirina xwe ji wê dûr bidina nîşandin bê. Di wê çerçoveyê de wê bo ku ew wê bi wê rengê wê, bidina nîşandin wê ji aliyekê ve wê weke ku wê

pêwîst ba ku ew piştî wê jî wê weke rêxistinekê hebûna DAÎŞê ku ew divîyabû ku ew di gotinekê de bidan domandin. Bo ku ew wê di wê temenê de wê hemû sûcên xwe li wê navê wê bikiran. Di wê çerçoveyê de ew biheta hanîn ser ziman.

Ya ku wê di wê temenê de wê, weke nûqtetek ku wê, di dewama wê de wê hemû komkujiyên ku wê di çerçoveya politikayên weke paqjiya etnikî û hwd wê di wê çerçoveyê de wê li ser serê kurdan wê bidan kirin wê di bin navê wê de wê bidan vesartin û wê tenê wê weke berpîrsîyar wê bida nîşandin wê bo wê pêwîst ba. Ji ali aliyekê din ve jî wê bo ku ew tenê DAÎŞê weke berpîrsîyar bidan nîşandin wê di wê temenê de wê hebûnek DAÎŞê a ku wê xwe piştî jî wê bide domandin wê weke ku wê di wê temenê de wê weke ku wê pêwîst ba. Ya ku wê di wê temenê de wê bi wê re wê di wê temenê de wê, piştî wê demê wê heta salên 2022an û hwd jî wê xwe bide nîşandin wê di awayekê de wê ev bê.

Peymana aboriyê a penaberan a ku wê ewropa bi tirkîya re wê çêbikê û çerçoveya wê ya weke politikayek xweza a bi paqjiya etnikî

Di dewama wê de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê DAÎŞê wê weke rêxistinek taşeron ku wê bi wê hemû kiryarên qirêt wê bidan kirin ba. Wê rewşên weke yên ku wê di çerçoveya politikayên paqjiya etnikî û hwd de wê bi wê re wê, di awayekê de wê bidan kirin. Di wê temenê de wê, piştî wê jî wê di aslê xwe de wê, li ser wê temenê wê, di awayekê de wê, bi wê re wê êdî wê biheta hanîn li ser ziman. Aliyekê din wê bi hevpeymanîya li ser penaberan a di nava rejîma tirkî û ewropa de ku wê almanya wê bide kirin wê aliyekê wê yê ku wê di wê temenê de wê ji aliye tirkîya ve wê weke aliyekê sernûxûmandinê jî wê xwe bide dîyarkirin wê hebê. Ew jî wê di wê temenê de wê, ew çêkirina wê hevpeymanîyê wê di serî de wê, rola tirkîya û navê wê ji şerê DAÎŞê û wê kirina paqjiya etnikî wê di awayekê de wê weke ku wê ji dîmenê wê derxê di rewşên fahmkirinê de. Di wê temenê de wê hebûna wê peymana penaberan wê di wê temenê de wê, weke lingekê di wê temenê de a sernûxûmandinê jî wê bo tirkîya wê di wê temenê de wê weyn wê bileyizê. Wê di wê temenê de wê, tirkîya wê bi wê re wê bikê pozîsyon û dîmenê weke ku ew penaberan dihilde û di berdêla wê de ew alikariya aborî dihilde ku ew bi wê li wan binerê û hwd. Lê ev dîmen wê dîmenekê ku wê weke bi aqilê mirovan bi wê were leyistin bê. Wê weke dîmenekê bi zanebûnê xapandinê bê. Ev dîmen wê, weke dîmenekê ku wê piştî wê rewşa pêvajoyên hêrîşên DAÎŞê wê ji

tirkiya re wê bi serê xwe wê weke dîmenekê ku wê çawa wê ji hêrîşên wê yên li ser rojava re wê bê temen jî wê were dîtin. Di awayekê din de wê, rewşa paqijîya etnikî wê di temen û dîmenekê fermî de wê bi wê re wê çawa wê bi wê paymana bo alikariya aboriyê abo penaberan ku wê bi tirkiya çêbikê wê rewşa paqijîya etnikî jî wê di dîmenekê dîn ê weke 'yê masûmane' de wê ji aliyê tirkiya ve wê di awayekê de wê êdî wê bê domandin. Di wê temenê de wê ev peyman alikariya aboriyê bo penbarên ji rojava û sûrî wê di wê temneê de ku wê bi tirkiya wê re wê were çêkirin wê dema ku em temenê wê dikolîn wê gelek aliyên din ên qirêt wê di wê temenê de wê di bingihê wê de wê werina dîtin.

Di wê temenê de wê, hinek ji wan aliyên qirêt wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê, çerçoveya şerê rejimê ê bi civake kurd a rojava re ku wê di demên piştre wê bikê jî wê çêbikê. Ber vê yekê wê ev peyman wê weke aliyekê wê yê din wê xwe di wê temenê de wê bi wê re wê, di awayekê din de wê, karibê wê weke aliyekê din ê hêrîşê û heta ku wê weke di çerçoveya wê konseptê hêrîşê a li ser rojava de jî wê di dîmenekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê dikarê wê ji aliyekê din ve jî wê di wê temenê de wê werênê ser ziman ku wê, di wê temenê de wê, ev peyman wê yekser wê weke lingekê ku wê dîmenê paqijîya etnikî wê çawa wê di bin dîmen û çerçoveya gotina 'penaberîyê' de wê bide dîyarkirin û heta ku wê masûmane wê bide nîşandin û weke aliyekê ku ew wê dide kirin tirkiyayê wê di dîmenekê 'alîkar' de wê bide dîyarkirin û rawakirin bê. Wê di wê temneê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di serî de wê di wê temenê de wê di dewama wê de wê di wê temenê de wê di serî de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê, ev rewşa weke ya politikaya paqijîya etnikî wê di wê temenê de ku wê ne tenê wê li tirkiya wê li cihanê jî wê were kirin wê di wê temenê de wê, weke aliyekê wê yê ku mirov wê bi teybetî wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ji xwe aliyên wê yên din ên weke di temenê 'politikaya şantajê' de ku wê were bikarhanîn û wê keştiyan wê tişî mirov bikin û wê bi ser yewnenistanê de wê bidina şandin û wê di rê de wê noqî avê were kirin jî wê di wê çerçoveyê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê, karibê wê fahmbikê bê. Di dewama wê de wê, gotinên ku wê di çapameniyê de wê weke 'gotinên şantajê' wê werina nîqaşkirin jî wê aliyekê wan ê di wê

temenê de wê li ser wan aliyên domandina wê **politikaya paqijiya etnikî a ku wê tirkiya wê li rojava wê bide meşandin** wê weke ku wê ser wê binûxûmenê. Di çapameniyê de wê weke dîmenê ardogan ê weke gelekî 'egresif' ku wê bê hanîn li ser ziman wê di wê temenê de wê weke dîmenekê ku wê di wê temneê de wê karibê wê li wê bigihijê hinek fahmkirinên bi politikaya paqijiya etnikî a ku ew hatîya plankirin.

Di dewema wê de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare dîmenê egresifiya rayadarên tirk jî wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, di wê demê de wê bi zêdeyî li ser ardogan re derxistina wê ya li pêş jî wê aliyekê wê yê bi wê rengê ku mirov wê fahmbikê wê hebê. Di wê temenê de wê, dema ku mirov wê di çerçoveya politikayên wan ên li hêrîşên li rojava bê û ankû politikayên weke yên valakirina rojava li rewşek penaberiyê û hwd wê di wê temenê de wê, weke di wê çerçoveyê de wê weke dîmenekê sernûxûmandinê jî wê di awayekê de wê weke ku wê ser hinek aliyên wê binûxûmenê wê were dîtin. Ji aliyekê ve wê hem heyana wê ji deverekê wê bikê ku ew bide aliyekê din û hem jî wê ji aliyekê din ve jî wê, di temenê domandin û meşandina wê politikayê û şikandina bertek û helwestên li hemberî wê jî wê bo wê jî wê ji aliyekê din ve wê were bikarhanîn. Hinek ji wan aliyên ku wê ser wan binûxûmenê wê ew bin ku wê çawa wê, bi politikaya wê ya paqijiya etnikî wê bi tememî wê di bin gotina penabariyê de wê, bide rawakirin li ser rewşên weke bi gotinên 'ardogan bi wê **peymanê aboriyê a bo penaberan** ewropa dilgirtîya re wê çawa wê, di wê çerçoveyê de wê werênê ser ziman wê bo wê bê. Di wê rengê de wê, ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê werênê ser ziman ku wê her pereyê ku wê bi wê peymanê aboriyê wê bidest bixê wê dûbare wê bi wê re wê pêvajoya şerê li dijî kurdan wê ji wê re wê weke ku wê bê temen. Lê aliyekê din yê wê pere bidest xistinê wê hebê. Ew jî wê di wê temenê de bê ku wê li ser wê temenê re wê, bi heykişandina li ser rewşa penaberan re wê çawa wê, politikaya paqijiya etnikî wê bi wê rengê wê bi temenê alikariya ewropa a di temenekê objektiv de wê li ser wê temenê wê weke ku wê bi rêve bibê jî bê. Wê li ser wê çerçoveyê re wê bi wê bi wê re wê were lê hizirkirin. Di wê temenê de wê, ewropî wê ji aliyê xwe ve wê, tenê wê bi têngîn û gotina 'ku ew zêde penaberan bi ser wan de neşênê û ew di wê temenê de tengezerîyekê nejin' ve wê weke ku wê alaquadar bibin wê di dîmenekê de wê bi wê re wê alaquadar bibin. Lê ev dîmen wê di bin wê de wê hin aliyên din jî wê bi xwe re wê bide vêşartin. Yek wê, ji aliyê domandina

wê politikaya bi rengê valakirina rojava ve ku wê dikarê di temenê paqijîya etnikî de wê fahmbikê wê bi wê li hemberî wê bêdeng wê bimênê û hem jî wê ji aliyekê din ve jî wê, di wê temenê de wê, weke lingekê wê yê xweza wê derkeve li holê. Di wê temenê de wê, bi wê peymanê aboriyê ku wê ewropa û ankû almanya wê di wê temenê de wê bi tirkiya re wê li ser wê temenê wê çêbikê wê ji aliyekê ve jî wê bê temenê domandina wê rewşê ji hinek aliyên din ve jî. Di wê temenê de hem mirov dikarê hemû kesên di keştîyan de li bahre sipî noqî avê hatina kirin weke sedema wê dikarê werênê ser ziman û hem jî ji aliyekê din ve jî wê, ji aliyekê din ve jî wê di temenê birina serî a pêvajoyek paqijîya etnikî ku ew li hemberî wê bêdeng bimênin jî wê di wê temenê de wê bi xwe re wê di rengekê de wê bide dîyarkirin. ..

Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di wê temenê de wê ji aliyekê din ve wê, di dewama wê de wê werênê ser ziman bê. Ji aliyekê din ve jî wê weke aliyên wê yê din ku wê kesên ku ew weke penaber ku ew hatina hanîn li tirkiya ku wê ji nava wan komên çekdar wê biafirênin û wê di bin navê 'artaşa milli a sûrî' de ku wê bişênina herêmê û wê bidina şerkirin wê weke aliyên wê yê din jî bê ku mirov wê, di dewama wê de wê li ser wê bisekinê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, di wê temenê de wê, çendî ku wê tirkiya wê bahsa sê û ankû çar milyonan wê, bi navê penaberan ku ew hatina tirkiya wê bikê jî lê ji aliyekê din ve jî wê ev hijmar wê hem ne rast bê û hem jî wê ji aliyekê din ve jî wê, ev kesên ku ew hatina tirkiya wê, ji aliyekê ve wê bo rewşek bi wê rengê ku ew temenê wê were çêkirin wê bi zorê wê ji aliyê dorpêça komên DAÎŞî û hwd de ku wê bi xwesteka tirkiya wê bi ber tirkiya ve wê bidina birin wê ew rewş wê pêşkeve.

Di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê ev pêvajoya penaberîya li tirkiya ku wê di wê demê de wê, were kirin wê ji gelek aliyên ve wê mihtacê lêkolînan bê. Di wê temenê de wê, şîroveyan ku wê werina kirin jî wê di wê temenê de wê, di temenê pebariyê de ku wê werina kirin jî wê çawa wê di wê çerçoveyê de wê ji aliyê paqijîya etnikî ve wê rengê politikayê wê ji berçav bidina dîrkin û wê mijarê wê li ser têngin û gotina penaberîyê û wateya gotina penaberîyê û hwd re wê, di temenekê masûmanê û mirovane de wê di nava rayagiştî de wê bidina dîyarkirin û hwd de wê bikevina nava hewldana wê de. Lê ev dîmen wê ti carî wê ne dîmenê ku wê rastîya wê rewşê wê karibê di rastîyê de bide dîyarkirin bê. Di awayekê de wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku

wê mijare rewşa penaberîyê wê, di wê temenê de wê, weke rewşek konsensûsê ku wê bi peymanana aboriyê re wê temenê wê were çêkirin wê weke ku wê temenê paqijîya etnikî wê di wê temenê de wê bi tirkîya re wê were çêkirin wê ji aliyekê din ve jî wê bi xwezayî wê dîmenekê wê were çêkirin û afirandin.

Di aslê xwe de wê ji wê aliyê ve wê ev wê weke aliyekê wê yê din jî wê ew bê ku wê mijare wê 'konsensûsê' ku wê bahsa wê were kirin wê di awayekê de wê, li ser çî temenê wê were kirin wê di awayekê de wê, li ser rûpel wê çî wê were ser ziman ew hê ne dîyarkirin. Gelek şîroveyên ku em li vir dikin em li ser encamên wê û qada jîyanê bi rûdan û encamên wê yên ku ew bûna re wê dikin û wê dihênina ser ziman.

Di wê temenê de wê jî wê weke aliyekê wê yê din wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê mijare rewşa rojava û ankû tengezerîya sûrî wê di wê temenê de wê, weke aliyekê wê yê din jî wê li ser wê temenê wê pêwîstîya wê ya fahmkirinê wê hebê. Di wê temenê de wê, aliyekê din jî wê, rewşa babê, azazê, marê, afrînê û hwd ku wê di wê temenê de wê, li hemberî wê dagirkirina wê bêdeng wê were mayin û ankû wê ji aliyekê din ve wê di demên wan kirinan de wê, 'destûr ji wan re wê were dayin' jî wê di aslê xwe de wê weke aliyekê din ku mirov wê di çerçoveya gotina paqijîya etnikî de li rex wê rewşa peymanane aboriyê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê çerçoveyê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê di wê temenê de wê, ev rewşa penaberîyê wê di wê temenê de wê rejimek ku ew sedema wan hêrîşan bê wê çawa wê di wê temenê de wê di dîmen û mantiqekê mirovî de wê li ser rewşa penabaran wê bi wê re wê peymanane aboriyê wê karibê were çêkirin? Di aslê xwe de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di çerçoveya wê pîrsê de wê li wê bipîrsê û wê ji wê aliyê ve wê hinekî wê di wê temenê de wê hilde li dest bê.

Di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê mijare rewşa paqijîya etnikî wê di wê temenê de wê di nava wê rewşê û têkiliyên wê yên ramiyarî, diplomatikî, aborî û hwd de wê fahmbikê wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê çerçoveyê de wê, pêvajoyên hêrîşê ên ku wê piştî rewşa DAÎŞê ku wê qaşo wê weke bi encama wê re wê were pêşxistin wê piştê wê di dewama wê de wê bi rewşa hêrîşên tirkîya re wê ew wê were domandin. Di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê di aslê xwe de wê ew rewşa

peyman aboriyê wê di wê rewşa domandina hêrîşên li ser rojava de wê, ji rewşek peyman çêkirinê a bi temenekê aborî zêdetirî wê weke peymanek ku wê di wê temenê de wê bi hinek armancên din û encamên din wê xwe bide dîyarkirin wê di çerçoveyek konseptî de wê xwe bi wê re wê, di awayek de wê weke ku wê bide dîyarkirin.

Peymana aboriyê wê ji wê aliyê ve wê, ji encamên wê yên aborî û ku wê li ser temenê 'baştirkirinê' ku wê li wê were lê hizirkirin zêdetirî wê di temenekê xirabtirkirinê bi domandina pêvajoyên şer û li ser wê temenê peymanê bîdengmayîna li hemberî wê û hwd re wê di awayekê de wê xwe bide dîyarkirin. Ev wê di wê temenê de wê heta wê pêvajoya hêrîşên li ser rojava re wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din bê ku wê di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê giring ku wê xwe bi wê re wê karibê wê bide dîyarkirin bê.

Di aslê xwe de wê, di wê çerçoveyê de wê, di wê rewşê de wê ev peyman aboriyê wê di temenekê objektîv de wê bikeve rewşa peymanek ku wê temenê paqîjîya etnikî ku wê bide çêkirin û wê bide domandin jî. Ev jî wê bi hinek aliyên wê yên ku wê yên ku wê weke bergir ku ew bi zanebûnê bê û ne bi zanebûnê ku ew li wan newe lê hizirkirin re wê ew wê bi xwezayî wê were dîtin.

Di wê temenê de wê, peymanek ku wê dema ku wê li ser temenê pêşilêgirtina hatina penaberan ku wê were çêkirin wê demê wê bi wê re wê weke pêwîstîya wê ew ba ku pêvajoya şerê ku ew sedemên wê rewşê diafirênin ku ew li ser wê sekinîban û ew hatiban ji holê rakirin û ankû ji aliyê ramiyarî ve ew ji wê re çareserî hanîban. Ev nebûya. Ji aliyekê din ve jî wê di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, pêvajoya penaberîyê ku ew piştî wê rewşê jî wê di encama hêrîşên rejîma tirk de wê xwe bidina domandin wê, ew jî wê pêvajoya wê newê girtin. Ew jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê li wê bihizirê û wê fahmbikê bê. Di wê temenê de wê, di awayekê de wê, ev aliyên ku wê weke aliyên wê rewşê wê xwe bidina dîyarkirin wê di temenê pêvajoyên şer ên piştî DAÎŞê û li rojava têkbirina wê ku wê bi rejîma tirk û hêrîşên wê re wê xwe bidina domandin bin. Aliyê din ê temenê xirab wê çêbikê wê ew bê ku wê ev hêza ku ew temenê wan hêrişan çêdikê û wan pêşdixê ku ew peyman bi wê re were çêkirin. Di serî de wê bi wê re çêkirina peymanek bi wê rengê wê hem dewetiyê ji rewşên xirabtir ên piştî wê re jî wê di wê temenê de wê werênê li holê. Bi wê peyman çêkirinê re wê weke ku wê ji wê re wê bê gotin 'tu dikarê wê rewşa şer a xirab bide domandin.' Wê dema ku ew wê were gotin wê demê wê di

awayekê de wê ji xwe re wê temenê wê yê peymanê wê ji aliyekê din ve wê, weke ku wê were vala derxistin. Wê demê wê peyman wê li ser wê re wê bi xwezayî wê ev pirs wê li ser wê re wê di serê mirov de wê çê bibin, ku wê bi rastî wê ev peyman wê weke peymanek aboriyê a bo penaberan bê û ankû wê weke peymanek bi navê aboriyê ku wê çawa êw temenê rewşên şer ên bi wê rengê û domandina wan wê ji wê aliyê ve wê bide çêkirin wê di wê temenê de wê, weke peymanê wê bê? Di wê çerçoveyê de wê ev jî wê weke aliyên wê yên din bin ku em di wê temenê de wan bi wê re wê li wê bihizirin û wan werênina ser ziman bin.

Di aslê xwe de wê di wê temenê de wê gelek aliyên wê yên ku mirov wan dikarê di wê temenê de wan werênê ser ziman wê hebin. Hemû aliyên ku em di wê temenê de wê weke encamên wê dihênina ser ziman wê di encama meşandina politikayên li dijî rojava û rewşa penaberîyê û hwd ku wê werina meşandin de wê bi wê re wê li wan were lêgihîştin li rewşa fahmkirinê.

Di awayekê din de jî wê, di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê, pêvajoya DAÎŞê û şerê wê yê ku wê di temenê paqijîya etnikî de wê li herêmê wê di awayekê de wê were meşandin wê bi peymanê aboriyê a ku wê bi tirkiya re wê were çêkirin re wê weke ku ew wê were misogerkirin jî. Wê weke ku ew temenê wê yê bi têngîna paqijîya etnikî re wê were misoger kirin jî. Wê di wê temenê de wê ji aliyekê din ve wê, dikarê wê di wê temenê de wê di serî de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di dewama wê de wê, di wê çerçoveyê de wê mijare paqijîya etnikî a ku wê li dijî kurdan wê were kirin wê di wê demê de wê ne tenê wê li rojava wê bibê. Her wusa wê rewşa şengalê jî wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman bê. Rewşa musilê ku wê komên weke 'gayri-mislim' ên ku ew li wir dijîn wê li ser wan re wê di wê temenê de wê were meşandin û wê di wê temenê de wê were tememkirin. Di wê çerçoveyê de lê wê, encamên wê yên zêde giran wê di wê temenê de wê bi rojava re wê bibin. Wê çawa wê ew encamên wê bi zêdeyî wê bi rojava wê girantir bibin wê bi destûr dayina tirkiya a dagirkirina herêmên weke babê, azazê, marê, afrînê û hwd re wê ew wê bibê. Di wê temenê de wê ev rewşa paqijîya etnikî ku wê di awayekê de wê, weke ku wê piştî DAÎŞê û herîşên wê di wê temenê de wê peymanê aborî wê were çêkirin bi tirkiya wê di wê temenê de wê bi encamên wê yên mayinda re wê xwe di rengekê de wê di awayekê de wê bide dîyarkirin.

Ji aliyekê din ve jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, ev rewş wê, di wê temenê de wê weke aliyên wê yên din jî wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke ku wê hebê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê kifşbikê û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê rewşa peyman a aborî a bo penaberan ku wê bê gotin ku wê bi tirkiya re wê çêkirin û wê bo penaberan wê li ser wê re wê pere wê li tirkiya wê werina dayin wê di wê temenê de wê, temenê wê çerçoveya paqijiya etnikî wê ji wê aliyê ve wê bi wê peyman a aboriyê a bo penaberan re wê karibê werê lê hizirkirin.

Aliyekê wê yê din jî wê ew bê ku mirov wê karibê wê li wê bihizirê wê ew bê ku wê di wê temenê de wê ew bê ku wê, rewşa paqijiya etnikî ku wê piştî wê rewşê jî wê bi wê re wê bi hinek nîqaşên ku wê werina kirin re wê çawa wê were domandin wê di wê temenê de wê karibê wê di dewama wê de wê hanînên me yên li ser ziman wê hem temenê wan wê çêbikê û hem jî wê rohnikirinê wê di wê warê de wê bi me re wê bide çêkirin.

Di wê temenê de wê, penaberên ku wê herina tirkîyê wê yên kurd wê ji wan werina vaqatandin û wê bi serbestî wê bîn şandin li welatên ewropa û deverên din ên nedîyar. Gelek ji wan jî wê werina qatilkirin. Li şûnê wê yên ku wê bimênin wê bi zêdeyî wê yên ne kurd bin. Wê di wê temenê de wê piştî wê re wê, gotinên ku wê werina ser ziman wê ew bin ku wê, ew jî wê li deverên rojava wê werina bi cihkirin. Di wê temenê de wê, di temenê gûharandinên demografikî de wê, domandin û temenkirina wê pêvajoya paqijiya etnikî wê di wê temenê de wê di awayekê de wê bi wê re wê, were domandin. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê. Lê wê jî wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê werênê ser ziman ku wê, ev rewşên ku wê piştî wê di wê temenê de wê çawa wê rewşa nasnemaya herêman wê di wê temenê û rengê de wê bê dayin gûharandin wê di wê çerçoveyê de wê, bi wê re wê weke aliyên ku wê bi wê re wê li ser girseyên ku ew ne kurd û li şûn hatina hiştin ku ew dixwestin ku ew bi zorê li herêmê werina bicihkirin û hwd re wê di rengekê de wê were dîtin.

Ji xwe wê di wê temenê de wê, di çerçoveya encamên peyman a aboriyê a bo penabaran ku wê bi tirkiya re wê çêbikin û rewşên weke yên dagirkirina rewşên weke afrînê û hwd re wê, di temenê wê domandina wê de wê, weke aliyên wê yên ku wê karibê wê li wê were lê hizirkirin bê. Wekin wê piştî dagirkirina afrînê ji herêmên weke idlibê û hwd wê, bi koman mirovên ku ew hatina deverên weke afrînê û hwd wê di wê

temenê de wê, nexwe ew wê li kûderê wê bihetan bicihkirin. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê, bi wê re wê li ser wê temenê wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Herêmên weke yên idlibê û dora wê bi pêvajoyên şer ên piştî ku wê li wan wê pêşbixin wê di wê temenê de wê ew pêvajoya paqijîya etnikî wê bi rewşên weke gûrandinên demografîkî û hwd re wê li ser wan re wê di awayekê de wê were tememkirin û domandin. Wê, di wê temenê de wê rewşên weke yên gûhrandina demografîkî ku ew werina kirin wê di serî de wê pêwîstîya di awayekê de temenê wanwê pêwîst bê ku ew hebê. Ew jî wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din ê ku ew di wê temenê de wê weke ku wê were dîtin ku ew wê di wê çerçoveyê de wê, were kirin û domandin bê.

Di aslê xwe de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê hertimî wê bombardiman ku wê bibin wê di encama wan de wê rewşên weke yên penaberî wê bibin. Çendî ku wê hertimî wê ji aliyên gelê rojava ve wê xwepêşandin jî wê werina li darxistin bi armanca ku ew qada hewayî ji bombardimanan re were girtin lê ew wê hertimî wê hinek hêncetên ramyarî û hwd wê werina dayin nîşandin û wê ewnê pêkhanîn. Di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê, dema ku mirov wê li wê pêvajoya ji demên hêrîşên DAÎŞê û hwd ve li wê dinerê wê di wê temenê de wê, hebûna hêzên weke yên 'koalîsyona navnetewî' bê 'hêzên rusya' bê û hwd wê di wê temenê de wê tenê wê weke şopandina wê pêvajoya paqijîya etnikî û gûharandinên demografîkî û hwd wê bikin. Heta ku wê di wê temenê de wê destûrdayina bi hêrîşkirinên li afrînê û hwd jî wê ji wê temenê re wê weke bina alîkar û temen jî. Her çendî ku wê weke rûsya ji aliyê xwe ve wê weke bi hêncetên li dijî NATO ku wê weke tirkîya ji wê dûrbikê û wê di nava çapemeniyê de wê bi wê rengê wê were hanîn li ser ziman û ji aliyê din ve jî wê weke amarîka û hwd wê nexwezî ew nêzî rusya bibê ku wê di wê temenê de wê ew ji aliyê xwe wê weke 'jest'an wê bikin wê, encama wan jistan wê di awayekê de wê weke ku wê di temenê domandina wê pêvajoya paqijîya etnikî û hwd de wê xwe di rengekê de wê di wê temnê de wê bide dîyarkirin û domandin. Wekî din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê tirkîya wê di wê temenê de wê li ser wê temenê re wê di awayekê de wê weke ku wê, ev herdû aliyên ku wê di wê temenê de wê politîka wê bidina nîşandin wê tirkîya jî wê di nava wan de wê di

awayekê de wê weke ku wê bileyizê û wê ji wan wê sûdbigirê û wê di wê temenê de wê, hêrîşên xwe yên li ser wê temenê paqijîya etnikî û hwd re wê li herêmê wê bide domandin. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê weke ku mirov wê bi rehetî wê fahmdikê wê di wê temenê de wê, tirkîya wê politikaya xweya paqijîya etnikî û şerê bi civake kurd a herêmê re ku wê bikê wê ji van rewşên weke yên bi peyman a aborî a penaberan bê, rewşa rusya a bi pozisyona wê bê, rewşa amarika a bi NATO û hwd re bê wê di wê temenê de wê, sûdbigirê û wê li ser wê re wê pêvajoya xwe yên bi şerê xwe yên bi civake kurd re wê bide domandin. Ev jî wê weke aliyna ku mirov wê di wê temenê de wê di awayekê de wê werê hanîn li sr ziman.

Aliyekê wê yê din jî wê li ser rewşa çêkirina peyman a aboriya penaberan ku wê bê gotin ku 'ewropa dest lingê xwe dan girêdan' bê. Wê çawa û ber çî wê bi wê rengê wê dest û lingên xwe wê bide girêdan? Yan jî wê bi xwe xwest ku ew di wê rewşê de dest û lingên xwe bide girêdan? Di wê temenê de wê, bi derfet bê ku ew weke hênceta bêhelwest mayinê bê dayin nîşandin? Di aslê xwe de wê ji wê aliyê ve wê gelek aliyên wê yên din ku wê mirov wê karibê wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Weke aliyên wê yên din jî wê dema ku mirov wê werênê ser ziman bi hêncetên bi wê rengê bêhelwestîya xwe hanîna ser ziman û ankû li hemberî hêrîşan bêdeng mayin û ankû di pozisyonek weke ya destûrdayinê de girtinê wê di wê temenê de wê çawa wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê? Di aslê xwe de wê, ev wê bi çî nîyetê bin wê ne weke yên baş bin. An jî masûmane bin.

Di awayekê din de jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê rewşa pêvajoya hêrîşên tirkîya ên ku ew li dijê civake kurd wê, ên 40 salê bûhûrî ku wê di nava sînorê xwe de wê bikê û wê bi hêncetên di nava sînorê de ew dibê wê weke sedema bêdeng mayinê wê were sekin nin jî wê di aslê xwe de wê weke aliyên din ku wê di wê temenê de wê karibê bi bîr bikê û li wan bihizirê bê.

Ev rewş wê weke di wê temenê de wê bi tirkîya re wê weke kevneşopîyek şer û hêrîşkirinê wê li herêmê li dijî kurdan wê weke ku wê bide kirin û domandin. Di wê temenê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê. Ji xwe ev kevneşopî û rewşên ku ew di wê temenê de hatina pêşxistin ku ew di çerçoveya NATO de bê û ankû rewşên din de bê wê di wê

çerçoveyê de wê di rewşa hêrîşên li dijî rojava de jî wê ji wan sûdbigirê û wê hêrîşên xwe wê di wê temenê de wê, bide domandin. Minaq wê, ji salên 2010an û pê de wê bi awayekê şitt wê bi balafiran wê her roj wê çiyayên kurdistanê ên başûr û bakûr wê werina bombardimankirin. Wê hêncetên weke rêxistina kurd a PKK ku ew li wê dikin wê weke hêncet û sedemên bêdeng mayinê wê werina dîtin. Du sedem wê di wê temenê de wê rol bileyizin. Yek wê weke ku wê ewropîyan wê ji xwe re wê çêbikê ku wê çawa wê rêxistinên kurd wê bikina listeyên terore de bê. Ya din jî wê bi birdoziya wê ya weke ya 'sosyalismê' ve girêdayî ku wê di temen û sedemên bêdeng mayinê û hwd de wê, werina dîtin bin. Wê ev sedema duyemin wê weke sedema kûr a di temenê helwestên bêdengîyê û ankû li hemberî komkujiyan de ku wê bi wê re wê bêdeng wê were sekin jî bê.

Di dewama wê de wê, di wê temenê de wê di demên salên 2022an de ku wê mijare bikarhanîna çêkên kimyewî wê were rojevê û wê bi hefteyan wê kurdistanî wê xwepêşandinan wê li dar bixin bo lêkolînkirina wê û wê li hemberî wê bêdeng mayîna wê bê sekin jî wê dîsa wê ev sedem û hencet wê weke ku wê hebin. Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyana din ku mirov wê di wê temenê de wê werênê ser ziman bê ku wê, di dewama wê de wê hebûna civakê wê di bin hêrîşên tirkiya de bê û wê li ser wan hêncetan re ku wê bi temenekê destûrî û hwd jî wê tirkiya wê hertimî wê bi pênasebikê û wê bi dozan wê werênê ser ziman re wê temenê wê yê domandinê wê di wê temenê de wê bi wan hêncetên weke 'terorê' re wê pêvajoyên hêrîşên bi armanca jenosidkirinê bê û ankû bi hêncetên weke yên paqijîya etnikî ên ku wê weke ku me li jor hanî ser ziman li rojava û peyman a aboriyê a bo penaberan û hwd re wê, di wê çerçoveyê de wê temen û çerçoveyek fahmkirinê a li hevkinê wê weke ku wê bi xwe re wê bide nîşandin.

Di aslê xwe de wê, di wê temenê de wê ev aliyên ku me hanîna ser ziman wê di çerçoveya pêvajoyên hêrîşên ku ew dibin û ankû ku ew hatina kirin de wê weke aliyên pirr piçûk bin. Aliyên din ên mazin jî xwe re wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, weke ku wê, hebin. Ew jî wê di wê temenê de wê temenê de ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman ku wê, temenê van pêvajoyên şerên bi armanca jenosidê bê, paqijîya etnikî û hwd bin wê temenê wan wê di demên konferansa lozanê de wê were avêtin û wê heta roja me wê çawa wê weke ku wê lu gorî gîyane wê di awayekê de wê tevgerîn wê bibê wê di wê temenê de wê rewş wê were dîtin. Li hemberî komkujiyên li ser serê civakê bêdeng û bêhelwest mayin, di pêvajoya hêrîşên bi armanca paqijîya etnikî de wê,

temenê wê yên bi peymanî û hwd wê weke bi peymanên aborîyê ên weke bo penaberan û hwd wê were çêkirin û hwd wê weke ku wê rengê çawa tevgerînê ku wê helwest wê were dayin nîşandin wê bi wê re wê bi awayekê ramyarî û hwd wê were dîyarkirin. Ji xwe di wê temenê de wê, dema ku wê, ew peyman wê were çêkirin wê ji aliyên din ên weke bi ramyarî ve ku wê bê temenê bertekên bi ramyarî wê di wê rengê de wê xwe di awayekê de wê weke ku wê bide dîyarkirin bê.

Wê jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, di wê çerçoveyê de wê mijara peymanê wê di wê rengê de wê, çawa wê rengê helwsta ramyarî jî wê bide dîyarkirin wê êdî wê di wê temenê de wê, weke ku wê temenê domandina wê pêvajoya şer jî wê bi wê re wê ji wê temenê ve wê were çêkirin. Ev jî wê weke aliyekê wê yê di bê ku mirov wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê.

Peymana aborî a penaberan wê weke ku wê bo alikariyek mirovî a bo mirovan wê were çêkirin. Lê wê di temenekê de wê weke ku wê bê temenê pêvajoya paqîjîya etnikî.

Di wê temenê de wê weke aliyên wê yên din jî wê weke hinek aliyên ku em dikarin wê werênina ser ziman wê hebin. Ev peyman a aborîyê a penaberan wê bi rejîma Erdogan re wê ji aliyê hukumeta merkel a alman ve wê were çêkirin. Çi rasthatina ku wê, ji destpêkê ve ku wê çendî wê pasnê hêzên kurd ên rojava wê were dayin ku wan DAÎŞê têkbirîya jî lê wê dagerên wan wê li almanya wê di çerçoveyek qadaxa de wê werina dîtin. Ma mirov dikarê wê weke rasthatinekê wê şîrovebikê. Wê tenê wê di çerçoveya têkiliya wan ya bi NATO re wê dikarê wê fahmbikê? Yan jî wê tenê wê weke ku wê tirkiya endamê NATO bê wê tenê wê bi wê re wê karibê wê fahmbikê? Di aslê xwe de wê, weke van aliyên wê hinek aliyên wê yên din jî li ser temenê dîrokê re wê karibê wê di awayekê de wê werênê ser ziman. Di hemû demên bi komkuji ên dîroka kurd de wê di awayekê de wê almanya wê derkeve hemberî me. Ev wê çawa wê weke rasthatinekê bê? Di demên salên 1937an de ku wê li dersimê wê bi komkujiyên ku wê bi gazê wê werina hanîn li serê civake kurd wê, di wê demê de wê, gaz jî wê weke wê bi gelek lêkolînan wê were piştrastkirin ku wê ji aliyê almanya demê a Nazîyan ve wê were dayin li tirkiya. Wekî din wê, di wê temenê de wê dema ku em dihên li demên piştî ên demên komkujiya helebçê jî wê di wê temenê de wê di awayekê de wê were dîtin ku wê navê Almanya wê bi hinek hêzên din ên ewropî re wê derkeve li pêş ku wê, ew gazên ku wê bèn dayin li rejîma saddam wê bê ragihandin ku wê ji almanya wê herina ji jêre.

Ev wê weke hinek aliyên ku mirov wê di wê temenê de jî wê di wê demê de wê bi pêvajoya rojava re jî wê di wê temenê de wê werênê ser ziman wê, di wê temenê de wê, dîsa wê di wê temenê de wê di temenê bi peymanên ku wê werina çêkirin bi tirkîya ên di dema hêrîşên DAÎŞê de wê, çerçoveya paqijîya etnikî ku wê pêşî bi destê DAÎŞîyan wê were kirin û wê piştê wê ji aliyê tirkîya ve jî wê were domandin wê, ku wê weke temenê wê were çêkirin wê bi peymanên ku wê bi wan re wê çêbikê wê di wê temenê de wê dîsa wê bi wan re wê almanya wê derkeve li pêş.

Di wê nûqtayê de wê, ev rewş û gelek rewşên din ên di wê temenê de ku wê mirov wê karibê wê werênê ser ziman wê çawa wê pêwîst bin ku ew werina fahmkiirn. Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyna ku mirov wê karibê wê bi wê re wê di wê temenê de wê bi wê re wê ji wê aliyê ve wê fahmbikê bê. Di aslê xwe de wê, dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare rojava wê di wê demê û temenê de wê weke aliyekê ku wê rewşek sentez jî wê ji wan aliyan ve wê bi xwe re wê weke ku wê di awayekê de wê bide dîyarkirin. Wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê wê xwe bi wê re wê di wê temenê de wê weke ku wê bide dîyarkirin bê. Di aslê xwe de wê, mijare rojava wê, di wê çerçoveya wê ya paqijîya etnikî de ku mirov wê hilde li dest wê di wê temenê de wê, weke aliyekê pêvajoyên hêrîşê ê temenî ên li wê biafirênê. Di wê temenê de wê dagirkirina afrînê ku wê weke ji aliyê alman, rûs û amarîka demê ve wê li wê destûr wê were lê dayin. Di wê temenê de wê êdî wê piştê wê ew wê, bikeve wê de. Wekî din wê di wê temenê de wê, pêvajoya 'agirbestê' jî wê di wê temenê de wê, di wê rengê de wê, weke pêvajoyek ku wê li ser temenê bêhêzkirina herêman wê were ser ziman bê. Lê wê çawa wê ew wê di wê temenê de wê bê wergerandin li awayekê ku wê bi wê re wê di awayekê de wê derbeyekê li rewşa civakî a kurd wê were xistin wê di wê temenê de wê, weke aliyekê wê biafirênê. Ji xwe tirkîya dibêjê ku amarîka û rûsya di wê demê de wê li ser wê temenê wê soz dabûna me. Lê sozên xwe ne hanîna li cih. Yanî ku wê ji wê gotinê wê were fahmkirin ku wê di wê temenê de wê destûr nedaban ku wê rewşek defecto a kurdistanî û ankû weke di wê temenê de wê weke ku wê di temenê xweserîya kurdistanî de wê pêşkeve ew dernekeve li holê. Ya ku wê di kirdeya wan gotinên weke 'soz dabûna me lê ew nahanîna li cih' wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke ku ev wê ji wê kirdeya wê gotinê wê di awayekê de wê were fahmkirin.

Di awayekê de wê, ev jî wê weke rewşek ku mirov wê di wê temenê de wê di awayekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê ku wê pêvajoyek hêrîşê wê di wê temenê de wê li hemberî civakê wê di wê temenê de wê weke ku wê were pêşxistin. Ya ku wê di wê temenê de wê weke ku wê were dîtin û wê mirov wê karibê wê werênê ser ziman wê, di wê temenê û çerçoveyê de wê ev bê.

Di pêvajoya agirbestê de wê, di wê temenê de wê, piştî wê jî wê pêvajoya hêrîşan wê li rojava wê dawî li wê newê. Di wê temenê de wê hertimî wê hêrîşên rejima tirk wê dem bi dem wê weke li demê belevkirî û ku wê nehêlin aramiya herêmê bibê wê di wê temenê de wê bibin. Di wê çerçoveyê de wê yekser wê hêrîş wê li aramiya herêmê wê bên kirin, dakû ew bi wê bibêjin 'meyzênin ku ew hena û bi wan re arami nîn a'. Di wê temenê de wê li ser wê temenê wê di awayekê de wê, bi wê re wê, pêvajoyên hêrîşan wê li wê bikin.

Di awayekê din de jî wê komên ku wê bi li herêmên dagirkirî wê bi cihkirina wê dem bi dem wê wan ji wê li herêmê bide hêrîşkirin. Piştî rewşa idlibê ku wê hinekê wê weke ku wê bisekinê lê were wê êdî wê ji wê demê û heta roja me wê komên ku wê bên herikandin li afrînê û herêmên din ên dagirkirî wê di wê temenê de wê bibê. Ev jî wê piştî wê weke ku wê di çapameniyê de wê li herêmê wê were ser ziman wê weke amedekariyek ji hêrîşên li ser ardê li jîyane aramî a herêmê.

Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din jî wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê mijare hêrîşên li herêmê wê di wê temenê de wê di awayekê de wê li ser wê temenê wê bidom in. Di armanca hêrîşan de wê di serî de wê hebûna civake kurd wê di awayekê de wê hebê. Wê di awayekê de wê, rewşa jîyane wan, aramî, hewldanên başkirina jîyane wan û hwd wê di armanca wan de bê. Wê di wê temenê de wê çawa wê di nava pêvajoye şer de wê hertimî wê li aramiya wan wê taqînek û ankû bombayek were taqandin wê di nava hewldana wê de bin.

Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku wê were ser ziman ku wê mijare pêvajoyên hêrîşê wê di wê temenê de wê bi wê re wê, di awayekê de wê, bi wê re wê bimeşê. Piştî ku wê, wê di nava têkiliyên nava rusya û amarika de ku wê herê û wê encamê wê ji wê bidest nekê wê demê wê hanîna li rojevê a 'baştirkirina têkiliya bi rejima esad û ya ardogan re' wê were ser ziman. Di wê çerçoveyê de wê gotinên weke 'di ramyarîyê de wê kûsbûn wê nebê' ku wê werê ser ziman wê li ser wê temenê wê were ser ziman. Di wê temenê de wê çawa wê, rejima esad wê li ser wê temenê

wê bi kurdan re wê ji aliyekê din ve wê bidina şerkirin û wê biajona bi ser kurdan de wê hemû hewldanên di wê temenê de ku wê werina dayin nîşandin wê li ser wê temenê bê. Di wê rengê de wê weke hewldanna ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û werênê ser ziman bê.

Lê di wê temenê de wê, pêvajoya ku em diketinê de ku rejima tirk wê çendî wê herêmên rojava wê ji azmana ve wê bombardiman jî wê bikê lê wê di wê temenê de wê, derfet û dem wê weke ji şerekê mazin ê demdirêj re wê li herêmê wê weke ku wê nemênê wê dîmenek wê xwe bide dîyarkirin. Çendî ku wê ev dîmen wê hertimî wê musaiti gûharînê jî bê lê wê di wê temenê de wê rewşa pêşveçûnên li herêmê êdî mecbûrî baştirkirinekê bi xwe re didina dîyarkirin û mirov li wê mecbûr dikin ku ew bidina hiştin. Li ser wê temenê wê, bi rewşa rojava re wê li rex wê pêşveçûnên li îranê ku wê piştî qatilkirina jina kurd jina emînî û pê de ku wê li îran û rojhilatê kurdistanê wê bibin jî wê di wê temenê de wê weke dîmenekê ku mirov wê karibê wê fahmbikê bê. Ya ku wê, di wê temenê de wê, rejima ardogan wê zêdetirî wê bide tirsandin û wê bikê rewşek hêrîşkar de jî wê di aslê xwe de wê ji aliyekê din ve jî wê pêşveçûnên li rojhilatê kurdistanê jî bin. Ji wê aliyê ve jî wê pêwîst bê ku mirov wê hinekî li ser wan bisekinê bê.

Serhildana jina emînî li rojhilatê kurdistanê û îranê û bandûra wê

Di çerçoveya pêvajoya şerê li sûrî û rojava de mirov dikarê weke aliyekê wê yê din ê vê demê ku wê weke di dawîya sale 2022an de ku wê bibê rewşa piştî qatilkirina jina emînî ji aliyê polisê iranî ve bê. Wê piştî wê li rojhiolatê kurdistanê û deverên din ên îranê jî wê di awayekê de wê xwepêşandin wê li wê ne sekin in. Di aslê xwe de wê, di dewama wê de wê, dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşa rojhilat îranê wê di wê temenê de wê, rewşek nû wê li herêmê wê derxê li holê.

Di wê temenê de wê, ev rewş wê di çerçoveya pîrsgirêka kurd de jî wê ji aliyekê ve wê werina xwandin û ev aliyê xwandinê wê di awayekê de wê bê sedem ku wê, weke ku wê hêzên weke tirkîya ku wê, demên xwe hemû bi şerkirina bi kurdan re wê derbaskirina wê di temenê weke bi têgîna 'em destê xwe zû bigirin' re ku wê tevbigirihîn wê di awayekê de wê, rewş wê bi wan re wê were dîtîn. Di wê temenê de wê, di wê rengê de wê, li ser temenê înkara kurdan ku wê mantiq û zihniyeta xwe wê demezrênin wê di wê temenê de wê bi navê civake kurd wê hemû

pêşketin wê çendî ku wê hevdû wê bi bandûr bikin wê di wê temenê de wê ew jî wê ji wê bitirsihin.

Tirsa ji wê jî wê di wê temenê de bê ku wê bi wê re wê şîyarî û hevî wê bi kurdan re wê çêbikê ber çî wê di wê temenê de wê piştî xwepêşandinên li rojhilat û îranê wê hêzên weke tirkîya wê bi mantiqê 'em destê xwe zû bigirin' re wê tevbigerihihin. Di wê temenê de wê bo ku ew nehêlin ku hevîyek serkevtin û bi têgîna maf û azadiyê di mejiyê wan de çê nebê. Wekî din ew li gorî xwe dihizirin ku wê çawa wê pêşîya wê bigirin.

Hinekî jî wê di wê temenê de wê bi wê re wê li wê bihizirin û wê di wê çerçoveyê de wê hizir û helwestên xwe wê bidina nîşandin. Wê dema ku wê, rayadarên îranî wê di destpêka heyva duyemin de ku wê bi carekê wê weke ji deh-hezar kesî re wê biryara dervekirinê wê bidin wê ne tenê wê bi armanca pêşîlêgirtina xwepêşandinan bê wê her wusa wê di wê temenê de jî wê weke xwediyê fahmkirinê jî bê.

Di wê çerçoveyê de wê jî wê mirov dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê di wê temenê de wê di wê demê de wê derketina li pêş a rojhilat û rojava wê, di wê temenê de wê, di awayekê de wê, weke ku wê pêşî wê bandûra rojava û piştî wê biderketina li holê a rojhilat re wê bi bandûra wê re wê geşbûn ku wê di nava mirovan û derûniya wan de wê bibê wê di wê temenê de wê weke aliyekê din a ku wê balê bikişênê bê.

Piştî wê hertimî wê rewşa rojava wê dibin pêvajoyên bombardimanê de hiştina wê jî wê ji wê aliyê ve wê weke aliyekê wê yê din bê ku wê di dewama wê de wê bi wê re wê di wê temenê de wê bi wê re wê weke ku wê were lê hizirkirin. Di wê çerçoveyê de wê jî mirov dikarê wê werênê ser ziman ku wê mijare rewşa raperînî li rojhilat û rewşa rojava wê di wê temenê de wê di awayekê de pêvajoyên şerê tirkîya li başûr, bakûr û rojava ku wê li dijî civake kurd wê bi leşkerî dana destpêkirin jî wê weke aliyekê din ku wê bê temenê raperînê jî. Di wê temenê de wê ji aliyekê din ve jî wê rewşa rojhilat wê hinekî jî wê bi wê ve jî wê dikarê wê girêbide û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, ev wê di wê çerçoveyê de wê çawa wê di çerçoveya giştî de wê li kurdistanê wê tafisandinekê û bédengkirinekê wê bidina çêkirin ku wê di nava hasabê wê de bin wê, vajî wê kurdistanî wê çawa wê di nava tevger û deng derxistinekê de bin wê ew jî wê bi wê re wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di wê temenê de wê werênê

ser ziman. Wekî din wê bi rewşa rojava û rojhilat re wê rewşek din jî wê, di wê temenê de wê bê temenê raperînan di nava civakê de. Ew jî wê rewşa bikarhanîna çekên kimyewî li kurdistanê a ji aliyê rejima tirk ve bê. Ev jî wê weke aliyekê wê yê ku wê li her deverê wê şiyar û rabûnek li ser pîyan ku wê bi xwe re wê çêbikê wê karibê wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ku mirov bi wê re wê li wê bihizirê bê.

Di aslê xwe de wê, rewşa bikarhanîna çekên kimyewî wê ne nû bê. Wê berî wê jî wê di her demê de wê, dem bi dem û cih bi cih wê ji aliyê rejima tirk ve wê li deverên bakûrê kurdistanê wê weke ku wê werre bikarhanîn. Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê di wê temenê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê mijare bikarhanîna çekên kimyewî wê di wê temenê de wê bê temenê serhildanek giştî li kurdistanê. Di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê çawa wê, bixwezin ku ew deverên ku ew li wan çekên kimyewî hatina bikarhanîn werina lêkolînkirin wê di wê temenê de wê, bi wê armancê wê kurdistanî wê xwepêşandinan wê bi hefteyan wê li darbixin. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Di awayekê din de jî wê rewşa rojava wê di wê çerçoveyê de wê rewşek din a defecto wê bo rewşa civake kurd a di çerçoveya maf û azadiya wê serbixwebûna wê biafirênê. Di wê çerçoveyê de wê ya ku wê bi zêdeyî wê li rojava wê bê sedema hêrîşan jî wê di wê temenê de wê ev bê.

Wê çawa wê pêşîya wê pêşketina rewşa rêveberîya civakî wê were girtin û wê newê hiştin ku ew pêşkeve û xwe li ser lingan bigirê wê di wê çerçoveyê de wê hêrîş li wê werina kirin. Wê weke ku wê di dema DAÎŞê de wê çawa ku wê hêrîşên tirsandin, kuştin û dana goçberkirinê wê bînin kirin wê di wê temenê de wê ev rengê hêrîşan wê piştî wê jî wê bi hêrîşên rejima tirk ên weke bi bombardiman û topbaran re wê di awayekê de wê bê domandin. Di dewama wê de wê dikarê wê bi wê re wê werênê ser ziman û wê fahmbikê ku wê rewşa rewşa wê di wê temenê de wê dema ku wê şer wê bibê wê dikarê wê di wê çerçoveyê de wê dubare wê weke ku me li jor li deverê wê hanî ser ziman wê ne di nava du artişan de ew şer û pevçûn wê bibê. Wê di nava civakê û artişekê de wê ew pêvajoyên şer û pevçûnê wê bibê. Wê artişa tirk wê bi civake kurd re wê

di wê temenê de wê pêvajoyên şer wê li ser wê temenê wê li darbixê û wê bide pêşxistin.

Li ser wê temenê wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare pêvajoyên hêrîşên li rojava wê di wê temenê de wê, weke hêrîşên li jîyane civakê bin wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê bin. Di wê çerçoveyê de wan fahmbikê û wan werênê ser ziman. Di wê rengê de wê weke hêrîşên li temenê wê yê civakî bin. Wê ew temenê wê yê ku ew li ser wê xwe karibê bigihênê temenekê rêxistin û rêvebirinek bi serê xwe wê çawa wê ew wê tûnabikin wê di wê temenê de wê di awayekê de wê bi wê re wê li wê were lê hêrîşkirin. Di demên berê de wê hertimî wê bixwestan ku ew wê intibayê çêbikin ku wê, 'kurd nikarin xwe bi xwe rêvebibin' û ankû 'kurd nikarin bi hev re bijîn' û hwd ku wê weke derûnîyên ku wê hertimî wê bixwestan ku ew ji aliyên rejimên ku ew civake kurd di nava wan de hatîya qatkirin ku wê bixwestan li wan serwerbikiran. Ev derûnî hatina şikandin û derbaskirin. Ya ku wê piştê wê bê temenê raperîn û serhildanan jî wê di wê temenê de bê. Bo ku ew cardin wê derûnîyê serwer bikin wê li başûrê kurdistanê wê li ser temenê nakokiyên ku ew di nava civake kurd û rêxistinên kurd de ew didin çêkirin û sor dikin wê bixwezin ku ew di wê temenê de ew encamê bidest bixin. Li ser wê temenê ew hertimê afirandina nakokiyên nava kurdan wê di wê temenê de wê çawa wê bi wê re wê pêşîya hatina cem hev a kurdan wê bigirin wê di wê temenê de wê bo wê bikarbênin. Weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê di destpêka tengezerîya sûrî û şerê navxweyî de ku wê rêxistinên kurd wê, li hewlêrê wê werina cem hev wê di cih de wê wezîrê karê derve ê demê Dawutoglu wê herê hewlêrê û bi hin rêxistinên kurd re wê hevdiîtinê bi zorê bikin ku ew çawa wê ew wê tifaqa nava wan de wê xirabikin. Wê ji aliyekê ve jî wê li ser wê temenê wê weke ku wê di dîmenî de wê bigihijina li armanca xwe jî. Lê ew encama ku wê di wê temenê de wê derxina li holê wê nikaribin bi wê re ew pêşîya pêşveçûnên ku wê di nava civake kurd de wê bibin bigirin. Ber ku wê civak jî wê êdî wê derkeve ser rengê fahmkirina rêxistinan re. Wê êdî wê di wê temenê de wê rastiyê wê di temenekê netewî û hwd de wê weke ku wê bixwênê. Di wê çerçoveyê de wê çerçoveyek fahmkirinê wê weke ku wê bînen li holê.

Di dewama wê de wê weke aliyekê wê yê din ê ku mirov wê karibê wê di wê çerçoveyê de wê fahmbikê wê di wê rengê de wê karibê xwe bide dîyarkirin bê. Di aslê xwe de wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê di wê temenê de wê

ya ku wê bi zêdeyî wê ji aliyê rejima tirk ve wê bê sedema gûrkirina pêvajoyên û hwd jî wê ji aliyekê wê yê din ve ku wê mirov wê karibê wê di wê temne de wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê karibê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, di pêvajoya şerê rojava wê de wê tenê wê tiştê ku wê rejima tirk wê li wê bihizirê û wê bixwezê pêşîya wê bigirê wê bibê. Ew jî wê di wê temenê de wê çawa wê pêşîya xwe bi xwe rêvebirina kurdan wê bigirê wê li ser wê temenê wê di demên destpêkê de wê heta ku wê rêxistinên kurd ên rojavayî û başûrî jî wê dewetî tirkiya wê bikê û wê rastarast wê ew wê ji wan wê bixwezê. Di wê temenê de wê, dema ku wê di wê temenê de wê ew encam wê li gorî wê bidest nexist wê piştê ew rêxistinên ku wê bi wan re hevdiîn dikir wê piştê wê bi navê terorê wê êdî wê bi navbikê û wê êdî wê bidest hanîna wê ya ser ziman wê bikê. Di wê temenê de wê, çawa wê, pêşîya pêşketina wê bigrê wê di wê temenê de wê di her awayê de wê li ser wê bisekinê. Di civînên soçî ên ku ew di nava rusya, iran û tirkiya û hwd de wê li ser sûrî wê bibin de wê tenê rojêvekirî wê di wê temenê de wê hebê. Ew jî wê di wê temenê de wê çawa wê pêşîya kurdan û statûya wan ya li herêmê a defecto ku ew pêşkeve wê bigirê wê li ser wê re wê li wê bihizirê û wê di wê temenê de wê weke ku wê bixwezê ku ew hizrên xwe wê werênê ser ziman. Wê helwestên xwe wê bide dîyarkirin. Dem bi dem wê gûrkirina şerê nava sûrî bixwe jî wê di wê temenê de wê di wan de wê rol bileyizê. Wê di wê çerçoveyê de wê bo ku ew pêvajoya aramiyê newê dîtin û newê rûniştandin li giştîya sûrî û rojava wê di wê temenê de wê hertimî wê, di çerçoveyekê de wê pêvajoyên şer wê bi rêxistin wê bikê.

Ji aliyekê din ve jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê dagirkirinên li herêmên rojava ên weke babê, azazê, afrînê û hwd wê di wê temenê de wê karibê wê bi wê rengê wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Wê çawa wê ew wan herêman wê weke navenda domandina wê şerê nava sûrî wê bikarbênê wê tenê û tenê wê bo wê armancê bê. Di wê rengê de wê ev herêm wê weke herêmên ku wê hertimî wê ji wan wê pêvajoyên nû ên ku şer ku wê hem li dijî rojava û hem jî li dijî herêmên din ên sûrî ku wê werina rêxistin jî bin. Di wê temenê de wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê di wê temenê de wê bi wê re wê werênê ser ziman bê.

Di dewama wê de wê pêvajoyên şerên navxweyî ê sûrî de wê di wê temenê de wê ne bi fektorên hundurîn lê bi fektorên derveyî ên weke tirkiya ku ew destwardenê li nava wê dikin wê bi wan re wê ew wê bibê. Wê bi destê wan wê bibê û wê ew wê hertimî wê weke pêvajoyekê ku wê di wê temenê de wê çawa wê, mudahaleyê li jîyane wan a civakê wê bikin û wê di dewama wê de wê çawa wê pêvajoyên şer wê bi wê re wê, li ser serê wan wê bidina domandin wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê di wê temenê de wê karibê wê bi wê rengê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di awayekê din de jî wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê mijare şerê nava sûrî ku mirov wê hilde li dest wê, di wê temenê de wê, yekser wê tirkiya wê di wê de wê rol wê bileyizê ku ew wê dide domandin. Sedema wê ya pêşî û yekser jî wê kurd û xwestina wan a maf û azadî û xwe bi xwe rêvebirina wan bê. Di wê temenê de wê, pêvajoyên wê yên şer wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê bi wê re wê, were domandin û wê bên domandin. Pêvajoyên şerê navxweyî sûrî wê di wê temenê de wê hinek aliyên wê yên ku mirov wê bi berdewamî wan fahmbikê wê hebin.

Ber çî wê piştî rewşa iranê û pê de wê bi zêdeyî wê giranî bê dayin li hêrîşê. Ber ku tirkiya jî wê dixwênê ku wê bandûra rojava wê li pêşveçûnên bi xwepêşandinên piştî rewşa jina emînî ên li rojhilat û îranê wê hebin. Di wê temenê de wê wergerandina pêvajoyê li çerçoveyek şer de wê, di wê temenê de wê di awayekê de wê çawa wê di awayekê de wê di aslê xwe de wê pêşîya rabûnek bi wê rengê a li bakûrê kurdistanê wê bigirê wê bi mantiqî jî wê ew hêrîş wê werina kirin. Bi mantiqî parastina herî baş wê hêrîş bê ew wê hêrîşê dikê û di wê temenê de ew di wê temenê de wê pêvajoya hêrîşan ên bênavber wê di wê temenê de wê bikê.

Di aslê xwe de wê rewşa rojava wê temenê de wê dema ku wê mirov wê werênê ser ziman wê weke rewşek ku em di çerçoveya du gotinan de wê di awayekê de wî bi pêşketinên li giştîya herêmê re wê hilde li dest bê. Wê yek ji wan gotina wê şoreş bê û ya din jî wê şer bê. Wê di wê temenê de wê ev herdû gotin wê rengê rewşa rojava û pêşveçûnên li wê bi xwe re wê bidina dêyarkirin.

Di awayekê din de jî wê dikarê wê weke aliyekê wê yê din wê weke xosletekê şoreşên ku ew di dîrokê de bûna wê, di heman rengê de wê di pêvajoyekê de wê xwe di rengekê de wê bi rojava jî re wê bide dêyarkirin. Di roja firansa de wê pêvajoyên wê piştî wê çawa wê bi xwûn wê derbas bin û wê di wê temenê de wê di nava yên kevneşop û yên aligirên şoreşê de wê bibê wê di wê temenê de wê karibê wê pêvajoyên

wên wê yên vi xwûn heta dema 'komuna parisê' wê dikarê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman. Her wusa wê di heman demê de wê dema şoreşa amarika de wê, şerê navxweyî de wê pêvajoyên wê yên bi xwûn ku wê derbas bikin wê bi heman rengê wê karê balê li wê bê kişandin. Di wê temenê de wê çendî ku wê şoreşa ingilistan wê di ahenge xwe de wê weke zêde ne di pêvajoyek pevçûnî de wê derbas bibê jî lê wê di rewşa wê ya bi dervî re wê di temenekê hogomenik û hwd de wê çerçoveyek bi pêvajoyê zêde bi xwûn wê bi xwe re wê bide dîyarkirin. Wê di wê temenê de wê piştî wê şerê wê yê indiya û hwd wê weke yê firansa ê li cezayirê wê di pêvajoyek bi xwûn de wê derbas bibê.

Di heman rengê de wê pêvajoya şoreşa cotmehê de wê di wê temenê de wê karibê li rûsya çar wê karibê bahsa wê bikê û wê werênê ser ziman. Wê piştî salên 1917an ku wê li wê bibê wê hem demên berî wê û hem jî demên piştî wê weke demên zêde bi xwûn wê di wê temenê de wê bi wê re wê bèn derbaskirin. Di hemû van pêvajoyên şoreşî de wê tiştek wê xwe bide dîyarkirin di wan pêvajoyên hêrişê û pevçûnên bi dervî xwe û ankû di nava xwe de ku ew karibê ji hemû xwe dervê û di nava wan de xwe ji tûnabûnê xilasbikê. Di wê çerçoveyê de wê ev wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman bê.

Ev pêvajoyên pêşîya bûyina şeroşan a bi xwûn di wê temenê de wê di wê rengê de wê, di aslê xwe de wê dema ku mirov li pêvajoya hêrişên li rojava binerê wê di wê temenê de wê di awayekê de wê xwe bi wê re wê bide dîyarkirin. Di wê çerçoveyê de wê aliyekê wê yê din jî wê xwe bi şipêrê hêza gel û teknika demê a ku ew bi wê li wê dihê hêrişkirin jî wê di destê wê de wê nebê. Ev jî wê weke aliyên wê yên ku wê di wê temenê de wê karibê wê di awayekê de wê bi wê re ewê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Di pêvajoya hêrişên wê yên ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman ku wê rojava wê di wê pêvajoyek bi wê rengê de wê weke ku wê derbas bibê wê, xwe bide dîyarkirin. Pêşketina wê jî wê ew bê ku ew karibê ji wan pêvajoyên hêrişê xwe di awayekê de wê, bide dîyarkirin bê.

Li ser wê temenê de wê, di awayekê din de jî wê, di awayekê de wê ji du aliyên ve wê bi wê re wê, ji aliyê zêhnî ve wê, şer û pevçûnên ku ew di wê demê de wê bi wê re wê bibin wê karibin werina fahmkirin. Yek wê li ser wê temenê statûtûqûya kevn ku ew li herêmê hatîya avakirin û wê di awayekê de wê, bi çerçoveyek hegomonikî jî wê xwediyê awayekê

bê wê di wê çerçoveyê de wê karibê wê di wê rengê de wê bi wê re wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Di mijare rojava wê aliyê din jî wê modela wê ya demokratikî û civakî ku wê bi wê re wê derkeve li pêş li ser temenê maf û azadiyê bê. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku wê bi wê re wê şer û pevçûnên wê bi wê re wê di awayekê de wê werina kirin. Ji xwe wê li rojhilat û îranê wê encama wê ya pêşî a şoreşî wê bi rewşa piştî jina emînî re ku wê weke bi serhildanên li herêmê re wê xwe bide dîyarkirin. Hêza gel wê di wê temenê de wê karibê wê bide dîyarkirin ku wê çawa wê kifşkar bê. Bi rejimê çawa bi şûn ve gav da avêtin di rewşên weke ku wê di hefteya pêşî a **kanuna 2022an** ku wê were ser ziman ku îran wê pergalek polisên rewîstê ku wê ji holê rabikê. Û di dewama wê de wê rewşa serîgirtinê jî wê hin bi hin wê nerm bikin bê.

Weke wê di wê temenê de wê ev rewş wê di wê temenê de wê weke aliyên ku wê di wê temenê de wê di nava rejimek tundrew de ku wê bi wê dayin kirin bin. Ji wê aliyê ve wê mijare rewşa têngîna civak û şoreşê wê di aslê xwe de wê di aqil û felsefeyê de wê weke ku wê hevnasînekê wê bikê. Li herêmê wê di wê temenê de wê azmûnên ku wê bi wan wê li rojava wê, çerçoveyek şoreşî wê were derxistin li holê wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din ê giring wê li herêmê wê çawa wê çerçoveyek bi pêşketinê re wê li herêmê wê hin bi hin wê derxê li holê bê. Di wê temenê de wê rewşa herêmê wê di aslê xwe de wê di çerçoveya pêşketinek şoreşî de wê weke ku wê di zikhev de wê derbas bibê wê bi wê re wê di rengekê de wê dîmenekê wê weke ku wê bi xwe re wê bide dîyarkirin.

Li vir wê di awayekê de wê, di rewşa herêmê de wê têngîna desthilatî û civakî wê di rewşa rojava û statûqûya li hemberî wê şer dikê de wê weke ku wê here hemberî hevdû. Di wê çerçoveyê de wê weke aliyekê wê yê giring wê dikarê wê fahmbikê ku wê mijare civakê wê, li ser wê temenê wê li herênê wê çawa wê di çerçoveyekê de wê bi pêşketina wê re wê were pênase û salixkirin wê li ser wê temenê wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê werênê ser ziman bê.

Ber çî wê di hêrîşên tirkiya ên li rojava de wê, deverên jîyane civakî, gûnd, bajarok û bajar wê deverên ku wê weke wan wê li wan jîyane civakî wê hebê wê bèn armanc girtin dû hêrîşan de? Ku wê di wê temenê de wê jîyane civakê ku ew bi wê re ew derkeve li holê li ser temenê hebûna civakî wê di wê rengê de wê çawa wê pêşîya wê were girtin wê di wê mantiqê de wê, were hêrîşkirin. Weki din wê di wê temenê de wê,

aliyekê din jî wê were dîtin ku wê rejimên herêmê ên weke rejima tirk wê nexwezin ku ew di temenekê aramî de ew bi wê re têkiliyê dênin. Ber ku ew wê fahmdikin ku wê têkiliyek bi wê rengê ku ew dênin wê bandûra wê zêde bibê li pêşketina wan û ya civake ku ew di bin desthilatîya wan de dijî. Ew nexwezin ku ew bibê. Ber ku ew nexwezin ku ew desthilatîya xwe winda bikin. Ew bi wê mantiqê weke ku wê di olekê de wê, oldar û mirid wê hebin wê di wê mantiqê de wê nêz bibin û ew ku weke ku mirov wê karibê pênasebikê ku ew gotin rast bê wê, karibê wê bibê ku ew gelê ku ew weke mirid dibînin di gotina xwe de wê nexwezin ku ew ji miriditiya xwe derkeve û bi wê re ji bin destê wan derkeve. Di wê temenê de wê, têngîna 'azadîya bi sînor' ku wê li ser gotinên destûre wê werênina ser ziman wê di wê temenê de wê, werênina ser ziman.

Di awayekê de wê, gotinên ku wê temenê komare tirk wê biafirênin wê di rengê weke 'her tişt bo dewletê' ku wê were pênasekirin wê di wê temenê de wê vajî wê, di wê rengê fahmkirina rojava de wê weke her tişt bo mirov, jîyanê, têkiliyên rast ên zayendî û civakî û hwd bê. Di wê temenê de wê weke renekê têkiliyê ê bi fahmkirinê ê vajî hev wê di wê temenê de wê di renekê de wê bi wê rengê wê bi wan re wê were dîtin. Li iranê jî ku wê, di wê temenê de wê bahsa 'şoreşa islamî' wê were kirin jî lê wê di wê temenê de wê di wê de jî wê dîsa wê, mirov û civak wê ne li pêş bê. Wê tenê wê têngînek tundrewî a baweriyî wê li pêş bê. Li ser wê temenê wê renekê desthilatî ê ku ew hatî derxistin li pêş wê were dîtin ku wê li pêş bê. Di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê ne baweriyê bo civakê lê wê civakek bo baweriyê ku wê çawa wê were afirandin wê di wê mantiqê de wê nêzî mijarê wê bibin û wê di wê çerçoveyê de wê, were hanîn li ser ziman. Ev mantiq wê li tirkiya jî wê di mantiqê her tişt bo dewletê de wê rengê xwe di awayekê de wê bi wê re wê bide dîyarkirin.

Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê werênê ser ziman bê. Di mijare civakê de wê dema ku em ji van aliyan ve wê şîrove û dahûr bikin wê hinek aliyên giring wê xwe bi wê re wê di awayekê de wê weke ku wê derkevina li pêş. Di wê temenê de wê dikarê wê di dewama wê de wê werênê li ser ziman ku wê mijare civakê wê, di wê temenê de wê di renekê de wê xwe bi wê re wê bide dîyarkirin.

Di wê rewşê de wê, civakek ku ew bo têngînekê were pêşxistin wê hertimî wê ji wê û pêşketina wê were qûsandin û qirpendin. Ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê bi wê re wê fahmbikê û wê

werênê ser ziman bê. Di wê rengê de wê, sînorê pêşketinê, û hwd wê bi wê re wê di awayekê de wê weke ku wê bê dîyarkirin. Wê di wê çerçoveyê de wê, di temenekê mirîdî de jîyankirin wê di wê temenê de wê were dîyarkirin. Têgîna mirîdî wê têgînek serdema navîn bê. Şoreşên ku ew ku ew li ser wê temenê hatina kirin û ankû rewşên weke yên bi şoreşî ku wê di wê temenê de wê werina pênasekirin wê tenê û tenê wê weke bi şûna hanîna wê rewşa serdema navîn û wê demê û pê de wê ne tişteke din bê.

Di dewama wê de wê jî mirov dikarê wê di awayekê din de wê werênê ser ziman ku wê rewşa civakê wê, di wê çerçoveyê de wê, weke aliyekê wê yê din wê xwe di dewama wê de wê karibê bide dîyarkirin. Ew jî wê di wê temenê de wê ew bê ku wê rewşa rojava wê, di wê temenê de wê, weke rewşek ku wê li ser temenê civake demê û zihniyeta vê demê a civakî re wê bixwezê ku ew temenekê pênasekirinê bi demê û pêşketina demê aqilê wê re bide çêkirin. Di wê çerçoveyê de wê li şûna pergelek li gorî têgînekê wê çawa wê li gorî wê hebûna civakê wê ew wê bi wê û hebûna wê ya weke wê re wê esas bigirê û wê li ser wê temenê de wê karibê wê werênê ser ziman bê. Di wê çerçoveyê de wê pêşketina wê bi wê re wê wê bide çêkirin. Wê weke çavkaniya wê di temenê wê de wê bicihbikê, fahmbikê, derxê li têgihiştinê û wê werênê ser ziman. Ev wê weke aliyekê ku wê li ser temenê têgînekê wê şoreşkirina wê zêdetirî wê weke li ser temenekê civakî ku ew kirina şoreşê wê kirina wê bikê re wwê weke aliyekê wê yê ku mirov wê di wê temenê de wê bi wê re wê di awayekê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê çerçoveyê de ku em bahsa civakê û şoreşê wê bi hevdû re wê bikê wê di wê temenê de wê ji aliyekê ve wê weke aliyekê wê azmûna rojava wê xwe bi wê re wê di awayekê de wê bide dîyarkirin. Wê di wê temenê de wê weke xwe bi mejuya xwe re wê kifşkirina wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê bi temenê wê re wê fahmbikê bê. Wê bi felsefeya ku wê li devera ku wê xezina wê windabûna li wir lêgerîna li wê ku wê were kirin wê di wê temenê de wê weke ku wê xwediyê rengê nêzîkatî û felsefeyê a ku mirov wê di wê temenê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê çerçoveyê de wê, mijare kirina şoreşekê li herêmê wê bi serê xwe wê weke rewşek şoreşî a ku wê bi wê herêma počûk re bi sînor wê bimênê wê nemênê. Aliyê wê yê giring ku wê di wê temenê de wê li herêmê wê bê temenê pêvajoyên hêrişên li herêmê jî wê di wê temenê de

wê karibê wê di reng û awayekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di aslê xwe de wê di dewama wê de wê dikarê wê bi rewşa rojava re wê, werênê ser ziman ku wê pêşketinek wê ya dîrokî wê bi dîmen û rengê jîyane wê û modelê wê ya çareserkirina pirsgirêkan re wê xwe bi wê re wê bide dîyarkirin. Li ser temenekê aşîtiyane, bi danûstandinê gihiştina li çareserîyan û fahmkirina wan re wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, were dîtin. Di destpêka salên 2000an de ku wê bi gotina 'tekoşîna bo aşîtiyê' ku wê were ser ziman di çerçoveya azmûna rojava de wê, di wê temenê de wê di aslê xwe de wê wateya wê weke ku wê çendî wê di temenê giring de wê karibê were fahmkirin wê nûha wê were dîtin. Di wê çerçoveyê de wê jî wê di dewama wê de wê dikarê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman ku wê di wê rewşê de wê, derketina dervî têgihên miridî ên olî û di wê temenê de ku wê bahskkirina baweriyekê jî ku wê were kirin ku ew civak ne ji bo wê bê ew bo civakê bê û ew civakê di serî de fahmbikê û di nava xwe de wê di xwe de wê herêbikê wê weke aliyên wê yên ku mirov wê di dewama wê de wê bi wê re wê li wê bihizirê û wê fahmbikê û wê werênê li ser ziman bê.

Di nava rewşa rojava de temenê pêjna têgiha zayendî û derketina wê ya li pêş

Weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê têgiha pêjna zayendî wê di wê temenê de wê di awayekê de wê derkeve li pêş. Wê weke ku wê di wê temenê de wê civak wê xwe û zayendîtîya xwe wê kifşbikê û wê di wê temenê de wê xwe bibînê wê bi wê re wê dîmenek wê xwe bi wê re wê bide dîyarkirin.

Di aslê xwe de wê têgîna weke dirişma 'jin, jîyan azadî' ku wê were ser ziman wê di awayekê de wê weke dirişmek ku wê xwediyê têgihek ku wê ew karibê wê rewşa rojava û wê pêjna wê ya zayendî wê bi renekê felsefeyî wê bi xwe re wê baştirîn wê karibê ku ew wê werênê ser ziman bê. Di wê temenê de wê dema ku wê di destpêka pêvajoyên rojava ku wê li wê hêriş wê werina kirin de wê di wê temenê de wê, aliyekê zayendî wê zêdetirî wê di wê temenê de wê di temenê hêrişên li wê de wê xwe di awayekê de wê bide dîyarkirin. Wê dema ku wê DAÎŞî wê hêriş bikin wê bi gotinên 'kuştina kurdan helal a, jin û malên wan ji we re halal in' re wê werênina ser ziman. Ev têgîn wê di wê temenê de wê di serî de wê, weke şewayekê hêrişê ku wê bi wê re wê çawa wê, li ser qalibên ku ew weke bi rewîstî ew hatina afirandin re wê civakê wê tengav bikin û wê di

wê çerçoveyê de wê bikina bin bandûrê û destê de wê, bi wê armancê wê ji aliyekê ve wê ew wê were kirin.

Di wê temenê de wê, di awayekê de wê, mijare zayendî wê di awayekê de wê, li herêmê wê weke mijarek ku ew dihê ser ziman wê weke mijare sûc ku ew dihê kirin bê û ankû wê dema ku ew bê dayin nişandin wê weke sûcek kiribê wê di wê temenê de wê li wê nêzîkatî wê were kirin bê. Di wê temenê de wê, di wê çerçoveyê de wê jina ku ew bi hezasalan salan ew di malê de wê weke ku ew dilgirtî mayî wê di wê demê de wê bi carekê wê bêgûman wê newê xwestin ku ew derkeve derve, weke ku wê çawa ku wê di demên berî mirovatîyê de wê çawa wê mirov wê hin bi hin wê ji şikeftan wê derkevin li nava xwezayî û wê ji xwe re wê bigerihin.

Di awayekê de wê, ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê werênê ser ziman bê ku wê mijare zayendî wê di wê temenê de wê aliyekê civakî ê nêvî wê bi xwe re wê biafirênê. Wê dema ku ew aliyê wê dihê tafisandin wê weke aliyê civakê ê nêvî wê were tafisandin. Ev wê di nerînek zêde stûr a li berçav de wê, were dîtî bê. Lê wê dema ku mirov wê di mijarê de kûr bibê wê bêgûman wê aliyên wê yê din jî wê bi wê re wê hebin ku mirov wê di dewama wê de wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê di wê rengê de wê werênê ser ziman ku wê mijare zayendê wê di wê çerçoveyê de wê kifşkirina wê di wê temenê de wê di demên berî rewşa rojava de ku wê li rewşa tekoşîna civake kurd wê were axiftin û ankûbi gotinê wê were lê hêrîşkirin wê di wê temenê de wê li ser wê aliyê zayendî re wê, di awayekê de wê were lê hêrîş kirin. Di wê temenê de wê ev jî wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Lê wê di wê temenê de wê li ser temenê derketina li pêş a rewşa dîroka civakê li herêmê rojava û bi giştî li kurdistanê û hwd ku mirov li wê binerê wê di serî de wê, di awayekê de wê were dîtî ku wê çawa wê, di awayekê de wê, di çerçoveya kevneşopîyên civakî ên kurdistanî ên weke 'kevneşopîya hemawiyê' de ku wê were ser ziman û weke destûrek pîroz a zayendî ku wê were pênasekirin wê pêvajoyên jîyane civakî wê bi wê re wê karibê wê were dahûrkirin û were ser ziman. Di wê temenê de wê dema ku em bahsa derketina li pêş û rewşên weke yê desthilatî li herêmê kirina wê jinên weke ku wê, bi rewşên xwe yê ku ew li dîrokê navê xwe dana ên weke jinên ku wê di dîrokê de wê li herêmê wê derkevina li pêş ên weke dewlet xatûn(1316) ku wê jina izzedin mihemed, rabia xatûn(1185), kesa eyubê şadê, zûmrûd xatûn keçe

necmedin eyubî û ankû xwûşka selahedînê eyûbî bê, zihret xatûn(1258) keça adilê ebubekirê eyûb bê, sitîya şam ku wî xwûşka adil ebubekirê eyûbê bê, fehrul nîsa (1179), deyfê xatûn keça adil ebubekirê eyûb ku wê li keleha helebê wê were dûnyê´, û hwd wê, Ev wê çend ji wan yên ku ew li wê herêmê bûna bin. Di nava wan de wê, wê deyfê xatûn ku wê li helebê wê were dûnyê wê di aslê xwe de wê, weke jinek ku wêli herêmê wê giştî wê bê xwediyê desthilatdarîyek mazin a bi imparatorî. Wê mogûl û selçûqîyan wê pêşîya wan û hêrişên wan ên li herêmê wê bigirê. Di wê temenê de wê, di awayekê de wê, dema ku wê bahsa wê were kirin wê weke hukumdarek jin ku wê hemû herêmê wê di wê demê de wê karibê wê bi rêve bibê bê. Wê piştî ku wê hewser û herdû kûrên xwe li dûv hev wê windakirin û pê de wê li şûna wan wê ew desthilatdarîya herêmê wê bikê destê xwe. Bi kûrê melik zahêr re wê bizewicê. Hewserê wê dema ku ew li ser taxta wê winda bikê. Wê ew û bandûra wê û desthilatîya wê wusa li herêmê wê mazin bibê wê kesên ku wê ji dora wê û nava malbate wê ên weke Euhabedin eyûbî ku wê çav berdê dewsa wê êdî wê, bixwezê ku ew taxtê wê bidest bixê. Dema ku deyfê xatûn wê dibihîzê wê, ew hemû malê û herêmên di bin desthilate wî de wê dest dênê ser wan û wê wî di keleha wî de dilbide girtin.

Gotin û kirinên Subahedinê eyûbî wê ne li gorî rastîya kevneşopîya civakê bin. Di nava civakê de wê, jin jî wê weke mîr wê karibê derkeve li pêş û wê bi gelek minaqên weke deyfê xatûn re wê were dîtîn ku wê karibê bibê serok. Ew di aslê xwe de wê weke serokek jin a demê ku wê weke minaqek bê hempa bê. Li gorî kevneşopîya bi destûrî a weke ya kevneşopîya zayendî weke di çerçoveya destûra 'kevneşopîya hemawiyê' û hwd de wê, li gotina jinê gûhdarkirin wê weke rûmetekê ba. Ew vajî wê di awayekê de tevdirgerîya. Wê di wê temenê de wê ber vê yekê wê ti kesek wê li lê ne hisênê.

Ev rewş jî wê weke rewşna ku wê di wê çerçoveya pêşketina civakî de wê weke aliyana ku wê bi pêwîstîya ku ew werina lêkolînkirin û fahmkirin bin. Di wê çerçoveyê de wê di serî de wê, di wê rengê de wê minaqek baş a civakî û bi rengê pêşketina wê û rengê hizirkirina wê û hwd re wê di wê demê de wê karibê bi xwe re bide dîyarkirin. Di dewama wê de wê weke aliyekê din wê rengê jîyane civakê û kevneşopîyên wê yên di wê warê de jî wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Bo min minaqe **deyfê xatûn** bê û ankû ya zenûba û hwd bê ku wê li ser axa rojava wê weke du minaqên ku ew di wê temenê de wê bi awayekê

hûr û kûr ku wê pêwîst bin ku ew werina fahmkirin bin. Di pêşketina van herdû minaqan de wê hinek minaqên teybet ên ku mirov di wê çerçoveyê de wê li berçav bigirê û wê karibê werênê ser ziman bê wê hebin.

Ji wê aliyê ve wê bi kevneşopîyê re wê dema ku mirov wê li wê binerê wê bi têgihên di nava mem û zina ahmedê xanê de bê û ankû zembilfiroş de bê wê weke wan di gelek minaqên bi destanî ku wê karibin werina hanîn li ser ziman de wê, têgihîstinek ku wê di wê temenê de wê temenê wê biafirênê wê hebê. Wê dema ku em van aliyên kevneşopîya pîroz a bi destûra kevneşopîya hemawiyê re wê fahm nekin emê fahm nekin ku wê çima di zembilfiroş de gulê xatûn wê were pîrozkirin, di mem û zînê de wê zînê wê bi pîrozîyek rûhanî wê were hanîn li ser ziman û hwd wê nikaribê ew were fahmkirin. Ji wan aliyan ve jî wê hinekî wê di çerçoveya nêzîkatîyên bi têgîna derketina li pêş a zayendî weke bi dirîşma jin, jîyan û azadiyê û hwd re jî ku wê çawa wê derkevina li pêş wê karibê wê fahmbikê. Ankû bi rewşa jina emînî û hwd re.

Di aslê xwe de wê ev kevneşopî wê li kurdistanê wê bi civakî wê weke kevneşopîyek ku wê hertimî wê ji temen ve wê dîyarkirinên wê hebin bin. Em nikarin ti pêşveçûnên civakî ne yên demên wê yên berê û ne jî yên demên piştê ku wê heta roja me wê were ji wê cihê şîrovebikin û wê werênina ser ziman. Wê di awayekê de wê bandûra wê di wê çerçoveyê de wê xwe bi wê re wê di awayekê de wê bide dîyarkirin,. Lê pêjna zayendî wê weke têgihek civakê wê derketina wê ya li pêş wê di awayekê de wê, di çerçoveya pêşveçûnên jîyane civakî a li kurdistanê de wê ji wateya wekhevîyê û hwd zêdetirî wê hinek wateyên wê yên dîrokî û hwd ên din jî wê hebin. Li ser wê temenê wê karibê wê şîrovebikê û wê werênê ser ziman bê. Di aslê xwe de wê rewşa têgîna zayendî wê di nava dîrokê de wê, dema ku mirov wê li wê binerê wê bi rewşên wê yên derketinên li pêş wê, ji gelek aliyan ve wê bi derfet bê ku mirov wê bi gelek minaqan wê kifşbikê. Di wê rewşê de wê di pêvajoyên wê yên pêşketinê de wê dikarê wê di dewama wê de wê, werênê ser ziman ku wê, derketina wê ya li pêş wê bi çerçoveyek têgînî wê bi temenê wê yên zêhnî û hwd re wê, karibê wê bi mejuya civake re wê di wê temenê de wê li herêmê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman. Minaq wê di nava mîtrayîyan û heta demên zerdeştîyan wê weke ku wê ji demên berî demên hûrî û mîtanîyan û heta demên piştî wê ên medan û hinekî din jî piştî wê demê wê were dîtî ku wê ew wê, di wê temenê de wê, bi awayekê wê bi pêşveçûnên wê re wê karibê wê kifşbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di awayekê de wê, di wê temenê de wê, ev kevneşopîyên zayendî ku wê di wê çerçoveya pêşveçûnên şoreşî de ku wê jinûve wê werina şîrovekirin û hanîna li ser ziman li gorî ast û pîvanek hemdem û hwd wê weke aliyê wê yê din bê ku mirov wê di dewama wê de wê li wê bihizirê bê. Rojava wê çerçoveya wê ya civakî wê di wê temneê de wê, van aliyan wê bi dîmenî wê bi xwe re wê di awayekê de wê weke ku wê bide dîyarkirin.

Li rojava ne şerê di nava du artişan de bê, wê artişek hêrîşî civakekê û hebûna wê bikê ..

Dema ku mirov wê bahsa gotina 'şer'ê bikê wê weke ku wê di nava du artişên ku ew kêma zêde wê beremberî hevdu wê xwediyê çekên herîş û xweparastinê bin. Lê di wê temenê de wê bo rewşa rojava û hêrîşên rejima tirk wê mirov nikaribê wê bibêjê. Ber ku wê, rojava wê di wê temenê de wê, artişek wê ya ku wê bi tenika dawî a pêşketî weke ku wê bi ya rejima tirk re wê di destê wê de wê hebê û wê bi wê re wê herîş bikê wê nebê. Heta ku wê, di awayekê û dîmenekê objektiv de wê weke ku wê dest û lingên kurdan wê di wê demê de wê bigirin ku rejima tirk ew li wan bixê. Di rewşên weke 'destûr' dayina li wê a ketina li babê, marê, azazê, afrînê û hwd ku ew dagirkirina bikê wê di wê temenê de wê karibê wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, dema ku mirov wê ji aliyê ahlaqî ve jî wê werênê ser ziman ku wê dema ku wê, hêzek ji aliyê amûrên xwe parastina ji hêrîşên hewayî ku ew bêpar ba yan wê ew li wê bihata dayin û yan jî wê pêwîsta ku ew qada hewayî ji hêrîşan re biheta girtin.

Di awayekê de wê, çendî ku wê ew nebê jî lê wê disa wê wada hewayî wê ji hêrîşan re wê newê girtin. Wê di wê temenê de wê di awayekê objektiv û wê weke ku wê bi zanînî re wê ew temenê domandina hêrîşê wê weke ku wê di awayekê de wê bê domandin.

Ev wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê werênê ser ziman ku wê rewşa hêrîşên ku wê, ew dibin wê di wê temenê de wê, di awayekê de mirov wê nikaribê weke hêrîşên di nava du hêzên bi wê rengê ên ku ew bi hev re şer bikin wê karibê wê werênê ser ziman bê. Gotina 'hêrîşê' wê di wê nûqtayê de wê li şûna ya şer wê baştir wê di awayekê de wê karibê rewşê werênê ser ziman. Ber ku wê, di wê temenê de wê aliyekê wê bi hebûna xwe ya civakî wê li berxwe bide û aliyê din wê bi hemû hêza xwe ya artişê hewayî û aliyên din wê bikarbênê û wê bi wê re wê hêrîşî wê bikê.

Di wê temenê de wê di wê rengê de wê dema ku mirov wê bahsa mijare hêrîşên li rojava bikê wê di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê di awayekê de wê werênê ser ziman ku wê, di mijare rojava de wê, hrêîşên ku ew li wê dibin ku weke me li jor hanî ser ziman wê, li temenê civakê ê xwe pêşxistinê bê. Wê çawa wê pêşketinên wê yên civakî wê bi wê re wê werina tûnakirin wê di wê temenê de wê ew hêrîş wê li wê bibin. Di wê temenê de wê dikarê wê weke aliyekê wê yê giring wê di serî de wê werênê ser ziman bê.

Aliyekê din jî wê di aslê xwe de wê rejima tirk wê hêrîşên ku ew li bakûrê kurdistanê bê navber ew dikê wê hêrîşên li rojava û başûr ku ew dikê wê di dewama wê de wê weke di wê temenê de wê bin. Bi gotinek din wê hêrîşên li başûr û rojava wê weke hêrîşên li bakûr bin. Yan jî wê hêrîşên bakûr wê li başûr û rojava wê bikê.

Di wê çerçoveyê de wê çawa wê pêşîya wê rewşa pêşketina wê ya civakî wê bigirê û wê di wê temenê de wê serê xwe rakê wê di wê temenê de wê ew hêrîş wê werina kirin. Di awayekê din de jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê rojava wê, piştî başûr ku wê di salên 1991ê û pê de wê derkeve li pêş wê, weke pêvajoyek wê ya din jî wê karibê di rengekê de wê fahmbikê. Em çendî ku em dikarin wê bahsa rewşa şoreşa rojava bikin û wê di wê temenê de wê werênina ser ziman û wê ev gotin wê di cih de û rast jî bê lê di çerçoveya herêmê û giştîya wê de wê, di aslê xwe de wê bi başûr û rewşa wê re wê karibê bi heman rengê di asta giştî de jî wê bi wê rengê di çerçoveyek bi rewşa şoreşî de wê werênê ser ziman. Nûqtayên ku wê bina mijare hêrîşê li rojava, başûr û hwd wê di wê temenê de wê weke nûqtayên ku wê li giştîya rojhilat wê çawa wê weke nûqtayên ku wê pêwîstîya azadbûna wan wê hebê wê karibê bi wê rengê wan fahmbikê û werênê ser ziman. Ji encamên hêrîşê wê di wê temenê de wê dema ku mirov armancên wan fahmbikê wê di dewama wê de ji wan armanca jî wê, sedema wê baştirin wê karibê wê fahmbikê. Di dewama wê de wê ji wê sedemê jî wê, nûqtayên ku ew di temenê statûqûya herêmê de ew weke nûqtayên li ser temenê têgînek hegomonikî û hwd ku wê li herêmê wê hêrîş bikin wê karibin werina dîtin û fahmkirin. Di wê çerçoveyê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din ê giring bê ku mirov wê di dewama wê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Di awayekê de wê, li rojhilat wê statûqûya ku ew ji dema konoferansa lozanê û heta roja afirandina wê di wê temenê de wê di awayekê de wê li

ser wê temenê wê di hêrîşê de bê. Di wê temenê de wê, di awayekê de wê di aslê xwe de wê, hêzên ku wê bi zêhnî û felsefeyî wê di temenê têgîna lozanê de bin ne tenê yên herêmê yên dervî herêmê jî wê di wê temenê de wê karibê bi awayekê di wê pêvajoya hêrîşê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ber çî wê di destpêka rojava de wê destûr wê bê dayin tirkiya ku ew bikêve babê, azazê, marê û afrînê û hwd de. Piştî wê herêmên din ên weke serêkahniyê û hwd wê li wan wê were zêde kirin? Di wê temenê de wê hinekî jî wê bi wan rewşan re wê ji wê aliyê ve wê weke aliyna ku mirov wê karibê wê fahmbikê wê di temenê wan de wê hebê.

Di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, di awayekê de wê ji aliyê hêzên derve û yên herêmê ve wê di wê temenê de wê weke ku wê, bi destûrdayina li dagirkirinê, bêdengbûnên li hemnerî bikarhanîna çekên kimyewî bê û ankû rewşên din ên weke herêmên sivil ji bombardimanan negirtina wan wê di wê temenê de wê karibê weke aliyna ku mirov wê di wê temenê de wê karibê wê di awayekê de wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Hêzên weke yên koalîsyonî ku wê weke li aliyên rojava wê di awayekê de wê disekin in jî wê, di aslê xwe de wê, di awayekê de wê bi wan rewşan re wê, rewşa hêrîşên li rojava ji hewayî û bejehî û hwd ve wê weke ku wê bi awayekê li demê belavkirî wê weke ku wê koordina bikin wê di rengekê de wê bi awayekê objektîv wê bikevina şêwayekê pozîsyonî de.

Di wê temenê de wê ev jî wê weke aliyekê wê yê din bê ku mirov wê karibê wê di wê temenê de wê, di serî de wê fahmbikê bê. Wê rewşa destûrdayina tirkiya ku wê hêrîşî afrînê wê bikê tenê bi hebûna tromp û ankû rewşa rusya ku wê bi wê bixwezê tirkiya wê nêzî xwe bikê û ji NATO wê dûrbikê re wê bi sînor wê fahmbikê wê weke fahmkirinek wê zêde tang bê. Wê ev rengê fahmkirinê wê nikaribê bi temenî rewşê vebêjê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê aliyên wê yên din jî wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê li ser temenê domandina pêvajoyên hêrîşan û wê di wê temenê de wê di awayekê de wê weke aliyekê wê yê ku mirov wê karibê wê werênê ser ziman wê, di wê temenê de wê, fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Yan jî wê, di wê temenê de wê, rewşa bombardimanên dawî ên piştî taqîna stembûlê ku wê li rojava wê were kirin jî wê di wê temenê de wê, piştî Ardogan wê bi Biden re wê di civîna G-20an de wê hevdîtîna wê bikê û pê de wê ew wê bibê. Berî wê hevdîtîna bi çend rojan bûyina wê

taqînê jî wê nikaribê wê weke rasthatinekê wê şîrovebikê û wê werênê ser ziman bê.

Di wê temenê de wê, di aslê xwe de wê di rewşa rojava wê şer wê, weke rengêkê dîzayenkirinê ê di rewşa jîyane herêmê de wê di wê rengê de wê, di asta giştî de wê weke ku wê li wê were lê hizirkirin wê were dîtin ku wê were bikarhanîn. Di dewama wê de wê, di wê temenê de wê ev wê bi wê re wê bi hesanî wê di awayekê de wê were dîtin. Di wê rewşa pêvajoyên şerê li sûrî û heta yên li dijê rojava ku wê bi awayekê li demê belavkirî de wê weke ku wê aqilekê giştî û kûrtir wê li pişt wê hebê wê di dîmenekê de wê were dîtin. Di wê çerçoveyê de wê, di her dema ku wê weke aramiya civakî wê xwe di rengêkê de wê bide dîyarkirin wê di awayekê de wê ev aqil wê bikeve dewrê û hêrîşan wê bide kirin. Ev rewş wê di awayekê de wê weke ku wê ser tirkiya re jî bê û ser îranê re bê.

Ev rejimên herêmî ku wê hêrîşê wê li ser hasabên xwe yên tang û bi aqilên xwe yên pêşnabînê wê hertimî wê li herêmê wê bikin wê di wê temenê de wê di awayekê de wê, di hêrîşên xwe de wê tenê wê weke hêzna ku wê bikevina pozisyona kirina wan hêrîşan de. Di wê rewşê de wê, di rewşa rojava de wê, di awayekê de wê, rewşa civakî wê, destûrdayina kirina wê ya bin pêvajoyên hêrîşê de jî wê di wê temenê de wê, li ser temenekê ku wê mijarê wê di wê temenê de wê, di awayekê de wê, hertimî wê di temenekê şerê çekdarî de wê bide nîşandin de bê. Lê di wê temenê de wê dîmen wê di wê de wê aliyên ku wê ji wê kûrtir wê weke ku wê di wê de wê hebin. Ev jî wê weke aliyna wê yên ku mirov wê di dewama wê de wê karibê wê bi wê re wê li wê bihizirê bê. Ji aliyekê din ve jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê, rojava wê, di wê temenê de wê, ev pêvajoya şerê li dijî civaketîya wê, di wê temenê de wê ji destpêka wê bi pêvajoyên hêrîşên DAÎŞê, çerçoveya wê peyman a aboriyê a bo penaberan ku wê were çêkirin bê û di dewama wê de wê, pêvajoyên hêrîşên dawî ku wê di dewama wan de wê tirkiya wê bi bombardimanê wê bikê wê di wê temenê de wê, di temenê paqijîya etnikî de wê bi rehetî wê karibê wê fahmbikê, pênasebikê û wê werênê ser ziman bê. Ev rewşên weke yên paqijîya etnikî wê di wê temenê de ku wê werina kirin wê, di wê çerçoveyê de ku wê werina kirin bi hêrîşên tirkiya ên di dewama yên DAÎŞê de wê li berçavê hemû cihanê wê bibin.

Lê wê li hemberî wan paqijiyên etnikî wê ti tevger wê di awayekê de wê nebê. Pêvajoyên penabariyên ji rojava û sûrî ku wê li dûnyayê wê were rojevê û wê rêveberên cihanê wê weke ku wê ew wan herêbikin jî wê di wê temenê de wê ji rewşek rehetkirina wijdanê zêdetirî wê weke di

dîmenekê ku wê ji wê rewşa paqjiya etnikî wê çawa wê, di temenê pêvajoya şer de ku wê bidina nîşandin û wê weke 'trejedyên' di encama wê de dibin wê karibin wê werênina ser ziman bin.

Ev trejedi wê di awayekê de wê, tirkiya wê weke endamê NATO wê li piştî wê bê. Îran wê li pişt wê hebê. Di wê temenê de wê tîkiliyên wan ên diplomatîkî û alikariyên ku ew di wê temenê de digirin wê li pişt wê bê. Ber vê yekê wê, di wê temenê de wê, nikaribê wê tenê wê bi aliyekê bi tenê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê.

Ev rewşa şer a ku wê di pêvajoyekê de wê, weke di rengekê konseptekê wê li dijî rojava wê, were pêşxistin û dem bi dem wê weke tirkiya û hwd wê ji valahiya ramyarî a nava amarika û rusya û hwd de wê ji wan sûdbigirê û wê ew wê bikê wê weke konseptek ku wê ji aliyekê ve wê çawa wê rewşa şoresî a rojava jî wê ji aliyekê ve wê di xwe de wê bide tafisandin wê dî dîmenekê de wê bi wê re wê were dîtin. Di wê temenê de wê, ev rewşa şer ku wê di wê temenê de wê weke pêvajoya dîzaynkirinê wê di wê temenê de wê li herêmê wê bi wê rengê wê were kirin wê ji kûderê wê ev wê bi wê re wê were fahmkirin? Ji pêvajoyên hêrîş û bombardimanên ku wê bi destê tirkiya ji hewayî wê li qadên jîyane sivil û bingihê wê werê kirin û wê di wê temenê de wê destûr wê ji wê re wê bi awayekê objektiv wê were dayin wê ji wê were fahmkirin. Ji wê rewşa negirtina qada hewayî ji hêrîşên bi wê rengê ku ew li bingihê jîyane civakê dihên kirin wê were fahmkirin.

Di wê temenê de wê di serî de wê weke aliyekê wê yê din jî wê di dewama wê de wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê rewşa rojava wê di wê temenê de wê di awayekê de wê, weke aliyekê wê yê din jî wê dikarê wê werênê ser ziman ku wê civake wê bi konseptek şer a bi wê rengê wê weke ku wê were dorpeçkirin wê di rengekê de wê were dîtin. Ev konseptê şer û ankû di wê de ku wê şer wê weke pêvajoya tafisandin û qirpandina aliyên rewşa şoresî li rojava wê were bikarhanîn wê di wê temenê de wê weke aliyekê wê yê din wê karibê wê werênê ser ziman. Ku em bi wê tîgîna qirpandinê werênina ser ziman wê, çawa wê pêşî herêmên weke azazê, marê, babê û heta afrînê wê werina dagirkirin û wê li wan wê destûr wê were dayin wê weke di çerçoveya wê tîgîna qirpandinê de wê karibê wê fahmbikê û wê werênê ser ziman bê. Piştê wê, herêmên weke serêkahnîyê li wê zêdekirinê wê di wê çerçoveyê de wê di dewama wê tîgîna qirpandinê de wê karibê bi politikaya şer a li dijî rojava wê karibê wê fahmbikê

Li ser wê temenê wê dahûrkirinek giring wê di wê temenê de wê, li ser temenekê kûr û li ser wê dîmenê li berçav ku ew dihê dîtin de wê pêwîst ku ew bi rojava re were kirin. Ev aliyên wê di awayekê de wê pêwîst bin ku ew werina fahmkirin. Ev hêrîşên ku ew li wê dihên kirin wê di wê temenê de wê, tenê bi rejimên herêmê re bi sînor wê fahmbikê wê weke ku wê ne beş û ne têr bê. Weke ku wê di wê temenê de wê çerçoveyek wê ya berfirehtir wê hebê wê bi wê çerçoveya gotina şerê bi rojava re wê were dîtin. Rasta ku wê li rojava wê rewşek şoreşî wê bûyina wê û bi encamên wê re wê hebê. Li herêmê jî wê di gelek rewşan de wê ew encam û bandûrên wê werina dîtin û kifşkirin. Lê di wê temenê de wê jî mirov dikarê wê di dewama wê de wê werênê ser ziman ku wê, ev rewşa şoreşî wê di wê temenê de wê, weke rewşek ku wê çawa wê weke bê kirin binkontrolê û hwd de wê di wê rengê de wê di awayekê de wê bi wê re wê xwe di renekê de wê were dîtin. Lê di aslê xwe de wê tevî hemû van rewşan wê rojava wê weke rewşek û perspektifek ku wê bi wê re wê karibê weke modelekê li herêmê wê pêşkeve û wê, di dewama wê de wê pêşveçûn û gûharînan wê li herêmê li ser temenekê demokratikî wê karibê bi xwe re wê di awayekê de wê bide dîyarkirin bê. Xwepêşandinên piştî rewşa jina emînî li rojhilatê kurdistanê û îranê wê di awayekê de wê, çawa wê ew wê bidina dîyarkirin wê karibê weke nîşanayake wê ya li herêmê bi pêşveçûnên wê herêmê re ku mirov wê karibê wê fahmbikê bê.

Ji vê aliyê ve wê bandûrên wê yên ku ew dibin wê di awayekê de wê tevli dîrok û mejuya herêmê wê bibin û wê di wê temenê de wê ji nûha de wê karibin dîroka herêmê bidina dîyarkirin û nivîsandin. Di wê çerçoveyê de wê ji wê çerçoveyê de wê rewşa rojava wê, weke rewşek ku wê, dema ku ew were pêşxistin wê di aslê xwe de wê, ne tenê wê bandûra wê bi pêşveçûnên wê re wê li rojhilat wê bi tenê wê bibê wê li giştîya asya û cihanê jî wê karibê encamên wê xwe bidina dîyarkirin. Di wê temenê de wê, di rewşa pêşveçûnên herêmê û bandûra wan ya li herêmên afrîqa ku mirov li wan bihizirê wê di wê temenê de wê, weke di dewama wê de wê weke aliyên wê yên din ku wê bi mihtemel bi bandûr û pêşveçûnên wê re wê karibê wê fahmbikê bê.

• **Abdusamet Yigit, kurdistan, cizirabota kanuna 2022an.**